

HRVATSKI VOJNIK

BROJ | 660

8. SRPNJA 2022.

CIJENA 10 KUNA

**OBALNA STRAŽA
U NADZORU
IZLOVA
PLAVOPERAJNE
TUNE**

RAZGOVOR

BOJNIK
DAVOR DROPULJIĆ
VODITELJ I DIRIGENT
JAZZ ORKESTRA
HRVATSKE VOJSKE

**OSLOBAĐANJE
JUGA HRVATSKE
I DEBLOKADA
DUBROVNIKA**

EUROSATORY 2022

POVRATAK
KLASIČNIH ORUŽJA

HVU "DR. FRANJO TUĐMAN"

NAGRADE NAJBOLJIMA

PRVI HRVATSKI VOJNOSTRUCHNI MAGAZIN // IZLAZI OD 1991. // WWW.HRVATSKI-VOJNIK.HR

ISSN 1330-500X
PRINTED IN CROATIA
0 2 7 2 2
9 1771330150003

Sinhro Tomislav BRANDT

www.hrvatski-vojnik.hr

NAKLADNIK: **MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE / SAMOSTALNA SLUŽBA ZA ODNOS E S JAVNOŠĆU I IZDAVAŠTVO / ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASILA I IZDAVAŠTVA****Glavni urednik:** Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@morh.hr) // **Zamjenica glavnog urednika:** Vesna Pintarić (vpintar@morh.hr)**Urednici i novinari:** Domagoj Vlahović (domagoj.vlahovic@gmail.com), Lada Puljizević (ladapuljizevic@yahoo.com), Janja Marijanović, Martina Stanković, Ivan Šurbek**Lektura / korektura:** Gordana Jelavić (gjelavic50@gmail.com), Andrea Pavlić // **Fotografi:** Tomislav Brandt (tomislav.brandt@morh.hr), Mladen Čobanović**Grafička redakcija:** Zvonimir Frank (urednik, (zfrank@morh.hr), Ante Perković // **Marketing:** Mila Badrić Gelo (mbadric@morh.hr), tel: 3784-243; fax: 3784-322**Tisak:** Tiskara Zelina d.d., Katarine Križmanić 1, Sveti Ivan Zelina // **Adresa uredništva:** Odjel hrvatskih vojnih glasila i izdavaštva, Illica 256b, 10000 Zagreb, e-mail: hrvojniki@morh.hr

SADRŽAJ

4	HRVATSKO VOJNO UČILIŠTE "DR. FRANJO TUĐMAN" Nagrade najboljima
8	HRM Obalna straža u nadzoru izlova plavoperajne tune
12	GOMBR Tenkovski vod u obrani
14	PRVENSTVO OSRH U STRELJAŠTVU Dva rekorda i jedan metak
18	RAZGOVOR bojnik Davor DROPULJIĆ, voditelj i dirigent Jazz orkestra Hrvatske vojske
22	U POVODU 30. OBLJETNICE Oslobađanje juga Hrvatske i deblokada Dubrovnika
28	SREDIŠTE ZA STRANE JEZIKE "KATARINA ZRINSKA" Svaki izazov vid je profesionalnog razvoja
30	POLIGON "EUGEN KVATERNIK" To može samo topništvo
32	NATO NATO je dorastao svim izazovima
34	VOJNA INDUSTRIJA Eurosatory 2022 – povratak klasičnih oružja
42	KOPNENA VOJSKA JLTV – tragovima legende
48	VOJNA POVIJEST Američko-filipinski rat
52	PODLISTAK Od Monitora do Dreadnoughta – korijeni suvremenih ratnih brodova (XI. dio): Prvi razarači
56	CRTICE IZ HRVATSKE POVIJESTI Fra Luka Ibrišimović
60	HMDCCR Sjednica Hrvatskog sabora 25. lipnja 1991. i proglašenje suverene i samostalne RH
62	DOMOVINSKI RAT "Ostajem, pa šta bude"
64	DOMOVINSKI RAT Posljednji let pukovnika Antuna Radoša
66	TRENTAK SJEĆANJA Gradska vrata slobode
67	FILATELIJA Marke – Državne granice

NAGRADE NAJB

U Domu Hrvatske vojske "Zvonimir" u Ministarstvu obrane 21. lipnja 2022. održana je svečanost povodom završetka vojnih škola Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman". Polaznicima su uručene pohvale, nagrade i zlatni prsten, a polaznicima Temeljne časničke škole i kadetima pilotima Rješenja o prijmu u djelatnu vojnu službu

TEKST

OJI
Martina Stanković

FOTO

Filip Klen
Mladen Čobanović

Svečanosti su, uz polaznike vojnih škola, nazočili ministar obrane Mario Banožić, zamjenik načelnika Glavnog stožera Oružanih snaga RH general-pukovnik Siniša Jurković, zamjenik zapovjednika Hrvatskog vojnog učilišta brigadni general Blaž Beretin, dužnosnici Ministarstva obrane, generali, admirali, vojnici, dočasnici i časnici.

Ministar Banožić čestitao je polaznicima na uspješno završenoj izobrazbi i istaknuo kako Vlada kroz rad Ministarstva obrane nastavlja politiku jačanja sposobnosti Hrvatske vojske kojoj je u fokusu rada čovjek – vojnik, dočasnik i časnik. "U postupku smo transformacije Hrvatskog vojnog učilišta u Sveučilište obrane i sigurnosti "Dr. Franjo Tuđman" što je od posebnog državnog interesa. To radimo kako bi se hrvatske vojnkinje i vojnici, ali i svi oni koje dolaze iz partnerskih

Ministar Banožić čestitao je polaznicima na uspješno završenoj izobrazbi i istaknuo kako Vlada kroz rad Ministarstva obrane nastavlja politiku jačanja sposobnosti Hrvatske vojske kojoj je u fokusu rada čovjek – vojnik, dočasnik i časnik. "U postupku smo transformacije Hrvatskog vojnog učilišta u Sveučilište obrane i sigurnosti "Dr. Franjo Tuđman" što je od posebnog državnog interesa

HRVATSKO VOJNO UČILIŠTE "DR. FRANJO TUĐMAN"

slika u međunarodnom sigurnosnom okružju, razvoj novih tehnologija, moderno ratovanje i suvremeni borbeni sustavi traže nove vještine i znanja i zbog toga je potrebna stalna prilagodba sustava vojnog školovanja. "Zajedničkim snagama jačamo partnerstva, suradnju, ali i izgradnju vojnih sposobnosti," kazao je general-pukovnik Jurković.

U akademskoj godini 2021./2022. školovanje je uspješno završio 101 polaznik među kojima 11 žena - 82 pripadnika OSRH, jedan pripadnik MUP-a te 18 stranih polaznika iz Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Republike Kosovo, Republike Sjeverne Makedonije i Republike Slovenije.

Časničku izobrazbu u 24. naraštaju Ratne škole "Ban Josip Jelačić" završilo je 11 polaznika od čega šest polaznika iz OSRH, jedan polaznik MUP-a i četiri strana polaznika iz BiH, Crne Gore, Republike Sjeverne Makedonije i Republike Slovenije. U 25. naraštaju Temeljne časničke izobrazbe HRZ – vojni piloti izobrazbu je završio jedan polaznik. Pet polaznika 15. naraštaja kadeta Aeronautika također je završilo izobrazbu. Temeljnu časničku izobrazbu u 21. naraštaju završilo je 28 polaznika. Izobrazbu je uspješno završio 41 polaznik 30. naraštaja Zapovjedno-stožerne škole "Blago Zadro", od kojih 31 polaznik iz OSRH, 10 iz oružanih snaga BiH, Crne Gore, Republike Kosova i Republike Sjeverne Makedonije. Dočasničku izobrazbu u 20. naraštaju Visoke dočasničke izobrazbe uspješno je završilo 15 polaznika od kojih 11 polaznika OSRH i četiri strana polaznika oružanih snaga BiH, Republike Kosova, Republike Sjeverne Makedonije i Republike Slovenije. Najbolji polaznik 30. naraštaja Zapovjedno-stožerne škole "Blago Zadro" je bojnik Darko Šumanovac, 21. naraštaja Temeljne časničke izobrazbe poručnik Bojan Ožinger, a 20. naraštaja Visoke dočasničke izobrazbe stožerni narednik Marijo Primorac.

Bojnik Šumanovac rekao je kako je školovanje nemjerljivo iskustvo. "Kao i kod svakog zanimanja i zvanja, stručno je usavršavanje iznimno važno za napredovanje, ne samo u profesionalnom smislu, već i u privatnom," istaknuo je bojnik.

OLJIMA

zemalja pronašli u našem obrazovnom sustavu i još bolje se razvijali unutar svojih postrojbi," rekao je ministar. General Jurković čestitao je polaznicima uspješan završetak izobrazbe te im poručio: "Ovo je vaš osobni uspjeh i osobno postignuće i na to trebate biti ponosni. Hrvatsko vojno učilište "Dr. Franjo Tuđman" ostvarilo je značajna postignuća u razvoju i izraslo je u modernu visokoobrazovnu i znanstveno-istraživačku instituciju. Vojni studijski programi prepoznati su kao važni kao i vaše zalaganje i trud koje ste uložili u razvoj svojih, ali i u sposobnosti Oružanih snaga i napretka Republike Hrvatske," rekao je. Istaknuo je kako nova situacijska

HRVATSKO VOJNO UČILIŠTE "DR. FRANJO TUĐMAN"

bojnik Darko Šumanovac najbolji je polaznik 30. naraštaja Zapovjedno-stožerne škole "Blago Zadro", pripadnik Hrvatskog ratnog zrakoplovstva, pilot MiG-a 21 i časnik za sigurnost letenja u 91. krilu

"Moram istaknuti da su svih 40 kolegica i kolega s kojima sam dijelio zadnju godinu iznimni profesionalci, veliki stručnjaci u svojim područjima i vojnici s bogatim iskustvom. Razlike među nama neznatne su i svatko od nas ima čitav niz vrlina i specifičnih znanja. U takvoj konkurenciji biti odabran za najboljeg polaznika neopisivo je zadovoljstvo, čast i nagrada za sav uloženi trud u 20 godina profesionalne karijere. Najveća vrijednost koju nosim s ove izobrazbe stečena su poznanstva i prijateljstva. Intergranska suradnja, iskustva koja su polaznici drugih grana, rodova i struka podijelili, međusobno i uz predavače, neprocjenjivo su iskustvo i odličan temelj za suradnju što je nemoguće dobiti bilo kojim drugim modelom izobrazbe. Naglasak želim staviti i na suradnju i druženje s polaznicima iz drugih zemalja, koji su navedeno dodatno oplemenili specifičnostima svojih oružanih snaga, ali i posebnostima svojih zemalja. Predavanja su profesionalno pripremljena i korisna polaznicima, a predavači su predani nastavi i svojem radu i u potpunosti u skladu s razinom izobrazbe i profilom polaznika. Nadam se da ću opravdati sve do sada uloženo u mene, kao i čast koja mi je ukazana odabirom za najboljeg polaznika te ću nastaviti pridonositi sustavu jednakim entuzijazmom i predanošću." Bojniku Šumanovcu, kao najboljem polazniku Zapovjedno-stožerne škole "Blago Zadro", Grad Vukovar dodijelio je Plaketu grada Vukovara i novčanu nagradu od pet tisuća kuna. Bojnik će novac donirati obitelji branitelja grada Vukovara. Ovom gestom pokazao je kako duh hrvatskog ratnika Blage Zadre i dalje živi u hrvatskim časnicima.

NAJBOLJI POLAZNICI VOJNIH ŠKOLA 2021./2022.

stožerni narednik Marijo Primorac, pripadnik Zapovjedništva specijalnih snaga, najbolji je polaznik 20. naraštaja Visoke dočasničke izobrazbe

"Od svih kriterija za izbor najboljeg polaznika po meni je najvažnija potpora mojih školskih kolega. Da vas prepoznaju oni s kojima ste sjedili u klupi. Uz njihovu potporu dajete svoj puni potencijal. Biti proglašen najboljim polaznikom iznimna je čast. Potvrda je to profesionalnih i ljudskih kvaliteta. Izobrazba je nadogradila moja znanja i dovela do novih spoznaja. Potvrdila je da svoj potencijal i znanje možete razvijati samo uz potporu okoline. Nastavni plan i program bio je zahtjevan s obzirom na broj sati i količinu gradiva koje je potrebno usvojiti. Predavači su odlični te je potrebno ulagati u njih kao i tehničku potporu kako bi se razina nastave podigla na još višu razinu. Što se više ulaže u njih to oni mogu više ulagati u nas s ciljem stvaranja dočasnika koji će biti u potpori zapovjednicima u izgradnji suvremenih i jakih oružanih snaga. Naglasio bih sinergiju i zajedništvo polaznika naraštaja. Bez obzira na različite osobnosti, nacionalnosti, znanja i iskustva bili smo jedna velika zajednica. Zajedno smo rješavali probleme, smijali se, ali i plakali. Kao individua ste slabi, ali ste jaki u kolektivu. Osobna su znanja bitna, ali još je bitnije što kolektiv može postići."

I na Hrvatskom vojnom učilištu "Dr. Franjo Tuđman" prigodnom je svečanošću obilježen završetak akademske godine 2021./2022. i promocija polaznika vojnih škola HVU-a. Polaznicima su uručene diplome te odluke o rasporedu, činovi i časnički bodeži, a najboljima ručni satovi s posvetom.

Uz polaznike te nastavnike i djelatnike HVU-a, svečanosti su nazočili predsjednik Republike Hrvatske i vrhovni zapovjednik Oružanih snaga RH Zoran Milanović, zamjenik načelnika Glavnog stožera Oružanih snaga RH general-pukovnik Siniša Jurković, savjetnik Predsjednika Republike Hrvatske za obranu i nacionalnu sigurnost dr. sc. Dragan Lozančić, posebni savjetnik Predsjednika RH za veterane Domovinskog rata umirovljeni general-pukovnik Marijan Mareković, izaslanik ministra obrane, ravnatelj Uprave za ljudske potencijale Ivan Jušić te brojni drugi visoki uzvanici i gosti. Brigadni general Blaž Beretin čestitao je polaznicima vojnih škola na uspješnom završetku izobrazbe. "Svojim trudom i zalaganjem pomogli ste sami sebi da postanete bolji dočasnici i časnici. Znanje i vještine koje ste stekli tijekom školova-

nja iskoristite na najbolji mogući način u vašem daljnjem profesionalnom radu ostvarujući najviše životne i profesionalne ciljeve na vlastitu dobit i na dobrobit Lijepe Naše," poručio im je brigadni general Beretin.

Predsjednik Republike Hrvatske Zoran Milanović čestitao je polaznicima na njihovu uspjehu. Poželio im je da nastave raditi na sebi te da uvijek nastoje biti bolji, da produbljuju svoje znanje i sposobnosti jer u današnje vrijeme prevagu nosi onaj koji ima više i zna više. Izrazio je želju da se i buduće generacije na HVU-u odgajaju da misle i razmišljaju te da budu domovini vjerni.

Hrvatsko vojno učilište "Dr. Franjo Tuđman" središnja je vojnoobrazovna ustanova Hrvatske vojske, čija je primarna uloga školovanjem pripremati i osposobljavati časnike, dočasnike i državne službenike za provedbu zadaća Hrvatske vojske određenih njihovim strateškim dokumentima, misijama i zadaćama. Od nastanka početkom Domovinskog rata izobrazbu na HVU-u završilo je više od 42 000 pripadnika Oružanih snaga RH i partnerskih zemalja.

poručnik Bojan Ožinger, najbolji je polaznik 21. naraštaja Temeljne časničke izobrazbe, pripadnik Zapovjedništva specijalnih snaga i magistar građevine

"Velika mi je čast biti najbolji polaznik naraštaja jer se moj trud i zalaganje tijekom školovanja isplatilo. Posebno mi je drago što je jedan od kriterija za izbor anketa naraštaja. Od prvog dana dao sam sve od sebe te sam se uvijek trudio pomagati drugima. Pristupio sam prema svima iskreno i mnogi polaznici postali su moji dobri prijatelji. Oni su glavni razlog da sam proglašen najboljim polaznikom. Naučio sam mnogo toga na temeljnom dijelu koji je bio više teorijskog karaktera, i na specijalističkom dijelu te na mentoriranju koji je bio 90 % praktičnog karaktera. Predavači kao i svi djelatnici Temeljne časničke škole bili su odlični, korektni i pristupačni. Trudili su se prenijeti što više znanja te su nam bili potpora kad god nam je bilo potrebno. Izdvojio bih ljude koje sam upoznao za vrijeme izobrazbe, polaznike 21. naraštaja Temeljne časničke izobrazbe, kao i polaznike časničke i dočasničke izobrazbe s kojima sam imao dobru suradnju koju se nadam proširiti u budućnosti. Željno iščekujem stečena znanja primijeniti u postrojbi. U Zapovjedništvo specijalnih snaga došao sam kao vojnik, potom sam radio kao dočasnik, a sad se vraćam kao časnik. Okružen sam vrhunskim timom ljudi uz koje ću definitivno napredovati kao zapovjednik u svakom pogledu. Nadam se da ću biti jednako dobar časnik kao što sam bio vojnik i dočasnik."

HRM

OBAĽNA STRAŹA U NADZORU IZLOVA PLAVOPERAJNE TUNE

Plavoperajna tuna koja se lovi od kraja svibnja do sredine srpnja namijenjena je za daljnji uzgoj u uzgajalištima. Ta je riba pod posebnim režimom zaštite te je ograničena količina koja se može izloviti. Iz tog je razloga pojačano praćenje i nadzor koje provodi ribarska inspekcija i ovlaštene osobe Obalne straže.

Sve se odvija u sklopu Specifične kampanje koja se provodi na razini Mediterana u koordinaciji s Europskom agencijom za kontrolu ribarstva (*European Fisheries Control Agency* – EFCA). Svakodnevno se vrše ophodnje tijekom kojih se nadziru plovila koja sudjeluju u ribolovu plavoperajne tune te se izvještaji o provedenim kontrolnim aktivnostima šalju u EFCA-u, koja koordinira i kontrolira provedbu pravila zajedničke ribarstvene politike. U tom se dijelu kampanje na Mediteranu nalazi i plovilo EFCA-e. Na njemu se uz službenike EFCA-e nalaze i ribarski inspektori te ovlaštene osobe članica Europske unije i trećih zemalja. Organizacija i koordinacija među svim tijelima unutar pojedinih članica te između različitih zemalja na Mediteranu tijekom sezone tunolova u zadnjih je nekoliko godina dovela do unapređenja u sustavu praćenja i kontrole ribolovnih

TEKST

Martina Stanković

FOTO

Mladen Čobanović

Svake godine krajem svibnja počinje sezona ribolova plavoperajne tune plivaricama tunolovkama, koja traje do sredine srpnja. Hrvatski vojnik pratio je 21. lipnja pripadnike Obalne straže te inspektore ribarstva za vrijeme nadzora izlova te ribe u akvatoriju srednjeg Jadrana. U aktivnosti je sudjelovala brodica Modrulj GB-203

aktivnosti te poboljšanja usklađenosti s propisima koji se odnose na ribolov plavoperajne tune. Hrvatski vojnik pratio je 21. lipnja pripadnike Obalne straže te inspektore ribarstva za vrijeme nadzora izlova plavoperajne tune u akvatoriju srednjeg Jadrana. U aktivnosti je sudjelovala brodica Modrulj GB-203.

Kako doznajemo od višeg ribarskog inspektora Ante Kušurine: "Inspekcijski tim izišao je u nadzor dvaju plovila: ICCAT (International Commission for the Conservation of Atlantic Tunas) ulovnog plovila i ICCAT tegljača. Obavljen je prebačaj tune iz mreže ulovnog plovila u transportni kavez tegljača. Prebačaj je sniman podvodnom videokamerom. Zbog problema sa snimkom regionalni promatrač koji se nalazi na ulovnom plovilu nije

Obalna straža RH od srpnja 2021. do rujna 2022. predsjedava Forumom europskih obalnih straža (European Coast Guard Functions Forum – ECGFF). Forum europskih obalnih straža samostalna je i nepolitička organizacija koja na dragovoljnoj osnovi okuplja predstavnike mediteranskih zemalja koje provode funkcije obalne straže te predstavnike Europske komisije i europskih agencija s istim ovlastima. Svrha Forumu razvoj je i koordinacija zajedničke međunarodne, međuagencijske suradnje zemalja članica i agencija EU-a u zaštiti prava i interesa na moru iz domene pomorske sigurnosti i funkcija obalne straže.

potpisao dokument o prebačaju. U tom slučaju operater je prijavio slučaj inspekciji, koja je otišla obaviti inspekcijski nadzor kako bi utvrdila činjenično stanje. Ovom prilikom napravljeni su zapisnici na ulovnom plovilu te na tegljaču.” Uprava ribarstva Ministarstva poljoprivrede veći niz godina ostvaruje uspješnu suradnju i koordinaciju s Obalnom stražom u pogledu praćenja i kontrole ribolovnih aktivnosti, što se smatra primjerima dobre prakse te kao takvo promovira na razini Europske unije i Mediterana.

Koordinirane akcije nadzora ulova plavoperajne tune odvijaju se smjenski, pri čemu se koriste plovila Obalne straže te Ribarske inspekcije. Nadzor obavljaju dva ribarska inspektora iz Uprave ribarstva te ovlaštena osoba Obalne straže – ribarski inspektor.

“Tijekom ovog razdoblja obavljamo nadzor po zahtjevu. Primjer toga je ovaj današnji, ali i ‘slučajni’ nadzor u kojem dolazimo i uzimamo snimke prebačaja ribe kako bismo provjerili slažu li se podaci. Provjeravamo jesu li kavezi propisno označeni i prijavljeni itd. Dolazi do pogrešaka, obično su u pitanju tehnički nedostaci, a mi smo ovdje kako bismo ih uočili te poduzeli korake za njihovo uklanjanje,” objašnjava nam narednik Stjepan Jenjić, zapovjednik brodice Modrulj GB-203 te ovlaštena osoba Obalne straže – ribarski inspektor.

Obavljaju se i koordinirane akcije nadzora ribolovnog mora RH i ciljani nadzor pojedinih ribolovnih alata tijekom vremena zabrane njihova korištenja. Ovlašteni ovlaštenih osoba Obalne straže koje su ujedno i ovlašteni ribarski inspektori istovjetne su ovlastima ribarskih inspektora Ministarstva poljoprivrede. Imaju ovlast pregledavati plovila, alate i opremu, lovnu, poslovne prostorije, proizvode, uređaje,

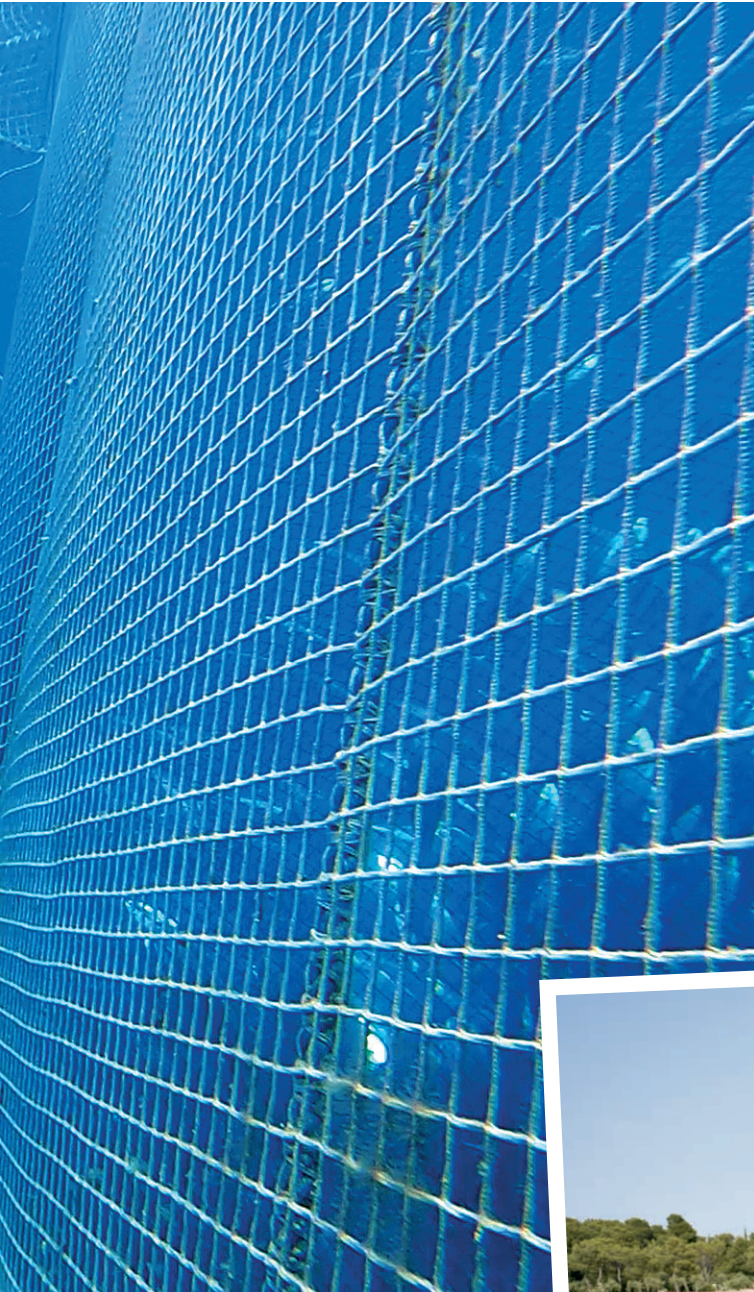
HRM

Prebačaj plavoperajne tune
iz mreže ulovnog plovila u
transportni kavez tegljača
snima se podvodnom
videokamerom

12:51:09 20-06-2022

Obalna straža Republike Hrvatske postrojba je u sastavu Hrvatske ratne mornarice. Ustrojena je u svrhu učinkovitog nadzora i zaštite prava i interesa Republike Hrvatske na moru u skladu s međunarodnim pravom i hrvatskim propisima. Zadaće Obalne straže su: zaštita suverenih prava i provedba jurisdikcije Republike Hrvatske u isključivom gospodarskom pojasu, epikontinentalnom pojasu i na otvorenom moru. Obalna straža pruža potporu lučkim kapetanijama u provedbi zakona i drugih propisa iz njezine nadležnosti u obalnom moru Republike Hrvatske te pomorskoj policiji u nadzoru državne granice na moru. U suradnji sa Središnjicom za traganje i spašavanje sudjeluje u akcijama traganja i spašavanja. S Upravom ribarstva obavlja koordinirane akcije nadzora ribolovnog mora RH te pruža potporu drugim tijelima državne uprave prevoženjem njihovih djelatnika.

poslovnu dokumentaciju, privremeno oduzeti predmete, dokumentaciju, lovinu i robu te utvrđivati identitet fizičkih osoba. Obalna straža RH ima nacionalni segment suradnje s Upravom ribarstva, ali i međunarodni, s EFCA-om. Sastanci s tijelima državne uprave

nadležnim za morsko ribarstvo odvijaju se na mjesečnoj i tromjesečnoj bazi.

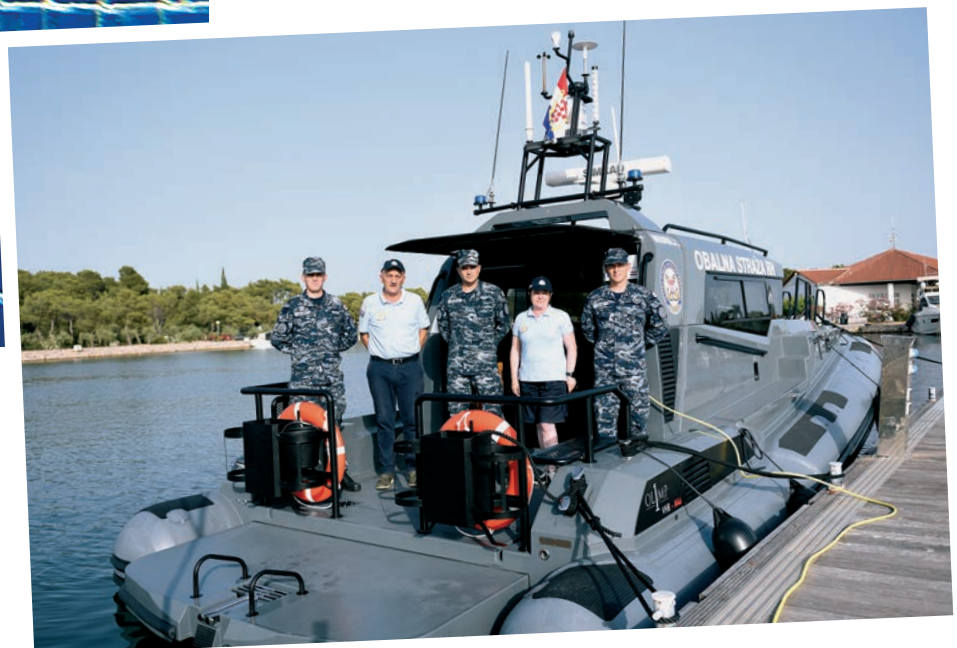
Uz nadzor morskog ribarstva, Obalna straža RH aktivno sudjeluje u akcijama traganja i spašavanja sa Središnjicom za traganje i spašavanje, nadzire plovidbu stranih ratnih brodova pri plovidbi našim teritorijalnim morem, pruža potporu drugim tijelima državne uprave prevoženjem njihovih djelatnika (Državni inspektorat...), kao i medicinski prijevoz itd. Uz navedeno, tu su i vojničke dužnosti, vojne vježbe.

“Nadzori se provode u suradnji s policijom, Carinom, lučkim kapetanijama, ribarskim inspektorima, pri čemu svatko obavlja poslove iz svojeg sektora. U tim koordiniranim aktivnostima može se puno naučiti. Stalno se usavršavamo i proširujemo svoje sposobnosti,” govori nam narednik Jenjić.

Suradnja Obalne straže s Upravom ribarstva iznimno je važna za prevenciju prekršaja jer se samom njihovom prisutnošću na moru odvraćaju mogući prekršitelji. Do 1. lipnja 2022. izvršeno je 210 inspekcijskih nadzora i evidentirano 130 prekršaja.

“Zadovoljstvo je ići na zadaće s Obalnom stražom. Plovidbe su ugodne i sigurne. Budući da se za vrijeme nadzora mogu dogoditi različite neugodne situacije, uz njih se osjećamo sigurnije jer nas se odmah drugačije gleda,” govori inspektor Kušurina.

“Od svih zadaća najdraže su nam one koje dobro završe. Posebno mi je draga akcija spašavanja u kojoj smo sa zadnjim zrakama sunca pronašli prevrnut kajak s tri žene. Osjećamo se ponosno kad možemo pomoći. Ribarski nadzori mogu završiti kaznama pa su mi manje dragi, ali zato znatno pridonose sustavu za nadzor morskog ribarstva u isključivom gospodarskom pojasu,” zaključuje narednik Jenjić.

GOMBR

TENKOVSKI VO

Na vojnom poligonu "Eugen Kvaternik" 20. lipnja provedena je taktička vježba s bojnim gađanjem pripadnika Tenkovske bojne Kune s ciljem uvježbavanja, osposobljavanja i ocjenjivanja tenkovskih vodova u samostalnom rješavanju taktičkih i vatrenih zadaća u različitim zemljišnim i vremenskim uvjetima

Tekst: OJI / Foto: Saša Mandić

Tijekom aktivnosti uvježbavano je i ocjenjivano pravilno korištenje borbenih mogućnosti voda u bojnom djelovanju, vješto kombiniranje vatre i pokreta kao i utvrđivanje stečenih znanja i vještina tenkovskog voda u izvršavanju različitih vatrenih zadaća. U vježbi su sudjelovali pripadnici 3. tenkovskog voda, 3. tenkovske satnije i 2. tenkovskog voda, 4. tenkovske satnije. Provedbu gađanja pratili su zapovjednik Tenkovske bojne Kune bojnik Goran Anić te u ulozi rukovatelja gađanja zamjenik zapovjednika bojnik Ivica Đurković koji nisu krili zadovoljstvo prikazanim.

Natporučnik Danijel Ivančik, zapovjednik 3. tenkovske satnije, vodio je uvježbavanje i pripremu za bojno gađanje 3. tenkovskog voda, 3. tenkovske satnije i vrlo je ponosan na odvažne i motivirane pripadnike kojima zapovijeda. Među njima je i prva žena zapovjednik tenkovskog voda u Tenkovskoj bojni Kune, poručnica Ana Marija Turk, koja je nakon završetka vojnog studija Vojno inženjerstvo raspoređena u Bojnu na dužnost zapovjednika tenkovskog voda. Naglašava da je sinergija mlade zapovjednice voda i iskusnih dočasnika zaslužna za uspješnu provedbu vježbe u zahtjevnim vremenskim i zemljišnim uvjetima poligona kod Slunja. Vod je postigao visoke rezultate gađanja. "Nakon složenog procesa obuke pojedinca i posade, koji je trajao nekoliko mjeseci, danas su pripadnici uspješno proveli višu razinu obuke - Taktičku vježbu s bojnim gađanjem - vod u obrani," doznajemo od natporučnika Ivančika.

"Biti pripadnik Tenkovske bojne Kune vrlo je izazovan i odgovoran zadatak. Svakodnevnom obukom i taktičkim uvježbavanjem razvijamo svoja znanja i sposobnosti koja smo danas uspješno prikazali kroz taktičku vježbu s bojnim gađanjem. Dolaskom u Bojnu, koja je dominantno muški kolektiv, bila sam svjesna izazova koji me očekuju te me to također motiviralo da prijavim svoju posadu na natjecanje za najjaču tenkovsku posadu na kojoj smo osvojili 1. mjesto. Pobjeda na natjecanju i provedeno gađanje postavilo mi je nove visoke ciljeve i poticaj za daljnji razvoj i usavršavanje. Zahvalila bih svim

"Nakon složenog procesa obuke pojedinca i posade, koji je trajao nekoliko mjeseci, pripadnici su uspješno proveli višu razinu obuke - Taktičku vježbu s bojnim gađanjem - vod u obrani," rekao je natporučnik Danijel Ivančik

OD U OBRANI

pripadnicima Kuna na odličnoj suradnji i integraciji u svoje redove, a posebno svojem 3. vodu," ističe poručnica Turk. Uvježbavanje i pripremu za bojno gađanje 2. tenkovskog voda, 4. tenkovske satnije vodio je natporučnik Tomica Sudić, zapovjednik 4. tenkovske satnije. Nije krio zadovoljstvo prikazanim sposobnostima svojih pripadnika te je utvrdio: "Danas prikazane vještine pripadnika 2. tenkovskog voda rezultat su višemjesečne pojedinačne, posadne i vodne obuke kroz provedbu svih posadnih i vodnih uvježbavanja i ocjenjivanja te školskih, situacijskih i posadnih bojnih gađanja. S obzirom na prikazane vještine i postignute rezultate 2. tenkovskog voda, pod zapovjedništvom poručnika Kristiana Blaževića, ovim je potvrđena njihova spremnost za provedbu najsloženijih taktičkih zadataka u svim vremenskim i zemljišnim uvjetima."

"Uspješnom provedbom taktičke vježbe s bojnim gađanjem potvrđena je spremnost pripadnika 2. tenkovskog voda za sve zadatke i izazove koji se pred nas postavljaju, bez obzira na okolnosti. Iznimno sam zadovoljan prikazanim sposobnostima svojih dočasnika i vojnika te ova vježba označava kraj obučnog ciklusa nakon kojeg sam dobio visokomotivirane i obučene pripadnike. Zahvalio bih svojim pripadnicima na trudu i profesionalnosti te sam ponosan na razinu timskog rada koju su pokazali u proteklom danima," rekao je poručnik Blažević.

PRVENSTVO OSRH U STRELJAŠTVU

DVA REKORDA I JEDA

Uz organizatore iz ZzP-a za uspješno natjecanje zaslužni su i njihovi dugogodišnji suradnici, predstavnici Hrvatskog streljačkog saveza i Zagrebačkog streljačkog saveza

Važan segment spremnosti

Na zatvaranju prvenstva, izaslanik načelnika Glavnog stožera OSRH i zapovjednik Zapovjedništva za potporu general-pukovnik Mladen Fuzul istaknuo je: "Sport je važan segment spremnosti pripadnika Hrvatske vojske, a posebice streljaštvo kao jedna od bitnih vještina obučenog, ustrajnog, smirenog i spremnog vojnika, dočasnika i časnika."

Na 26. prvenstvu OSRH u streljaštvu, ZzP je obranio ukupni naslov koji je osvojio prošle godine. Općenito, sudionici su uživali u natjecanju, jednom pravom sportskom i vojničkom nadmetanju kolega pridošlih iz cijele Hrvatske vojske. Naravno, nije izostalo ni iznimno vrijednih rezultata

Tekst: Domagoj Vlahović / **Foto:** Mladen Čobanović

Termin velikog godišnjeg oglada najboljih strijelaca Hrvatske vojske ove je godine pomaknut na kraj lipnja, što je i uzrok manjem broju prijavljenih natjecateljica i natjecatelja nego rekordne prošle godine. Razne obveze u postrojbama, vježbama i misijama ipak imaju prioritet, no i na 26. prvenstvu OSRH u streljaštvu bilo je više od stotinu sudionika iz 13 ekipa koje su predstavljale ustrojstvene cjeline Hrvatske vojske i Ministarstva obrane. A oni su od 27. do 30. lipnja prikazali mnogo. Među brojnim zapaženim rezultatima, srušena su dva rekorda. A neki raspleti donosili su pravu filmsku dozu neizvjesnosti. Jer, što se drugo može reći kad je u ukupnom poretku za postrojbe Zapovjedništvo za potporu odnijelo pobjedu ispred Počasno-zaštitne bojne za samo deset krugova, tj. praktički za jedan metak? Doduše, nakon prvog dana imali su prednost od trideset krugova, ali ona se lagano topila i nije bilo mjesta za opuštanje. I drugi su željeli biti najbolji. Da, ZzP je obranio onaj najveći naslov koji je osvojio prošle godine. Kako je organizator natjecanja njegova Opslužna bojna zadužena za zagrebačko Automatizirano streljište Vrapčanski potok, od ZzP-a se i očekuje da iskoristi "prednost domaćeg terena". No, natjecatelji ZzP-a zasluženo su osvojili naslov i za to im nitko nije postavio imperativ. Općenito, sudionici su uživali u natjecanju, jednom pravom sportskom i vojničkom nadmetanju kolega pridošlih iz cijelog OSRH. Kako ističe zapovjednik AS-a Vrapčanski potok bojnik Željko Posavec, i sam civilni i vojni natjecateljski strijelac, najbitnije za sve jest da je natjecanje proteklo u savršenom redu, bez ikakvih izvanrednih događaja. Za to su uz organizatore iz ZzP-a zaslužni i njihovi dugogodišnji suradnici, predstavnici Hrvatskog streljačkog saveza i Zagrebačkog streljačkog saveza.

KONSTANTAN NAPREDAK

Od dva rekorda jedan je srušila poručnica Rea Tomina Skender iz PZB-a, i to u vojničkom pištolju HS2000 po pravilima Međunarodnog vijeća za vojni sport (CISM). Zlatne medalje na Vrapčanskom potoku za nju nisu nikakva novost, osvajala ih je još u "dresu" Hrvatskog vojnog učilišta kao kadetkinja. Bojnik Posavec sa zadovoljstvom opisuje njezin konstantan napredak koji je naposljetku i doveo do rekorda. "Kompletna je sportašica! Jako vrijedno radi, mogla bi biti top-strijelac i u civilnim natjecanjima, no to naravno ovisi o njezinim vlastitim preferencijama i željama," ističe zapovjednik streljišta. Drugi rekord postignut je u muškoj ekipnoj konkurenciji, tj.

PRVENSTVO OSRH U STRELJAŠTVU

Neki raspleti donosili su pravu filmsku dozu neizvjesnosti

Do najboljih rezultata i medalja može se doći samo kontinuiranim radom i ozbiljnim pristupom

UKUPNO EKIPNO

1. ZzP	3807
2. PZB	3797
3. GOMBR	3746

Najbolji pojedinac u gađanju iz puške

1. ds Josip Cebić (ZzP)	435
2. sk Andrija Balas (GMBR)	434
3. rz Mario Đerek (GOMBR)	413

Najbolji pojedinac u gađanju iz pištolja

1. nnr Vatroslav Drmić (PZB)	526
2. bjn Zlatko Vrdoljak (HRZ)	524
3. sžn Tihomir Perišić (HVU)	517

Najbolja pojedinka u gađanju iz pištolja

1. pr Rea Tomina Skender (PZB)	511
2. kd Laura Jovanović (HVU)	455
3. sk Dalia Teskera (PZB)	450

gađanju puškom VHS-D2, također po pravilima CISM-a. Rekorderi su pripadnici GOMBR-a, a i taj rezultat potvrđuje da se sportu u toj brigadi posvećuje velika pozornost, što je i pravi smjer. Dovoljno je pogledati rezultate ovogodišnjeg natjecanja Prvi za Hrvatsku na kojem su njegovi pripadnici osvojili prva dva mjesta. Trojac rekordera poručnik Andreas Martin, skupnik Ivan Brkić i razvodnik Mario Đerek vrijedno su se pripremali na osječkoj streljani Pampas zajedno s kolegama iz postrojbe i uspjeh nije izostao. U ukupnoj konkurenciji GOMBR je bio treći! Po pravilima CISM-a u ekipnoj konkurenciji s puškom GOMBR je ipak bio drugi, mala dva kruga iza zlatnih kolega-gardista iz GMBR-a.

U pojedinačnim rezultatima iz puške, skupnik Andrija Balas (GMBR) pobijedio je u gađanju puškom po pravilima Međunarodne sportske streljačke federacije (ISSF) nakon prilično neizvjesne "utrke" s desetnikom Josipom Cebićem (ZzP). Potonji dočasnik osvojio je srebro i po pravilima CISM-a, bolji je za tek dva kruga bio već spomenuti poručnik Martin. No, Cebić je svojim ujednačenim učinkom zaslužio naslov najboljeg pojedinca u gađanju puškom, makar je i tu bilo neizvjesnosti, i to velike, jer je skupnik Andrija Balas iz GMBR-a ostao kratak tek za jedan krug!

BOGATA RIZNICA MEDALJA

U muškoj momčadskoj konkurenciji kod pištolja (ISSF) pobijedio je ZzP, a kod pištolja po pravilima CISM-a vrlo je uvjerljivo trijumfirao HRZ, čiji su strijelci već tradicionalno vrlo uspješni u toj disciplini. Pojedinačno s pištoljem po ISSF-u pobijedio je iskusni stožerni narednik Tihomir Perišić (HVU). Tako je dodao još medalja u vrlo bogatu riznicu koju je skupio tijekom više godina natjecanja na Vrapčanskom potoku. Po CISM-u najbolje je pucao bojnič Zlatko Vrdoljak iz HRZ-a, koji je u poretku za

**Zapovjednik ZzP-a
general-pukovnik Mladen
Fuzul uručuje pehar
poručnici Rei Tomini
Skender koja je osvojila
sva moguća zlata i
postavila državni rekord**

najboljeg pojedinca s pištoljem bio drugi, dva kruga iza pobjednika nadnarednika Vatroslava Drmića (PZB). Broncu je osvojio Perišić. Što se tiče ženske konkurencije, Rea Tomina Skender uzela je baš sva zlata, i po CISM-u i po ISSF-u, i pojedinačna, ali i ekipna. Naravno, potonja bi bila nemoguća bez velike pomoći kolegica iz postrojbe, skupnice Dalije Teskere i skupnice Glorije Dretvić, koje su po rezultatima također bile u vrhovima različitih tablica. ZzP je po medaljama najuspješnija postrojba.

"Do najboljih rezultata i medalja može se doći samo kontinuiranim radom i ozbiljnim pristupom. Ako uzmete oružje iz skladišta nekoliko dana prije natjecanja i onda dođete ovamo, nećete postići puno," kaže vojnik Posavec, dodajući da je konkurencija velika i da mu je najdraže na proglašenjima pobjednika na podiju vidjeti natjecatelje iz više različitih postrojbi. Tijekom razgovora, postavili smo pitanje mogućnosti da se i žene natječu u disciplinama s puškom. Ima pojedinačnih upita i o tome se razmišlja, no pitanje je interesa natjecateljica. Zasad postoji ideja da se žene uključe u svojevrsnu ekipnu apsolutnu kategoriju, zajedno s muškarcima. Što se tiče iduće godine i 27. prvenstva, trenutačne projekcije kažu da će biti održano otprilike u istom terminu, na kraju lipnja. To znači da postrojbe imaju dosta vremena uskladiti svoje kalendare aktivnosti i omogućiti najboljima da pokažu sve što znaju na Vrapčanskom potoku i pokušaju u svoje vojarne donijeti medalje i pehare. "Siguran sam da u postrojbama ima velikih talenata za vojno, ali i civilno natjecateljsko streljaštvo koji toga nisu niti svjesni. Samo im treba dati priliku i usmjeravati ih," zaključuje vojnik Posavec.

Pištolj žene ekipno (ISSF): PZB

Pištolj žene ekipno (CISM): PZB

Pištolj žene pojedinačno (ISSF): pr Rea Tomina Skender (PZB)

Pištolj žene pojedinačno (CISM): pr Rea Tomina Skender
(PZB – državni rekord HV-a)

Pištolj muški ekipno (ISSF): ZzP

Pištolj muški ekipno (CISM): HRZ

Pištolj muški pojedinačno (ISSF): sžn Tihomir Perišić (HVU)

Pištolj muški pojedinačno (CISM): bjn Zlatko Vrdoljak (HRZ)

Puška muški ekipno (ISSF): GMBR

Puška muški ekipno (CISM): GOMBR (državni rekord HV-a)

Puška muški pojedinačno (ISSF): sk Andrija Balas (GMBR)

Puška muški pojedinačno (CISM): pr Andreas Martin (GOMBR)

MEDALJE

Postrojba	Z	S	B	ukupno
PZB	6	3	1	10
ZzP	2	4	3	9
GOMBR	2	2	4	8
GMBR	2	1	1	4
HRZ	2	1	1	4
HVU	1	1	1	3
Obavještajna puk.	0	2	1	3
HRM	0	1	1	2
Inženjerijska puk.	0	0	1	1
ZSS	0	0	1	1

**Ekipe GOMBR-a
(u sredini) novi je
rekorder u gađanju
puškom po
pravilima CISM-a**

RAZGOVOR

BOJNIK

DAVOR DROPULJIĆVODITELJ I DIRIGENT JAZZ
ORKESTRA HRVATSKE VOJSKE

"Glazba nas spaja
s civilima i osjećaj
poslije svakog
koncerta, kad su svi
sretni i zadovoljni, je
nezamjenjiv," rekao
je bojnika Davor
Dropuljić

TEKST

Janja Marijanović

FOTO

Filip Klen

BOGATO DESETLJEĆE

JAZZ ORKESTRA HRVATSKE VOJSKE

Na jedinstvenoj pozornici pod zvijezdama na Trgu kralja Tomislava u sklopu Zagreb Classic open air festivala 28. lipnja 2022. nastupao je Jazz orkestar Hrvatske vojske i Adalbert Turner Juci pod ravnanjem bojnika vojnog specijalista Davora Dropuljića. Svi ljubitelji dobre glazbe, a i oni koji su se našli u prolazu, mogli su uživati u iznimnom performansu koji je pripremio pjevač i glumac Adalbert Turner Juci u pratnji Jazz orkestra Hrvatske vojske. Izveli su popularne pjesme Franka Sinatre. Zagreb Classic open air održava se od 2016. godine, a među ljubiteljima glazbe uživa kulturni status koji potvrđuje i ovogodišnjim izdanjem.

Jazz orkestar Hrvatske vojske sastavnica je Orkestra Hrvatske vojske Zapovjedništva za potporu koja djeluje gotovo deset godina, a odlikuju ga raznovrsnost glazbe koju izvode, od jaza do zabavne glazbe, vrhunska kvaliteta te suradnja s brojnim poznatim imenima domaće i međunarodne zabavne glazbe.

Jazz orkestar Hrvatske vojske imao je priliku u sklopu Zagreb Classic open air festivala zabavljati zagrebačku publiku i priuštiti im izvrstan koncert. Tim povodom razgovarali smo s njegovim voditeljem i dirigentom bojnikom Davorom Dropuljićem, koji je svoj razvojni put u Hrvatskoj vojsci započeo 1992. godine. Razgovarali smo o samom nastanku Orkestra, izazovima s kojim se susretao tijekom zadnjih devet godina, ali i o sve većoj popularnosti kod građana Republike Hrvatske.

KAKO JE POČEO VAŠ PROFESIONALNI PUT I KOJE DUŽNOSTI TRENUTAKO OBNAŠATE?

U Hrvatsku vojsku pristupio sam krajem 1991. godine, a prvi profesionalni ugovor potpisao sam 1992. godine došavši direktno u Orkestar Hrvatske vojske gdje počinje moj razvojni put od sviranja prve trube i prve krilnice. Nakon dvije godine na mjestu predvodnika Simfonijskog puhačkog orkestra iz Zagreba preuzeo sam ulogu njegova zapovjednika, a na tom se mjestu nalazim i danas. Ujedno obnašam dužnost voditelja i dirigenta Jazz orkestra Hrvatske vojske od početka njegova rada.

JAZZ ORKESTAR IDUĆE GODINE OBLJEŽAVA 10. OBLJETNICU POSTOJANJA. MOŽETE LI UKRATKO OPISATI KAKO JE OSNOVAN I OTKUD IDEJA ZA TO?

Jazz orkestar Hrvatske vojske kakvog danas znamo nastao je 2013. godine na moju inicijativu i inicijativu još nekolicine kolega. Ne trebamo zaboraviti kako je i u prošlosti sredinom devedesetih godina postojao Jazz orkestar HV-a pod vodstvom pokojnog maestra Miljenka Prohaske. Problem tog orkestra bio je što se mahom oslanjao na vanjske suradnike i teško je bilo organizirati probe s obzirom na to da su to bili ljudi koji su bili zaposleni u drugim gradskim orkestrima. Nakon nekoliko godina rada taj je orkestar prestao s djelovanjem, a poslije je bio još jedan pokušaj osnivanja Jazz orkestra, ali zbog istih problem kao i prije nije se mogao održati. Zato smo kolege i ja 2013. godine odlučili sastaviti Jazz orkestar HV-a isključivo s vlastitim snagama. Uvijek tu postoji potreba za nekim vanjskim suradnikom, ali to je jedan ili eventualno dvojica. Već gotovo deset godina

RAZGOVOR // BOJNIK DAVOR DROPULJIĆ

djelujemo kao sastavnica Orkestra Hrvatske vojske, a osim nas tu su još i Simfonijski puhački orkestar, Orkestar Hrvatske ratne mornarice i Klapa "Sveti Juraj" HRM-a.

KOJE BISTE RAZDOBLJE ILI NASTUPE IZDVOJILI KAO NAJIZAZOVNIJE TIJEKOM OVIH DEVET GODINA?

Kao i za mnoge druge glazbenike tako je i na naš rad najviše utjecalo razdoblje pandemije kad smo zbog svih epidemioloških mjera mogli obavljati samo ono nužno, a koncerte i publiku mogli smo zaboraviti. To nam je bio velik izazov jer smo morali održavati formu kod kuće, a sviranje kod kuće ipak je neusporedivo sa sviranjem na javnim nastupima i koncertima.

Što se tiče javnih nastupa najizazovnijih su bili koncerti u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog gdje smo 2017., 2018. i 2019. godine do posljednjeg mjesta napunili veliku dvoranu. To su bili veliki humanitarni koncerti s eminentnim pjevačima hrvatske estrade poput Matije Cveka, Adalberta Turnera Jucija, Renate Sabljak, Đanija Stipaničeva, Marka Tolje i drugih.

OSIM NAJIZAZOVNIJIH KONCERTATA KOJE STE NAVELI, POSTOJI LI NEKI KONCERT ILI NASTUP KOJI NAJVIŠE PAMTITE I KOJI JE OSTAVIO VELIK DOJAM NA VAS?

Koncert koji najviše pamtim humanitarni je koncert 2019. godine u Lisinskom kad se prikupljala pomoć za Zakladu vojne solidarnosti. Mladen Bodalec pjevao je Ružu Hrvatsku i cijela je dvorana stajala na nogama. To je zaista bio lijep osjećaj i taj bih koncert definitivno izdvojio kao nešto najbolje što se ovom orkestru dogodilo.

NAVELI STE VEĆ NEKE SURADNJE S GLAZBENICIMA NA DOMAĆOJ I NA SVJETSKOJ SCENI. POSTOJI LI SURADNJA KOJU BISTE POSEBNO ISTAKNULI?

Prije mjesec dana u okviru programa 16. Velikogoričkog Brass Festivala u dvorani "Gorica" Puč-

kog otvorenog učilišta u Velikoj Gorici održali smo koncert gdje je poseban gost bio legendarni australski multiinstrumentalist James Morrison. Kad je u pitanju jazz glazba, ta je suradnja bila kruna našeg orkestra. Što se tiče domaćih izvođača, s kojima inače sviramo zabavnu glazbu, od njih bih izdvojio mladog pjevača Matiju Cveka koji je od prvih dana s nama i uvijek se odaziva na naše pozive i iznimno mi je drago da ga imamo kao suradnika.

KAKAV JE VAŠ REPERTOAR, BAZIRA LI SE VEĆINOM NA JAZZ GLAZBI ILI JE IPAK PREVLAĐALA ZABAVNA GLAZBA?

Počeli smo s jazz glazbom koja ipak traži svoju publiku i nije baš za široke mase ljudi. Prvi naš koncert bio je s jazz glazbom i bio je vrlo kvalitetan, ali dvorana je bila poluprazna. Poslije toga imali smo valentinovski koncert gdje smo s domaćim pjevačima izveli neke od najpoznatijih domaćih ljubavnih pjesama. Napunivši tad cijelu dvoranu shvatili smo da publika od prve do zadnje riječi pjeva te pjesme u našim aranžmanima i ostalo je sve povijest kako se kaže. Otkrili smo da je domaća glazba ipak dominantna među našom publikom i naš se repertoar bazira na njoj, ali ubacimo i neke stare svjetske evergrine koje svi poznaju.

IMATE LI VEĆ NEKE IDEJE KAKO ĆETE OBLJEŽITI 10. OBLJETNICU SLJEDEĆE GODINE?

Postoje planovi, ali tijekom pandemije naučili smo da ništa nije sigurno tako da se nadamo da će jesen biti normalna što se toga tiče pa da možemo bez problema planirati i pripremati se za iduću godinu. Želio bih kao dirigent napraviti jedan veliki obljetnički koncert u Lisinskom, ali i cijelu 2023. godinu obilježiti odlascima u vojarne, gradove i trgove kako bi nas ljudi upoznali i vidjeli da smo tu i nakon deset godina.

NA TRGU KRALJA TOMISLAVA U SKLOPU ZAGREB CLASSIC OPEN AIR FESTIVALA MOGLA SE VIDJETI VAŠA VELIKA POPULARNOST MEĐU STANOVNIŠTVOM. ŠTO MISLITE ZAŠTO VAS TOLIKO VOLE SLUŠATI, KOJI JE RECEPT VAŠEG USPJEHA?

Nakon naših koncerata puno puta ljudi dolaze i kažu da smo fantastični, veseli i spontani. Upravo taj moj kontakt s publikom, pošalice, dobra svirka i odabir pjesama rezultira uvijek dobrom atmosferom i dobrim komentarima. Glazba nas spaja s civilima i osjećaj poslije svakog koncerta, kad su svi sretni i zadovoljni, je nezamjenjiv.

Recept za naš uspjeh prije svega su dobri međuljudski odnosi i prijateljstvo koje vlada među nama. Ono što želim naglasiti jest definitivno velika potpora svih djelatnika Zapovjedništva za potporu na čelu sa zapovjednikom general-pukovnikom Mladenom Fuzulom. Mi smo svi jedna velika obitelj i bez njihove potpore i pomoći bilo bi puno teže raditi i na tome smo im beskrajno zahvalni.

U POVODU 30. OBLJETNICE

Donosimo najvažnije događaje oslobađanja juga Hrvatske, deblokade Dubrovnika i svjedočanstva sudionika koje prvi put iznose javnosti

1.

Dolazak generala Bobetka

General zbora Janko Bobetko imenovan je u travnju 1992. zapovjednikom Južnog bojišta, a operacije oslobađanja juga Hrvatske njegovo su djelo čime je ostavio snažan pečat u povjesnici Dubrovnika i Domovinskog rata.

OSLOBAĐANJE JUGA HRVATSKE I DEBLOKADA DUBROVNIKA

TEKST

Marinko Karačić

IZVORI ZA FOTO

Muzej Domovinskog rata Dubrovnik (autori fotografija: Slavko Čosić, Željko Maganjić, Matko Biljak, Violeta Dragović, Antun Maste, Marija Braut); 1. gardijska brigada Hrvatske vojske Tigrovi, Edicija monografija vojno-redarstvenih postrojbi Oružanih snaga Republike Hrvatske iz Domovinskog rata 1991-1996., MORH, GS OS RH, Zagreb 2012.; 4. gardijska brigada Hrvatske vojske Pauci, Monografije vojno-redarstvenih postrojbi Oružanih snaga Republike Hrvatske iz Domovinskog rata 1991-1996., MORH, GS OS RH, Zagreb, 2011.; Bobetko Janko, Sve moje bitke, Vlastita naklada, Zagreb, 1996.; privatna arhiva Ivica Kopecki, Milan Rupčić, Cvijeto Cvjetković

Od travnja do lipnja 1992. hrvatske su snage uspješno provele prvu etapu oslobađanja juga Hrvatske dok je Dubrovnik nakon sedam mjeseci i 21 dan djelomično deblokiran

Svjedočanstva izravnih sudionika

**Ivica Kopecki (stoji)
s Ivanom Bačićem i
Darijem Strehovcem
Strehom u podnožju
Bezimenog visa**

**zapovjednik 1. desetine 1. voda 3. satnije 3. bojne 1. gbr Ivica Kopecki,
danas umirovljeni natporučnik**

Svi koji smo preživjeli Bezimeni vis slavimo taj dan kao rođendan

Široka slavonska duša Kopeckog zrači u svakoj riječi sjećanja na dane oslobođanja juga Hrvatske. A što je sve prošao u boru za Bezimeni vis, jasno kazuje i činjenica što svi preživjeli branitelji obranu ovog važnog brda danas slave kao svoj rođendan. Bezimeni vis je ratni šifrirani naziv za ovo brdo, a riječ je zapravo o Vjetrenom mlinu. Na Južno bojište stiže u travnju 1992. s težištem na obrani od zaljeva Bistrine do državne granice kao pripadnik Žuna. Nakon dolaska na Južno bojište Kopecki kaže kako su u početku bile samo sporadične borbe. Tad nije ni slutio što ga sve čeka. "Iz tog početnog vremena pamtim kako je neprijatelj stalno nešto čačkao, jednog su dana pustili i konja prema našim položajima kako bi otkrili minska polja jer je neprijatelj najavljuvao kako će do Uskrsa ući u Neum," iznosi Kopecki.

Ključna točka zaustavljanja napada neprijatelja bila je Bezimeni vis, brdo kraj kojeg vodi jedini tenkoprohodni smjer od Slanog prema Neumu. Na vrhu su imali bunker od ostataka nekadašnjeg mlina, a još su sa strane imali dva položaja. "Iako smo bili na tom visu, neprijatelj je bio na još višem od nas, na Veleču i praktički su nas vidjeli. Još smo u podnožju imali dvije zemunice. Sve do 22. travnja 1992. kad je počeo boj za Bezimeni vis bila je mila majka, a taj dan malo je reći kao pakao na zemji. Sve je počelo ujutro kad neprijatelj tuče svim i svačim po našim okolnim položajima, najviše prema Bistrini. Čak su granatirali i uzgajalište školjki. Nas još nisu dirali, palo je tek nekoliko granata sve negdje do 11 sati. Znali smo kako je pitanje minute kad će žestoka vatra i po nama. Tako je i bilo," sjeća se Kopecki. Tad pogiba zapovjednik voda Marijan Kosić nakon čega obranom ovog visa zapovijeda Kopecki. "Gorilo je nebo i zemlja od udara granata koje su kamen pretvarale u pijesak, prašina svugdje...Trči gore po ranjene, a što reći, više nismo niti zalijegali. Nailazim na ranjene Željku Jakovljevića i Juru Mušana, Želja mi daje motorolu s koje tražim ispomoć, a njih su dvojica otpuzali do sela Topolo. Pokušavam razmjestiti ljude, na desni bok one s RPG-om za zaustavljanje neprijateljskih tenkova jer da su prošli Bezimeni vis nitko ih ne bi zaustavio do obale. Perica Parac, kojeg su nosili na nosilima, pokupio je još gelera, i danas mi se brk i kosa diže na glavi kad se sitim svega. Ranjenike smo izvlačili do podnožja i tek sam tada vidio kako mi se krv sliva s glave, dobio sam udarac od kamena. Stiže nam pomoć Izvidničke desetine, a neprijatelj još dovlači bestrzajni top. Žele nas po svaku cijenu dotući, ali tada Stevica Pavlini Lala osom pogađa njihovu posadu bestrzajca i samo mi javlja: "Zemo, gotovo je, odletjeli su u nebo!" svjedoči Kopecki dramatične trenutke obrane Bezimenog visa za koji su bili spremni boriti se do zadnje kapi krvi. Napad neprijatelja trajao je sve do 15 -16 sati, a kad je Kopecki sutradan stigao na Bezimeni vis i ugledao TAM 110 kojim su dovezli Browning nije ga mogao prepoznati. "Čili je bio izrešetan, jedva se nazirao. Još mi je jasnije bilo što se tu sve odigravalo u tih dva sata krvave borbe u kojoj su Žune imale dva poginula i 13 ranjenih branitelja," naglašava Kopecki. Uz Kosića poginuo je i Andrija Palfi, a boj za Bezimeni vis bio je prekretnica na tom dijelu bojišta. "Ovo je bila naša zadnja obrambena akcija i prva velika pobjeda koja nas je vodila u nastavku oslobođanja juga Hrvatske," s ponosom ističe Kopecki. Ovaj ih je boj na poseban način ojačao. "Presudna je bila volja, hrabrost i domoljublje. I još nešto, naša prilagodljivost na sve uvjete ratovanja. Ratovali smo i u Slavoniji, Južnom bojištu, Velebitu... U uvjetima od plus 40 do minus 30, postali smo kompletni ratnici, pobjednici," zaključuje Kopecki kojem je posebna želja biti na otvorenju Pelješkog mosta i još jednom baciti pogled na Bezimeni vis.

U POVODU 30. OBLJETNICE

2.

Pokušaj odsijecanja Hrvatske

Izbijanjem rata u BiH otvorila se i nova opasnost za obranu Hrvatske jer su agresorske snage JNA pokrenule operaciju dolinom Neretve kako bi izbile na more i zauzele luku Ploče čime bi došlo do odsijecanja Hrvatske. Sredinom travnja 1992. u cilju obrane rubnih prostora Hrvatske upućene su snage 4. brigade Zbora narodne garde koje su sa snagama 1. br ZNG-a bili nositelji obrane ovih područja uz potporu ostalih hrvatskih snaga.

3.

Presudna bitka za Stolove

Ključna bitka odvijala se za prijevoj Stolovi preko kojih je put otvoren prema Neretvi i Neumu. Snage 4. br ZNG-a pod zapovijedanjem Andrije Matijaša i Taktička grupa TG-2 pod zapovijedanjem zapovjednika 114. br HV-a Ante Čatlaka 16. travnja 1992. obranile su Stolove, no borbe za njih i dalje su nastavljene. Najžešći neprijateljski napadi odvijali su se od 24. do 28. travnja 1992. kad su vođene borbe danju i noću. U trenucima kad je neprijatelj došao do hrvatskih položaja na prijevoju Stolovi važnu ulogu u obrani odigrali su i pripadnici bitnice minobacača 120 mm iz sastava Topničko-raketnog divizionara (TRD) 4. br ZNG-a pod zapovijedanjem Vicka Mardešića. Bitka za Stolove smatra se presudnom bitkom ne samo za obranu Neuma nego i područja od Ploča do Prevlake.

Nositelji oslobađanja 1. i 4. br ZNG-a

Smjer napada 1. br ZNG-a odvijao se priobaljem prema Slanom. U nezaustavljivom prodoru Tigrovi su oslobodili Čepikuće te su se kod Stona spojile sa snagama MOMP-a s Pelješca. U nastavku napredovanja Tigrovi kreću u oslobađanje Slanog, a ključna borba vodila se za Lisnik. Nakon obrane Lisnika snage 1. br ZNG-a ovladale su položajima prema Orahovu Dolu te Zlin klancem, a 30. svibnja 1992. ušle su i u razrušeno Slano. Pobjednički niz snaga 1. br ZNG-a nastavljen je novim oslobađanjem Prekoplja i Trstenog. U nastavku operacije zajedno sa 163. brigadom HV-a ušli su u Dubrovnik i dalje prema Kuparima, a vrhunac pobjedničkih napadnih djelovanja na svojem smjeru napada bilo je spajanje sa snagama 4. br ZNG-a 7. lipnja 1992. u Zvali. Udarni proboj 4. br ZNG-a krenuo je rubom Popova polja prema Ravnu i Zvali. U prva dva dana snage 4. br ZNG-a uspijevaju osloboditi nekoliko mjesta, nakon čega su uslijedile žestoke borbe za Mali i Veliki Lisac te selo Trebimlja koji su nakon osam dana svakodnevnih borbi oslobođeni, a nakon toga Ravno, Čvaljina i Dvrsnica čime su i zapadni dijelovi Popova polja bili pod hrvatskim nadzorom. U nastavku oslobađanja nove žestoke borbe vode se i za Ostrog koji je konačno oslobođen 5. lipnja 1992. Uslijedilo je oslobađanje Zavale koja je bila i mjesto spajanja snaga 1. i 4. br ZNG-a.

4.

Milan Rupčić-Rule,
zapovjednik
3. voda 1. satnije
4. bojne 1. gbr,
danas umirovljeni
satnik

Na Lisniku sam doživio raj i pakao

Početak svjedočenja Rupčić iznosi s toliko mirnoće koja ni na koji način nije nagoviještala što su branitelji doživjeli u presudnim trenucima obrane Lisnika, ključne točke nastavka djelovanja prema Slanom.

No kako je razgovor tekao Rupčić je na trenutke uzimao malo daha jer je boj za Lisnik uistinu bio boj za život ili smrt. Od ukupno deset branitelja iz Gavranova, 3. bojne kojoj je Rule pripadao, poginulo je njih sedam, a trojica su teško ranjena, a među njima i Rule kao zadnji preživjeli branitelj Lisnika.

Na jug Hrvatske pristiže početkom travnja 1992. gdje su Gavranovi raspoređeni u području Zelenikovca, a mjesec poslije krenuli su u napad prema Čepikućama. Njihov zapovjednik Damir Tomljanović-Gavran tada iznosi plan ovladavanja brdom Tmor iznad Čepikuća i dominira ovim područjem. "Javil sam se odmah za akciju, kao i Stevica Davidović, a čim su zapovjednici predvođnici, vojsci ne treba zapovijed, idu zajedno s nama. A uspinjali smo se jedno sedam sati, tek smo ujutro vidjeli Čepikuće kao na dlanu," sjeća se Rupčić.

Slijedi Lisnik kao najkrvavija Gavranova bitka na Južnom bojištu. Sve je počelo topničkom pripremom hrvatskih snaga, a na Lisnik su krenule tri satnije. "Penjali smo se i stalno misliš dočekat će nas. Prvi smo na vrhu bili ja i Davidović. Sve mirno, nema neprijatelja, razbježali su se od udara našeg topništva. Rasporedili smo snage, pročešljali teren te su se dvije satnije spustile u Trnovu, a na Lisniku su ostale snage jačine dva voda čime je 26. svibnja 1992. Lisnik bio pod našim nadzorom. Potom smo im odbili prvi napad, poprašili smo ih dobro," sjeća se Rupčić. No, ključna bitka za Lisnik tek počinje. U međuvremenu stigla im je i smjena pripadnika bojne iz Imotskog, no kako je bio mrak zbog sigurnosti i oni ostaju na Lisniku. Ujutro umjesto smjene dočekuju ih granata za granatom. Dio se snaga pristiglih iz Imotskog izvlačio, jedan od njih, Boris Znaor ranjen je, a Milan Mustapić je poginuo. Na Lisniku je ostalo deset Tigrova, u tom trenutku jedinih branitelja Lisnika. U rovu uz Rupčića bili su još Nenad Kljajić, Slobodan Gabrić i Janez Cizil. Lijevo od njih u malom roviću bio je Stevica Davidović, a desno je krilo uz jednu stijenu branio Zoran Petrović. Na samom vrhu Lisnika nalazili su se Muhamed Ahmetović, Ivica Gršić, Ljudevit Ljubičić, a u pećini je bio Drago Prša. "Prašilo je i sijevalo na sve strane, na tisuće granata srušilo se na nas, nismo mogli glavu podići. Čekamo u rovu da konačno dođe i ta smrt, samo se nadamo brzo i bezbolno," govori Rupčić o najpotresnijim trenucima bitke za Lisnik.

"Nakon kraćeg vremena pogiba Petrović, Prša na motorolu javlja: ranjen sam i ne mogu se izvući sam. Po njega je krenuo Smajo Čelik-Dok koji je tad i sam ranjen, a po Pršu dolazi Vinko Paulić s ekipom i uspiju ga izvući do prvih kola saniteta. Ubrzo zatim javlja se na motorolu Gršić riječima: ja sam gotov, zbogom, i motorola utihnu. Vjerojatno su nešto ranije poginuli i Ahmetović i Ljubičić jer bi zasigurno krenuli pomoći Gršiću. U tim trenucima nastavlja se još jače granatiranje položaja u

kojem smo bili Kljajić, Gavrić, Cizil i ja, a malo podalje Davidović u improviziranom rovu," svjedoči Rupčić.

Tad se Rupčiću događa mistični trenutak kad je samo zapamtio veliki bljesak. "Ovo sada prvi put iznosim. U toj samoći kroz glavu mi prolazi cijeli život kao na filmskoj traci, a istovremeno stojim na bijelim oblacima uronjen do koljena, iznad mene sve plavo, bistro nebo, nema vjetra ni Sunca. Sve mi ugodno, nema nikoga, nema mojih prijatelja, gdje su nestali? Pomislim, jesam li u raju, poginuo sam i nema me više među živima. Za pravo čudo nemam želju vratiti se među žive, ne želim napustiti ovo mjesto gdje je sve lijepo, ali proganja me zašto sam sam, gdje su moji prijatelji? Tada ugledam smeđu kuglu koja mi se približava, a ispred nje neki plato na koji trebam zakoračiti. Otvaraju se vrata na kugli, nema nikoga, ali kao da me netko zove, uđi! Zakoračim i začujem glas izvana: 'Milane!' Istog trenutka našao sam se među svojim poginulim braniteljima," svjedoči Rupčić. Oko sebe je ugledao ostatke tijela trojice poginulih prijatelja s kojima je dijelio rov: Kljajića, Gabrića i Cizila. Jedini je živ, a možda će i on ubrzo umrijeti. Poslije će saznati kako je Davidović bio lakše ranjen te se uspio dovući do saniteta. Uslijedila je borba za život. "Cijeli sam bio prašnjav, noge ne osjećam, meso s nogu je visjelo, čizme su ga pridržavale kako ne bi otpalo, vide se bijele kosti. Iz stopala vadim geler no tada šiknu krv, vratim ga nazad i tako zaustavim krvarenje. Još sam bio ranjen u desno rame i lijevi lakat. Što sada, pomislim, zašto nisam ostao tamo gdje mi je bilo lijepo, krivio sam glas onoga koji me pozvao natrag. Bio je to umilni ženski glas kojim vas samo vaša majka može nazvati. Oružja nisam imao jer su ga granate uništile. Od mrtvog prijatelja vadim iz ruksaka tri bombe, a plan mi je dvije baciti na neprijatelja jer sam znao doći će, a jednu sam čuvao za sebe jer nisam htio živ doći u njihove ruke," sjeća se Rupčić.

No, plan su imale i njegove kolega koje su krenule u spašavanje. Grupi predvodi Zdravko Ribić Ajkula, a s njim su još Ivan Pintarić, Alojz Fleten, Damir Šabić i Damir Pintarić. Ajkula kreće sam kako bi sačuvao živote ostalih u grupi te dolazi blizu Rupčića koji je povremeno gubio svijest te je pomislio kako dolazi neprijateljski vojnik. "Izvadio sam osigurače iz dvije bombe, pridigao se i samo što ih nisam bacio pred oči mi se približi šahovnica crvene beretke koju je nosio Ajkula. To su moji, bacim bombe u stranu i tada je počelo moje spašavanje. No, Ajkula je bio u šoku od slike koju je ugledao u rovu. Bijelio se kao papir A-4. Dozvao je pomoć, no i oni su problijedili od slika poginulih koje su nijemo promatrali. Nosite me, vikao sam u strašnim bolovima," sjeća se Rupčić.

Nakon svega proživljenog uslijedila je još jedna borba za život. Tek je iz trećeg pokušaja davanja uspio primiti spasonosnu infuziju. Uskoro će u Zagrebu nakon dugo vremena zagrliti svoju majku koja ga je došla posjetiti. Samo on zna čiji je bio onaj glas s Lisnika, je li bio glas majke koju je sada držao u čvrstom zagrljaju.

U POVODU 30. OBLJETNICE

5.

Doprinos dubrovačkih branitelja

Istodobno s napredovanjem 1. i 4. br ZNG-a, 163. br koristi trenutak povlačenja agresorske vojske JNA s prilaza gradu te 26. svibnja 1992. izlaze iz opkoljenog Dubrovnika i prelaze u napadna djelovanja oslobađajući Brgat i Župu dubrovačku kao i Orašac i Osojnik. Nakon izlaska iz grada, snage 163. br HV-a spojile su se u Lozici 28. svibnja 1992. sa snagama 1. br ZNG-a, čime je Dubrovnik ostao izravno ugrožen još samo s prostora od Golubova kamena do Ivanice.

6.

Prva hrvatska oklopna vozila u Dubrovniku

Trenutak ulaska tri tenka T-55 i borbenog vozila pješništva 1. gbr u Dubrovnik, Tigrovi s ponosom nose u srcu jer je time probijena zapadna blokada Dubrovnika.

**zapovjednik 1. bojne 163. br Cvijeto Cvjetković,
danas umirovljeni bojnik**

Uvijek su nas nadvisivali, ali očeličili smo se i uspjeli ih potisnuti

7.

Lipanske zore

Za nastavak oslobađanja juga Hrvatske bilo je važno osigurati stabilno zaleđe od mogućih prodora neprijatelja te je provedena napadna operacija na području između Hutova blata i Neretve pod nazivom Čagalj (Lipanske zore) 7. - 26. lipnja 1992. Ovo je bila i prva veća napadna operacija hrvatskih snaga na prostoru zapadne Hercegovine u kojoj su oslobođeni Stolac, Mostar i dolina Neretve što je hrvatskim snagama osiguralo sigurnije zaleđe za nastavak oslobađanje juga Hrvatske.

Svjedočanstva izravnih sudionika

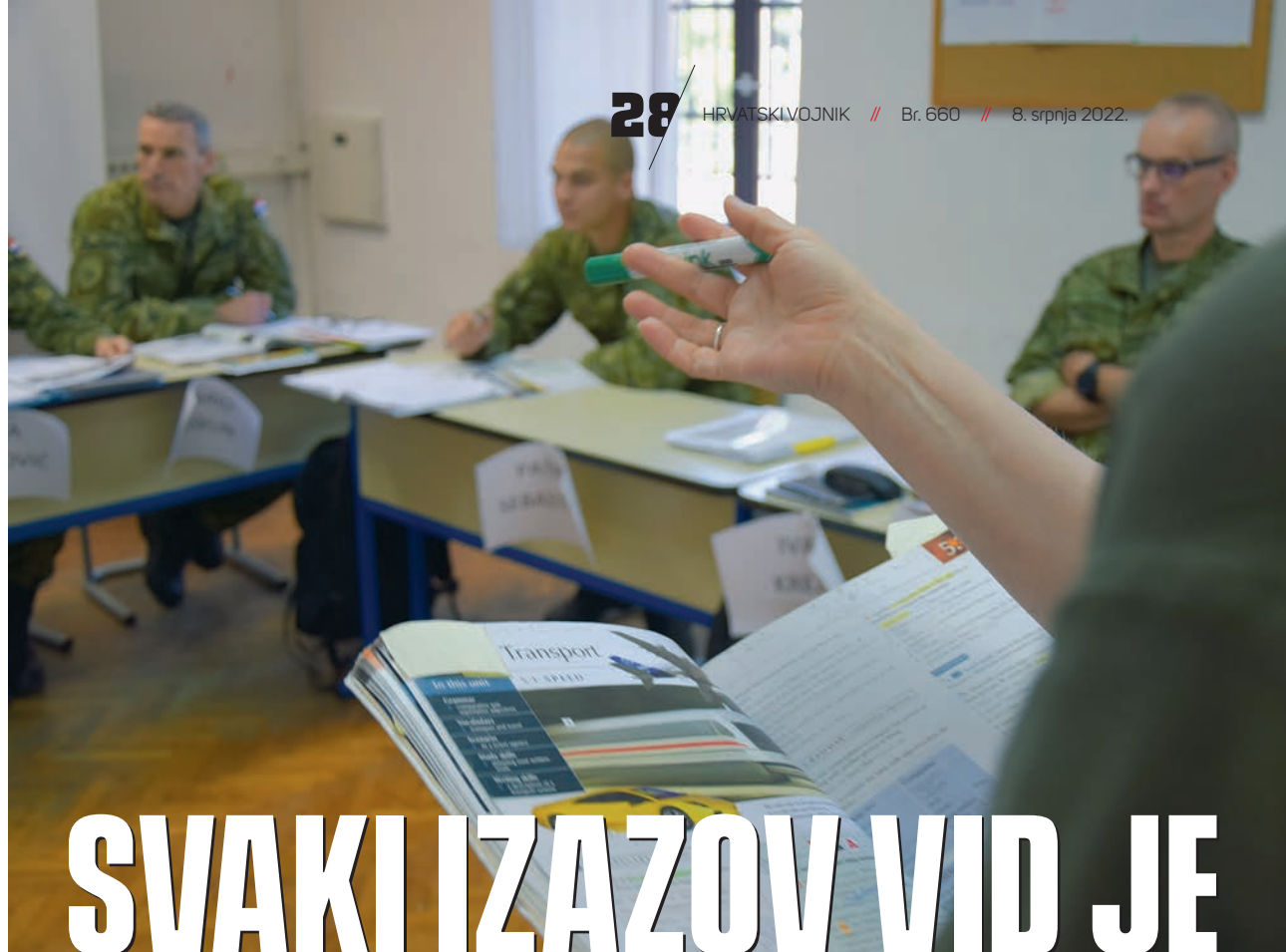
S prepoznatljivim gosparskim izričajem Cvjetković s ponosom priča o danima obrane grada i kaže da su branili crtu ispred sebe u kojoj ih je neprijatelj uvijek nadvisivao, ali i grad s morske strane te srce samog Dubrovnika kojeg su činile njihove obitelji i sva blaga Dubrovnika. "Skoro smo se bili navikli na sirene i topničke udare, ali to nas je sve ojačalo, očeličilo i spremni smo čekali trenutak kada ćemo krenuti u napad, izići iz okruženja i tako donijeti slobodu," ističe Cvjetković. Brigada je početak napada dočekala na položajima od hotela Belvedere do Sustjepana, a njegova bojna na istočnim crtama obrane. "Sa Žarkovice je neprijatelj vidio cijelu magistralu, iza su bili u Bosanci no s dolaskom generala Bobetka znali smo kako dolazi trenutak konačne deblokade grada. To predvečerje 25. svibnja 1992. nikada neću zaboraviti, krenuli smo u napad, a sutradan smo ovladali Brgatom," iznosi Cvjetković. Nakon toga bojna je oslobodila i Župu dubrovačku sve do hotela Plat. No, neprijatelj je i dalje dominirao držeći visove ili kako ih Cvjetković naziva župske grebene. "E kada smo i njih kasnije oslobodili to je za mene bila najupečatljivija slika svih operacija oslobađanja krajnjeg juga Hrvatske. Kasnije sam obilazio te njihove utvrde, pa to je bila neosvojiva utvrđena linija, naprijed čvrsti bunker, iza zakloni, kao orlova gnijezda na visovima. No sada smo mi bili gore, gospari gospodare visovima," ne skriva pobjednički zanos Cvjetković.

"To je za nas bila odskočna daska za dalje, jer stalno su nam bili iznad glave te smo zajedno s ostalim snagama nastavili niz akcija," svjedoči Cvjetković koji se prisjetio i trenutka kad ih je general Bobetko posjetio na prvim crtama obrane. "Znali smo kako iznad svega voli pečene patate (krumpir). Baš je guštao i na svoj način komentirao: 'Kako ružan dan (zbog stalnih napada neprijatelja), a tako ukusan ručak.'" I u tim ratnim danima Dubrovčani nisu gubili duh vedrine te bi na svoj način komentirali svaku situaciju koja bi ih oraspoložila. "Za dostavu hrane i opreme na Srđ koristili smo i dva tovara. Povjerim to Nini Vukičeviću i mislim kako je svaki dan gore. No, ubrzo mi javljaju kako je Nino postao Magarola, brzo ih je uvježbao te ih na magistrali lupne po stražnjici i tovari ravno na Srđ," prepričava Cvjetković.

Posebno je ponosan na činjenicu kako su Dubrovčani dali izniman doprinos u obrani Hrvatske. "Dubrovnik je s pripadajućim općinama imao oko 17 500 obveznika, a odoru je nosilo njih oko 10 500. Svatko od njih zaslužuje naše poštovanje, a kako je rekao i dubrovački ratni biskup Želimir Puljić tad kao nikad do sada Dubrovnik je bio u srcu Hrvatske, a Hrvatska u srcu Dubrovnika i Dubrovčana," zaključuje Cvjetković.

Pripadnici 163. br Đuro Lubura, Eduard Čengija, Alem Grebović, Cvijeto Cvjetković (krajnje desno), prvo jutro nakon oslobađanja Župe dubrovačke

SVAKI IZAZOV VID JE PROFESIONALNOG RAZVOJA

TEKST I FOTO
Martina Stanković

Središte za strane jezike "Katarina Zrinska" od početka organizira i provodi tečajeve stranih jezika i specijalističke tečajeve engleskog jezika za potrebe pripadnika Ministarstva obrane Republike Hrvatske i šire sigurnosno-obrambene zajednice. Za potrebe OSRH osmišljavaju i provode tečajeve koji će najbolje osposobiti pripadnike za kvalitetno izvršavanje zadaća u međunarodnom okruženju

Središte za strane jezike "Katarina Zrinska" od početka organizira i provodi tečajeve stranih jezika i specijalističke tečajeve engleskog jezika za potrebe pripadnika Ministarstva obrane Republike Hrvatske i šire sigurnosno-obrambene zajednice. U razgovoru s ravnateljicom SSJ-a mr. sc. Irenom Prpić Đurić te načelnicom Odjela Zagreb Milenom Prošić doznali smo s kojim su se izazovima i prilikama susreli zadnjih godina.

Središte za strane jezike postoji već 27 godina tijekom kojih su se stalno razvijali u skladu s potrebama njihovih korisnika. Za potrebe OSRH osmišljavaju i provode tečajeve koji će najbolje osposobiti pripadnike za kvalitetno izvršavanje zadaća u međunarodnom okruženju. Uz intenzivne tečajeve jezika Središte je osmislilo i provelo niz specijalističkih tečajeva poput tečaja engleskog jezika za vod Vojne policije, tečaja engleskog jezika za radiooperatere, tečaja engleskog jezika za kandidate OMLT-a, tečaj metodike za instruktore engleskog jezika, tečaj engleskog jezika za zrakoplovne tehničare i slično. "Kad se pojavi potreba u OSRH, mi odgovaramo osmišljavanjem pa potom i realizacijom programa koji odgovaraju trenutačnim potrebama," doznajemo u razgovoru.

Za vrijeme pandemije susreli su se s potrebom organizacije na-

Statistika:

U školskoj godini 2021/2022. intenzivne tečajeve pohađao je 231 polaznik tijekom 3 naraštaja. Tijekom 2021. godine u Središtu je strane jezike testiralo 4286 osoba. Testiranje engleskog jezika prema STANAG 6001 normi prošlo je oko 200 dje-latnika u Zagrebu i Splitu. Broj testiranih i polaznika nešto je manji u odnosu na druge godine zbog pandemije COVID-19. Najčešće se testiranja provode iz engleskog jezika, oko 95 % ispitanika, potom 3 % ispitanika testirano je iz njemačkog jezika, a po 1 % iz francuskog, talijanskog i ruskog jezika. Postotci koreliraju s podacima o zastupljenosti nastave prema jezicima. Tijekom školske godine na tečajevima ima desetak stranih polaznika, većinom iz zemalja bliže regije, ne računajući međunarodne tečajeve.

stave na daljinu. "Za prvog lockdowna prekinuli smo održavanje nastave, a to smo vrijeme posvetili radu na sebi i metodici," doznajemo od ravnateljice Prpić Đurić. Primarna zadaća bila je razvijanje platformi i rad na metodici realizacije nastave na daljinu. Također su radili na nastavnim materijalima za vojnu terminologiju te na izradi ispitnih zadataka za testiranje stranih jezika. "Naučili smo ono što nam je potrebno za kvalitetno održavanje nastave na daljinu. Ono što radite za vrijeme kontaktne nastave nije moguće preslikati na nastavu na daljinu. To su dva različita načina. Imali smo također veliku potporu nadređenih koji su nas bili voljni saslušati te prihvatiti promjene koje smo sa stručne strane smatrali da je dobro napraviti," pojašnjava ravnateljica.

U siječnju 2021. godine održan je prvi tečaj u potpunosti preko video-poveznice. Smanjila se dnevna satnica sa 6 na 4 sata, a tečaj se produžio za dva tjedna. Nakon provedbe nastave cijelog naraštaja isključivo preko videopoveznice stekli su velika iskustva. Djelatnici Središta svaki izazov vide kao mogućnost profesionalnog razvoja. "Sad vidimo kako se naučeni elementi prelijevaju na kontaktnu nastavu. Upoznali smo se s mnogo digitalnih alata i platformi koje nam omogućuju brže dijeljenje materijala i komunikaciju. Rezultati završnih ispita polaznika, koji su pisani kontaktno, pokazuju nam da je nastava na daljinu osmišljena dobro. Uspjeli smo postići rezultate jednake onima u kontaktnoj nastavi," kaže nam načelnica Odjela Zagreb Milena Prošić.

SVAKO NAS ISKUSTVO OBOGAĆUJE

Od početaka je Središte usmjereno prema međunarodnoj obrambenoj suradnji. Razvilo je uspješnu suradnju s centrom George C. Marshall Center u Garmisch-Partenkirchenu i Saveznim uredom za jezike u Hürthu (SR Njemačka), Institutom za strane jezike Austrijske savezne vojske u Beču, Institutom za strane jezike Kopnene vojske Republike Italije u Perugi, Ujedinjenim Kraljevstvom projektom Peacekeeping English Project (2000. – 2006. godina), Republikom Francuskom, a sa Sjedinjenim Američkim Državama kroz program IMET i suradnju s institutom Defen-

se Language Institute (San Antonio, Teksas). Iz tih programa i suradnji stvorila se baza kvalitetnih profesora koji su međunarodno prepoznati te su sada predavači na međunarodnim seminarima za nastavnike koji predaju i testiraju strane jezike unutar vojnih institucija. "Tijekom godina profesori su odlazili na međunarodne seminare i tečajeve tijekom kojih su stekli iskustva kojima su obogatili ne samo sebe nego su ih prenijeli i na ostale djelatnike Središta," naglašava ravnateljica Prpić Đurić.

Djelatnici Središta prepoznati su po visokoj stručnosti i kvaliteti poučavanja stranih jezika unutar obrambeno-sigurnosnog sektora na međunarodnoj razini. Tako Središte preuzima trogodišnje predsjedavanje Ureda za međunarodnu jezičnu koordinaciju (Bureau for International Language Coordination – BILC) 26. svibnja ove godine. BILC je savjetodavno tijelo NATO-a, a bavi se standardizacijom jezične izobrazbe i testiranja u oružanim snagama zemalja članica i partnerskih zemalja te organizira i održava konferencije, seminare, radionice i stručne posjete s ciljem promicanja i jačanja interoperabilnosti. Ravnateljica Prpić Đurić kaže: "Najveća vrijednost Središta ljudi su koji rade ovdje i obavljaju svoje zadaće jer bez njihova entuzijazma i stručnosti ne bi mogli izvršiti svoje zadaće i biti prepoznati unutar međunarodne zajednice."

Primopredaja fonolaboratorija

Sredinom svibnja održana je svečana primopredaja fonolaboratorija u Središtu za strane jezike "Katarina Zrinska". Donacija fonolaboratorija Audio Active Language Laboratory System za učenje stranog jezika ostvarena je kroz suradnju Uprave za ljudske potencijale, Personalne uprave Glavnog stožera OSRH i Ureda za obrambenu suradnju pri američkom Veleposlanstvu SAD-a u Republici Hrvatskoj. Instaliranje fonolaboratorija osigurano je putem programa IMET (International Military Education and Training).

Misija je Središta učiniti svoje polaznike interoperabilnim za komunikaciju u međunarodnom okruženju s naglaskom na engleski jezik. U Središtu se poučavaju engleski, njemački, francuski, talijanski te ruski jezik.

"Naglasak svakog tečaja stranog jezika jest unapređenje sposobnosti naših polaznika. Slušanjem započinje svaki naš razgovor, a ujedno je početak usvajanja svakog jezika počevši od materinskog jezika. Fonolaboratorij je zato od velikog značaja te smo vrlo zahvalni na pomoći pri dobivanju novog," kaže ravnateljica Središta mr. sc. Irena Prpić Đurić.

POLIGON "EUGEN KVATERNIK"

TO MOŽE SAMO TOPNIŠTVO

TEKST

Domagoj Vlahović

FOTO

Tomislav Brandt

Uspješnim gađanjem
uspjela je i obuka po
tri mađarske i hrvatske
posade na samohodnim
haubicama PzH 2000

Šestotjedni obučni ciklus pripadnika hrvatskih i mađarskih oružanih snaga na haubicama PzH 2000 kulminirao je taktičkim bojnim gađanjem 21. lipnja na poligonu "Eugen Kvaternik" kod Slunja. Uspješnim gađanjem uspjela je i obuka po tri mađarske i hrvatske posade, što znači da su polaznici spremni upravljati i operirati suvremenim i moćnim topničkim sustavom. Prema riječima voditelja gađanja i instruktora natporučnika Martina Čuka sam tijekom obuke bio je izazovan, no presudila je velika motiviranost polaznika, kao i njihova želja za usvajanjem novih znanja i vještina. Polaznik vojnik Antonio Krupa iz OSRH istaknuo je da od svih rodova vojske jedino topništvo može pružiti tu razinu zadovoljstva nakon uspješne vježbe: "Vidjeli smo najjače i najmoćnije hrvatsko oružje i njegovu moć, a suradnja s mađarskim kolegama sve je učinila još i ljepšim. Dobili smo jedan veliki plus na cijelu obuku!" Natporučnik Gergely Gerencsér iz mađarskih Oružanih snaga naglasio je da je bojno gađanje potpuno ispunilo njegova očekivanja. Iako im je bilo prvo ikad i stoga vrlo uzbud-

ljivo, svi su polaznici učinili sve što je trebalo te proveli sve zadaće. "Suradnja s kolegama iz Hrvatske bila je savršena, pomagali su nam te bili na raspolaganju za sva pitanja i zamolbe. Kao zapovjednik imam iskustva i s vježbama u drugim zemljama, ali ovdje smo dobili najviše i apsolutno smo zadovoljni," zaključio je natporučnik.

NATO

NATO JE DORASTAO

Na madridskom samitu Sjevernoatlantskog saveza šefovi država i vlada donijeli su više važnih odluka, a glavni tajnik Jens Stoltenberg zaključio je da se NATO susreće s najozbiljnijom sigurnosnom situacijom u zadnjih nekoliko desetljeća

Tijekom 29. i 30. lipnja u Madridu je održan samit NATO-a kojem su nazočili šefovi država i vlada članica Sjevernoatlantskog saveza, uključujući predsjednika RH i vrhovnog zapovjednika OSRH Zorana Milanovića. U svjetlu najnovije globalne sigurnosne situacije koju obilježava agresija Rusije na Ukrajinu, na samitu je doneseno više važnih odluka. Njihova je svrha transformirati i ojačati Savez, tj. prema riječima glavnog tajnika Saveza

PRIPREMIO
Domagoj Vlahović

FOTO
NATO

Jensa Stoltenberga osigurati da NATO nastavi čuvati mir, sprečavati sukobe i štititi svoje ljude i svoje vrijednosti. "Europa i Sjeverna Amerika stoje zajedno u NATO-u," naglasio je Stoltenberg.

Čelnici su se složili da su u NATO-ovim sposobnostima odvratanja i obrane potrebne korjenite promjene, a to podrazumijeva ojačanje obrane u graničnim područjima Saveza, povećanje borbenih skupina u njegovu istočnom dijelu, kao i povećanje broja pripadnika snaga visoke spremnosti koji će prijeći 300 000. Na sastancima je dogovoreno i da se u NATO investira više financijskih sredstava i da se poveća zajedničko financiranje. Teži se i proširenju broja članica:

NATO-ovi najbliži partneri Finska i Švedska pozvani su da se pridruže Savezu i to će biti značajno pojačanje za sjevernoatlantsku sigurnost

SVIM IZAZOVIMA

Čelnici su potvrdili novi Strateški koncept NATO-a, temeljni plan za Savez u okolnostima opasnog i kompetitivnog globalnog okruženja

NATO-ovi najbliži partneri Finska i Švedska pozvani su da se pridruže Savezu i to će biti značajno pojačanje za sjevernoatlantsku sigurnost. Nadalje, saveznici su se složili o dugoročnoj potpori Ukrajini kroz ojačanje tzv. Sveobuhvatnog paketa pomoći (Comprehensive Assistance Package). Čelnici su potvrdili novi Strateški koncept NATO-a, temeljni plan za Savez u okolnostima opasnog i kompetitivnog globalnog okruženja. On definira

NATO-ov odnos prema Rusiji i drugim prijetnjama, uključujući terorizam te kibernetičke i hibridne prijetnje. Strateški koncept prvi put spominje i izazove koje postavlja NR Kina. Čelnici su se dogovorili i oko koraka u borbi protiv klimatskih promjena, a utemeljen je novi NATO-ov Inovacijski fond koji će pomoći uspješnijem razvoju najnovijih tehnoloških dostignuća. Dio samita bio je posvećen i suradnji s partnerima na polju globalnih izazova: Australijom, Japanom, Novim Zelandom i Južnom Korejom. Predstavnici tih zemalja prvi su put svi zajedno sudjelovali na samitu. Još je jednom potvrđena odlučnost i posvećenost borbi protiv terorizma, izazovima i prijetnjama koje dolaze s Bliskog istoka, Sjeverne Afrike i Sahela.

Na završnoj konferenciji za medije glavni tajnik Jens Stoltenberg zaključio je da se NATO susreće s najozbiljnijom sigurnosnom situacijom u zadnjih nekoliko desetljeća. "Međutim, dorasli smo izazovu s jedinstvom i odlučnošću," naglasio je i najavio novi samit iduće godine u litavskoj prijestolnici Vilnius.

VOJNA INDUSTRIJA

EUROSATORY 2022

POVRATAK

KLASICNIH

ORUŽJA

TEKST I FOTO IZ PARIZA
Dubravko Gvozdanović

Tijekom pet dana koliko je trajao veliki sajam u Francuskoj više od 1700 registriranih izlagača iz 63 zemlje prezentiralo je svoje proizvode i tehnološka dostignuća. Nakon duge *dominacije* sofisticiranih besposadnih i senzorskih sustava, najveću pozornost opet su privlačila oklopna vozila i topnički sustavi

Eurosatory, najveći europski i jedan od vodećih svjetskih sajmova vojnog naoružanja i pripadajuće opreme, svake se dvije godine održava u Parizu. Ovogodišnji je bio obilježen ratom u Ukrajini izazvanim ruskom agresijom. U smislu globalnih vojnih doktrina, on u prvi plan stavlja prelazak s asimetričnih borbi na međudržavne sukobe visokog intenziteta. Zbog toga su članice Europske unije i NATO-a, ali i druge zemlje, odlučne više ulagati u svoje obrambene i sigurnosne

sposobnosti. Tijekom pet dana koliko je trajao sajam (13. – 17. lipnja) više od 1700 registriranih izlagača iz 63 zemlje prezentiralo je svoje proizvode i tehnološka dostignuća zainteresiranim posjetiteljima. Najzapaženije su bile demonstracije uživo, a najviše pozornosti ipak su privukla oklopna vozila, posebice tenkovi. Prava zvijezda bio je novi tenk njemačke proizvodnje Panther. Iako najavljen kao najveća novost sajma, ime je ostalo nepoznato javnosti sve

do prvog dana. Zнала se tek njegova oznaka KF51. Prema njoj, struka je pretpostavila da bi novi tenk trebao ući u klasu vozila mase od 50 do 60 tona, što se pokazalo točnim. Panther je tijekom Drugog svjetskog rata bio tehnološki najnapredniji tenk na svijetu, a novim Pantherom proizvođač Rheinmetall želi učiniti istu stvar. Iako koristi podvozje (tijelo) tenka Leopard 2, kupola KF51 Panthera potpuno je drukčije konfiguracije i prilagođena je novom topu od

Glavni borbeni tenk Leclerc XLR. Francuska vojska na taj će najnoviji standard nadograditi dvije stotine aktualnih platformi

130 mm s automatskim punjačem. Automatski punjač novost je na njemačkim tenkovima i odmak od koncepcije ručnog punjenja topa s tenka Leopard 2. Zanimljivo je što se tenk može opremiti novim modulima koji uključuju i tzv. lutajuće streljivo, odnosno *kamikaza dronova*. Nedavno je Rheinmetallova podružnica RWM iz Italije potpisala ugovor o suradnji s izraelskom tvrtkom UVision koja proizvodi takvu vrstu oružja, pa je kao očiti znak suradnje uz prototip Panthera bio izložen i modul napunjen s četiri komada UVisionova streljiva Hero 120 (opširniji tekst o tenku KF51 Panther pročitajte u idućem broju Hrvatskog vojnika, op. ur.). Od tenkova zanimljivo je bilo vidjeti i nadograđeni francuski glavni borbeni tenk Leclerc XLR, koji je dizajnirala, razvila

VOJNA INDUSTRIJA

Foto: MORH

Tijekom sajma hrvatske je proizvođače posjetilo izaslanstvo MORH-a na čelu s ministrom Mariom Banožićem

OPTIMISTIČAN NASTUP HRVATSKIH PROIZVOĐAČA

Hrvatski proizvođači na Eurosatoryju su izlagali u sklopu nacionalnog paviljona Hrvatske gospodarske komore. Tijekom sajma posjetilo ih je izaslanstvo Ministarstva obrane na čelu s ministrom Mariom Banožićem, koji je i na taj način iskazao potporu hrvatskoj namjenskoj industriji. Od hrvatskih proizvođača isticao se HS Produkt sa svojom linijom jurišnih pušaka VHS-2 te velikom ponudom pištolja u rasponu od čisto samoobrambenih pištolja mikro kategorije H linije do većih taktičkih modela SF linije namijenjenih specijalnim postrojbama vojske i policije. Zapažen je nastup imao i DOK-ING sa svojim robotskim vozilom s mogućnošću nadogradnje borbenim stanicama, Šestan-Busch s projektom kaciga-maski te državna Agencija Alan.

Puške VHS-2 u prikrivnim i pustinjским bojama

i proizvela francuska tvrtka Nexter Systems. Proizvodnja osnovnog modela počela je 1991., a u operativnu uporabu francuske vojske ušao je 1992. godine. Osim kod kuće, tenk se koristi i u vojskama Ujedinjenih Arapskih Emirata te Jordana. U sklopu programa Scorpion koji provodi Ministarstvo obrane Francuske određeno je da se ukupno 200 osnovnih borbenih tenkova Leclerc francuske vojske nadogradi upravo na standard Leclerc XLR.

KONTROLA NAD VIŠE BOJIŠNICA

Scorpion je jedan od najambicioznijih europskih vojnih programa i odnosi se na francuske kopnene snage. Osim nadograđenih starih i potpuno novih oklopnih vozila, uključuje i nadogradnju sustava kontrole i upravljanja bojišnicom. Taj bi sustav u budućnosti istodobno morao kontrolirati i pratiti nekoliko bojišnica na kojima djeluju različita borbeni vozila, čak i iz savezničkih postrojbi. Tako je novi Leclerc XLR opremljen otvorenom elektroničkom arhitekturom, novim taktičkim radijskim sustavom Contact, sustavom zaštite NBC, opremom za noćno promatranje, informacijskim i zapovjednim sustavom SCORPION (SICS) te pripadajućim zaslonima. Leclerc se također oprema ometačem improviziranih eksplozivnih naprava (improvised explosive device – IED) BARAGE, dijagnostičkim testnim uređajem, kao i poveznicom inercijskog navigacijskog i GPS sustava. Tu su i nova sučelja čovjek-stroj za zapovjednika i ciljača, koja podrazumijevaju redizajn računala glavnog sustava te sustav za praćenje stanja i korištenja tenka. BARAGE (Brouilleur Actif et Réactif avec Goniométrie) izgrađen je oko ometača nove generacije koji sprečava arhitektoniranje IED-a daljinskom vezom. U trenutku kad je IED detektiran, on ometa radijske signale u širokom rasponu frekvencija bez ometanja radiokomunikacijskih sustava koje koriste prijateljske snage. Sustav laserskog upozorenja sad je spojen na multispektarski sustav pasivnih protumjera GALIX. Učinkovitost GALIX-a i patrona koje lansira ogleda se u njihovoj sposobnosti maskiranja vozila štiteći ga od sljedećih prijetnji: laserskog označivača, laserskog snopa, laserskog daljinomjera, termalne kamere itd. To čini ne samo u vidljivom rasponu već i u laserskom i infracrvenom pojasu od 0,4 do 14 mikrona. Sustav ima sposobnost otkrivanja bilo koje vrste laserske prijetnje jer raspolaže četirima detektorima ugrađenim sa svake strane vozila, s mogućnošću primjene petog, namijenjenog protuzračnoj obrani. Detektori određuju vrstu i smjer laserske prijetnje, a 24 lansirne cijevi za mamce i dimne kutije osiguravaju potpunu pokrivenost od 360 stupnjeva. Ukratko, sustav u konfiguraciji GALIX 13 pruža trenutačnu (u jednoj sekundi) višepojasnu i učinkovitu pasivnu zaštitu tijekom 40 sekundi do dvije minute, u skladu s prirodnim zaklonima i okolišem. Zapažen sustav na Leclercu XLR je girostabilizirani ciljnik za ciljača HL60, koji kombinira giroskope s malim pomakom, visokoprecizne digitalne kutne senzore, digitalne procesore i napredne senzore, laserski daljinomjer Thales Optronics (Taunton) te termalnu kameru. Zapovjednik tenka ima girostabilizirani panoramski ciljnik HL70 koji uključuje međujedinicu, ciljnik i elektroničku jedinicu. Ciljnik ima sustav za promjenu vidnog polja s povećanjem od 2,5 x 10 uz mogućnost noćnog

ciljanja. Može prepoznati metu na 4000 metara, a sigurno je identificirati na 2500 metara. Novi računalni sustav za upravljanje vatrom omogućava glatkocijevnom topu kalibra 120/52 mm ispaljivanje programiranog streljiva. Tenk je dodatno naoružan spregnutom teškom strojnicom kalibra 12,7 x 99 mm te daljinski upravljanom stanicom sa spregnutom strojnicom kalibra 7,62 x 51 NATO.

SVATKO NUDI SVOJ TOP

Dobro poznat njemačko-francuski projekt MGCS (Main Ground Combat System) trebao bi rezultirati glavnim borbenim tenkom budućnosti. Za taj je koncept francuski Nexter predstavio topnički sustav ASCALON (**A**utoloaded and **SCAL**able **O**utperforming **gu**N). Izložen kraj tenka Leclerc XLR, ASCALON se sastoji od topa kalibra 140 mm, poluautomatskog punjača

Još tenkovskih izložaka: njemački Leopard 2A7 sa sustavom aktivne zaštite Trophy (lijevo) i njemačko-francuski demonstrator EMBT (desno)

Prava zvijezda sajma bio je novi tenk njemačke proizvodnje KF51 Panther

i poluteleskopskog streljiva, odnosno granata. Impresivan top dug je oko sedam metara, a cijeli sustav izazvao je to veći interes jer je Rheinmetall istodobno predstavio novi Panther s topom kalibra 130 mm. Mnogi su analitičari zaključili da je to značilo i potvrdu da je Njemačka davno odustala od 140 mm. Naime, na Eurosatoryju održanom prije šest godina predstavnici Rheinmetalla jasno su dali do znanja da je takav top prezahtjevan da bi se učinkovito rabio na suvremenim tenkovima. Unutar projekta MGCS između Njemačke i Francuske navodno se vode teški pregovori oko izbora kalibra novog topa pa je zanimljivo pratiti u kojem će se smjeru odvijati. Tek će se vidjeti čija će strana prevagnuti – njemačka s konceptom novog Panthera ili francuska s ASCALON-om. Kod Panthera se već dobroano vide rješenja koja su primijenjena na demonstratoru EMBT (Enhanced Main Battle Tank), koji je na Eurosatoryju prikazao konzorcij KNDS (francuski Nexter i njemački Krauss-Maffei Wegmann). Među njima je i smještaj posade te povećanje situacijske svjesnosti s pomoću besposadne letjelice kojom upravlja operater smješten u podvozju tenka (dodatni četvrti član posade), kao i automatski punjač ionako potekao od Leclerca. Francuske oružane snage predstavile

VOJNA INDUSTRIJA

KOPNENI PRESRETAČ

Kao vizualno najdojmljivije vozilo sajma izdvojili bismo Cockerill iX kotačne konfiguracije 4 x 4. Belgijski proizvođač John Cockerill prvi ga je put predstavio javnosti u ožujku ove godine na sajmu World Defense Show u Rijadu u Saudijskoj Arabiji. Kopнено vozilo sa *stealth* značajkama tvrtka naziva prvim kopnenim presretačem u povijesti. Opremljeno je sustavom naoružanja koji može raspolagati topom kalibra 25 ili 30 mm ovisno o zahtjevima kupca. Tu su i setovi dodatnog oružja, projektila, raketa itd. Ideja za razvoj Cockerilla iX nastala je iz potrebe da se vojsci osigura vozilo koje će prije svega biti brzo i pokretljivo. Koncept je nastao spajanjem tehnologija vojnih i drugih oružnih sustava te reli vozila, a označava raskid s tradicionalnim vojnim vozilima. Cockerill iX ima modificirani infracrveni potpis, što ga čini *stealth* vozilom. U platformu su ugrađeni integrirani sustavi za sintezu podataka, umjetna inteligencija, pametna kaciga za vozača i suvozača, kamere te različiti sustavi za detekciju, praćenje i izviđanje. Sustav oružja je pokretan: osim što se može rotirati u različitim smjerovima tijekom vožnje, on se može i čvrsto uklopiti u krov vozila, što ga čini neupadljivim. Sam naziv vozila govori o njegovoj pravoj prirodi: "i" je pokrata od *interceptor*, što znači presretač, a "X" označava modularni sustav s više oružja.

su na izložbenom dijelu dva oklopna vozila domaće proizvodnje – Jaguar i Griffon. Jaguar je izvidničko-borbeno vozilo na kotačima konfiguracije 6 x 6 i mase 25 tona, maksimalne brzine 90 km/h i s operativnim dosegom od 800 km. Tročlanu posadu čini zapovjednik, vozač i ciljač. Naoružan je topom 40 mm i strojnicom kalibra 7,62 x 51 NATO.

Griffon je 6 x 6 višenamjensko oklopno vozilo mase 25 tona i maksimalne brzine 110 km/h. Opremljen je daljinskom oružnom stanicom koja može biti naoružana teškom strojnicom kalibra 12,7 x 99 mm, strojnicom 7,62 x 51 mm ili automatskim bacačem granata kalibra 40 mm. Postoji i mogućnost ugradnje lansera za dvije vođene protuoklopne rakete Akeron MP, proizvod europskog konzorcija MBDA. Osam lansera za dimne granate postavljeno je na daljinsku oružnu stanicu, koja također uključuje i akustički sustav za lociranje snajpera. Kako bi imao vizualizaciju od 360 stupnjeva, Griffon je opremljen Thalesovim optoelektroničkim sustavom Antares razlučivosti pet megapiksela. Vezano uz vozila valja istaknuti i Michelinove bezračne gume, koje je francuski proizvođač predstavio pod imenom Michelin X Tweel. Prema šturim podacima proizvođača, te su gume izdržljivije od

Cockerill iX bit će prije svega brz i pokretljiv, a uzor su mu reli vozila

onih punjenih zrakom, trajnije, ne mogu se probušiti i navodno su otporne na pogotke iz lakog streljačkog naoružanja.

TRAŽI SE KRALJICA

Prijašnjih je godina na međunarodnim sajmovima naoružanja fokus stavljan na umjetnu inteligenciju i robotiku te visokotehnološke proizvode poput sofisticiranih besposadnih letjelica. Kako se vidjelo u Parizu, fokus se vratio na kraljicu bojišta, odnosno teško samohodno topništvo. Posebice je velik interes za samohodnu haubicu Caesar 155 mm francuskog Nextera. Sustav dolazi u inačicama s podvozjem na osam i šest kotača. Francuska, Indonezija, Saudijska Arabija i Tajland već koriste te haubice, kao i Ukrajina, kojoj je Francuska u travnju posudila 12 komada te dodatnih šest u lipnju. Ugovor za kupnju sustava također je potpisala Belgija, Danska i Maroko. Češka je 2021. naručila samo haubice koje će kod kuće ugrađivati na domaće vozilo Tatra 815-7T3RC1 s pogonom na osam kotača. Nexter je za češke Caesare odabrao najbolje inercijske navigacijske sustave Advans Vega V5 tvrtke iXblue, s kojom surađuje niz godina. Taj sustav ugrađuje se i u danske Caesare.

Druga je najtraženija samohodna haubica Archer tvrtke BAE Systems. Švedska je kao prvi kupac potpisala ugovor o nabavi dodatnih Archera kako bi proširila svoje borbene kapacitete. Sustav je ušao i u finale izbora za novu samohodnu haubicu švicarske vojske. Južnokorejska haubica K9 Thunder već se učvrstila na europskom tržištu ušavši u naoružanje Finske, Norveške i Estonije. Usko surađujući s Južnom Korejom, Poljska je Ukrajini već donirala 18 komada samohodne haubice Krab, svoje inačice Thundera. Početkom lipnja objavljeno je da će Poljska isporučiti Ukrajini još 54 primjerka. U trenutku kad svatko želi iskoristiti veliku potražnju za topničkim oružjem, na Eurosatoryju je bio aktivan i njemački Krauss-Maffei Wegmann, prikazavši demonstracij-

Nexterov topnički sustav ASCALON kalibra 140 mm
srijeda (gore lijevo)
i straga (sasvim gore desno),
te pripadajuće streljivo (gore desno)

sko vozilo za indirektnu topničku potporu. Radi se o vrlo pokretnoj haubici kalibra 155 mm s dva člana posade, instaliranoj na podvozju oklopnog vozila Boxer. Brzina paljbe iznosi osam granata u minuti zahvaljujući potpuno automatiziranom sustavu punjenja.

NOVI VOJNI PIŠTOLJ

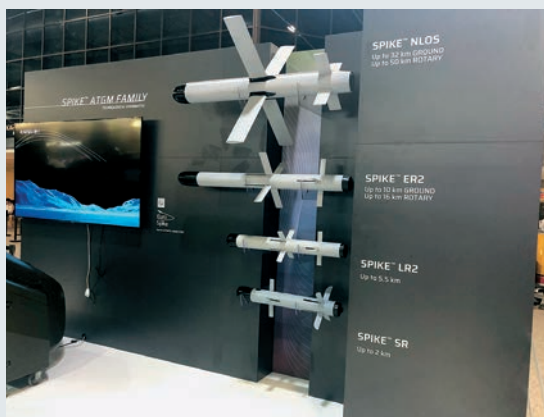
Na polju streljačkog naoružanja nije bilo posebnih novosti. Jedina prava novost najnoviji je vojnopolicijski pištolj, koji je javnosti predstavio FN Browning Herstal. FN HiPer je *striker fired* polimerni pištolj kalibra 9 x 19 mm i potpuno ambidekstralan.

Bezračne gume koje je francuski proizvođač predstavio pod imenom Michelin X Tweel

SPIKE – ŠESTA GENERACIJA

Izraelska tvrtka Rafael predstavila je šestu generaciju svojih višenamjenskih, elektrooptičkih vođenih projektila SPIKE. Posebice valja istaknuti mogućnost lansiranja cijele salve projektila iz jednog lansera te uspješno kontroliranje do četiri projektila istodobno. Usto, kontrola nad lansiranim projektilima SPIKE NLOS šeste generacije može se usred leta prenositi između platformi i operatera. Primjerice, ako helikopter lansira projektil na visokovrijedni cilj, ali nastavi letjeti izvan ugroženog područja, kopнено vozilo u tom području ili u blizini zone napada može preuzeti kontrolu nad lansiranim projektilom i navoditi ga prema prvotnoj meti. Projektil se točno može navoditi na odabrani cilj uz prikupljanje slika i analize u realnom vremenu, što je vrlo važno. Takva sposobnost može se opisati situacijom kad operater na terenu među vojnicima u identičnim odorama prepoznaje i pogađa zapovjednika. Nova generacija projektila donosi i povećan učinkoviti do met čak do 50 km kad se projektil lansira iz helikoptera i do 32 km s kopnenih i pomorskih platformi.

Kontrola nad lansiranim projektilima može se usred leta prenositi između platformi i operatera

Nudi se u dvije konfiguracije: s pripremom za ugradnju refleksnih ciljnika te bez nje. Spremnik kapaciteta 15 metaka u potpunosti je izrađen od polimera. Po ukupnim dimenzijama vrlo je sličan hrvatskom pištolju HS-9 iako je nešto viši i teži, ali uz manji kapacitet spremnika. Premda se HiPer pojavio krajem ovog svibnja, javnosti je prvi put predstavljen upravo na Eurosatoryju. Imajući na umu vojno tržište, a ne toliko civilno, u Herstalu su nastojali prilagoditi pištolj vojnopolicijskim potrebama te su u tu svrhu i prijavili nekoliko patenata od kojih se najviše isti-

će rješenje poluge utvrđivača spremnika. Poluga u odnosu na gumb nije ništa novo među pištoljima, no treba biti iskren i ustvrditi kako to rješenje nikad nije bilo dobro prihvaćeno. Jedinstveni dio FN HiPer rješenja leži u smještaju samih poluga, koje su ambidekstralne. Drugi proizvođači obično smještaju poluge na spoj branika okidača s rukohvatom. No, na Browningovu su pištolju one smještene na bočnim stranama rukohvata i klize unutar panela. Taj smještaj poluga uopće nije ergonomski riješen i rukovanje njima je nesporno. Dobra je strana to što se poluga na suprotnoj strani od one kojom se rukuje ne pomiče. Izvan uobičajenih pozicija je i poluga za otpuštanje navlake, koja se nalazi na mjestu gdje se inače nalazi ručna kočnica (kod pištolja koji ih imaju). Zbog takvog je rješenja i otpuštanje navlake nepraktično. Sve u svemu, FN Herstal i ovaj put nije ponudio ništa spektakularno. No, opet je s pravom dominirala laka strojica Evolys. Izrađena u najboljem duhu Browningovih strojica, pravo je osvježanje s mnogim rješenjima boljim od Sigove strojice XM250, pobjednika američkog programa NGSW. Sig je na Eurosatoryju taj proizvod predstavio u standardnom 7,62 x 51 mm NATO kalibru, a ne u novom hibridnom 6,8 x 51 mm, koji će rabiti američke oružane snage. PGM Precision, poznati francuski proizvođač snajperskih pušaka, nakon tri godine razvoja javnosti je predstavio Ultima Ratio. Dizajnirana kako bi ispunila sve zahtjeve koji se postavljaju pred suvremenu snajpersku pušku, optimizirana je za pogađanja na udaljenostima do 1000 m. Iako je prvotno razvijana za kalibar .308 Winchester, nudi se i u mnogim drugim kalibrima, uključujući popularne 6,5 Creedmore te 6,5 x 47 Lapua. Puška se nudi u četiri različite inačice i to: Commando, Intervention, Suppressed i Custom, s različitim

duljinama cijevi koje se mogu zamijeniti u samo 30 sekundi. Dakle, od ruske invazije zamjetan je trend povećanja potražnje u kvaliteti, no više nego ikad i u kvantiteti vojnog naoružanja i opreme. Tako i oni kupci koji su već zaključili ili najavili velike ugovore o nabavi sad znatno povećavaju svoje zahtjeve, čak i četverostruko. Upravo je Eurosatory, kao jedna od vodećih svjetskih izložbi naoružanja, iznimna platforma za sve – od proizvođača do trgovaca i u konačnici krajnjih kupaca. Ovogodišnje je izdanje pokazalo da višedimenzijska i složena priroda globalne geopolitičke situacije prisiljava vlade na jačanje vojnih snaga, prije svega kopnenih.

FN HiPer je striker fired polimerni pištolj kalibra 9 x 19 mm i potpuno ambidekstralan

Samohodna haubica Caesar 155 mm francuskog Nextera izazvala je velik interes

OPET LUTAJUĆE STRELJIVO

Među izlagačima poznatim po najnaprednijim tehnologijama valja istaknuti izraelsku tvrtku UVision, proizvođača lutajućeg streljiva. Takvi sustavi u prvi su plan došli zbog borbenih djelovanja u Ukrajini, a najviše su se spominjali u prvom mjesecu ruske invazije. Osim UVisionova sustava Hero 120 koji se može lansirati s novog tenka KF51 Panther, UVision nudi i druge modele visokopreciznog lutajućeg streljiva. U seriji Hero proizvodi se razlikuju po dometu, vremenu leta (kratko, srednje, daleko) i nosivosti (masi bojnog punjenja). Lakši modeli prenosivi su i posebno dizajnirani kako bi ih pješačke snage nosile kao visokoučinkovito precizno streljivo.

Sustav lutajućeg streljiva sastoji se od lansera, samog streljiva te komunikacijskog i upravljačkog modula za operatera. Osnovno je pitanje: "Što je to *lutajuće streljivo*?" Najlakše ga je nazvati kamikaza dronom. Ipak, to je streljivo u stvari mala letjelica na daljinsko upravljanje, od kojih svaka može napadati zemaljske ciljeve – čak i izvan vidnog polja. Svi modeli opremljeni su elektrooptičkim senzorima visoke razlučivosti i infracrvenim kamerama koje operateru omogućuju lociranje, praćenje i zahvat čak i vremenski kritične mete s niskim odrazom. Sustav Hero može prekinuti napad dok je u zraku, vratiti se u način letenja i zatim nastaviti napad ili preraspodijeliti mete, dajući operaterima veliku taktičku fleksibilnost na suvremenom bojištu.

Proizvodi serije Hero razlikuju se po dometu, vremenu leta i nosivosti

A large, tan-colored Joint Light Tactical Vehicle (JLTV) is shown from a side-rear perspective, parked on a rocky, desert-like terrain. The vehicle features a complex turret on top with various sensors and a mounted weapon. The background consists of dry, scrubby vegetation under a clear blue sky.

JLTV TRAGOVIMA LEGENDE

Razvijeno prije svega za potrebe Američke kopnene vojske i Marinskog korpusa, novo lako oklopno vozilo ima sve više korisnika i zadaća te polako zauzima mjesto Humveeja

Američka vojska je 2006., pokrećući postupak za zamjenu HMMWV-a (High Mobility Multipurpose Wheeled Vehicle), tražila nešto bolje od starog, dobrog, popularnog i dokazanog Humveeja. Novo lako oklopno vozilo trebalo je prije svega osigurati veću

TEKST
Vedran Slaver

zaštitu posadi i putnicima, gotovo kao na razini MRAP-a. No tražila se i visoka pokretljivost te prohodnost. U kolovozu 2015. na natječaju za združeno lako taktičko vozilo (Joint Light Tactical Vehicle – JLTV) odabran je dizajn tvrtke Oshkosh, koja je potom dobila i prvu serijsku narudžbu za gotovo 17 000 primjeraka. Ukupna iskazana potreba za tim vozilom iznosi 5500 za Marinski korpus, a čak 49 099 za

Foto: Oshosh Defense

Američku kopnenu vojsku. Osim toga, u međuvremenu su se narudžbama pridružile Zračne snage i Nacionalna garda SAD-a. Oshosh je u veljači 2021. objavio da je proizveo jubilarni, desettisućiti JLTV te da je dotad ukupno dobio narudžbi za 18 126 tih vozila u ukupnoj vrijednosti većoj od šest milijardi dolara.

U tijeku je novi natječaj za proizvodnju JLTV-a. Objavljen je u veljači ove godine, uključuje 15 425 vozila i 7644 prikolice u vrijednosti 7,3 milijarde dolara. No, zanimljivo je napomenuti

Najnovija konfiguracija JLTV-a predstavljena je ovog svibnja. Opremljena je oružnom stanicom Cockerill CPWS 2.0 i lančanim topom M242 Bushmaster kalibra 25 x 137 mm

KOPNENA VOJSKA

da, iako je Oshosh razvio JLTV, on nije ekskluzivni vlasnik njegova dizajna, već je to Ministarstvo obrane SAD-a. Takva praksa standardna je već kod nabave kamiona i omogućuje Pentagonu da potakne tržišno natjecanje te dobije bolju, tj. nižu nabavnu cijenu. Oshosh ozbiljno računa na taj posao, a ima i veliku šansu da ga dobije, uzimajući u obzir da jedini doista i ima iskustvo s proizvodnjom tih vozila, kao i optimizirane te uhodane proizvodne trake.

(NE)POZNATI PODACI

Iz nepoznatog razloga, javno objavljene informacije o detaljnim značajkama JLTV-a nisu dostupne u otvorenim izvorima. Stoga se jedini podaci koji omogućuju da se one sagledaju barem okvirno nalaze u zahtjevima navedenim u natječaju za izbor vozila. Oni su uključivali sposobnost prelaženja puta od 560 km po cesti pri brzini od 56 km/h, odnosno 480 km po *operativnom* terenu na jednom spremniku goriva. Jedan je od zahtjeva i mogućnost nesmetanog rada u rasponu temperatura od -40 do +52 Celzijeva stupnja te u rasponu nadmorskih visina od -150 do +3600 metara. Radijus okreta ne smije prelaziti više od 8,2 metra, mora svladavati uspon od 60 stupnjeva te bočni nagib do 40 stupnjeva i prelaziti okomitu prepreku visine 0,6 metara.

Pogonski komplet JLTV-a čini dizelski motor Gale Banks 866T V8 izlazne snage 340 KS. Izveden je iz komercijalne serije motora General Motors Duramax i za vojno vozilo spojen s automatskim prijenosom sa šest brzina Allison 2500SP. Ovjes je Oshoshev proizvod TAK-4i, ugrađen na mnoga njegova vojna vozila, među ostalim i na MRAP tipa M-ATV koji se koristi i u našoj vojsci. JLTV ima najnapredniju inačicu tog neovisnog ovjesa, s promjenjivim klirensom koji se može prilagođavati za sva četiri kotača posebno te pruža okomitu putanju kretanja kotača do 51 cm. Time je osigurana visoka pokretljivost vozila i na teškim terenima. Oklop JLTV-a temelji se na konceptu uporabe dviju razina zaštite – tzv. A i B kompleta. A komplet čini osnovni oklop ugrađen tijekom proizvodnje, dok je B *set-oklop* koji se po potrebi postavlja na terenu u roku od pet sati i to mogu učiniti dva osposobljena vojnika. Tu je i dodatni komplet mase 363 kg za zaštitu od projektila ručnih raketnih bacača (npr. RPG-7), koji se može postaviti za dva sata. Prednost je takvog pristupa u tome što se vozilo u redovitoj mirnodopskoj eksploataciji ne opterećuje ni ne troši dodatnim oklopom. Rezultat je jeftinije održavanje i dulji vijek uporabe vozila. Razlika u masi vozila s B kompletom i bez njega nije poznata. Objavljen je jedino podatak da je najveća dopuštena masa vozila 4656,5 kg te da nosivost tereta kod inačice s dvojica vrata iznosi 2313, a kod inačice s četiri vrata 1587,5 kilograma.

VIŠE PODJELA

JLTV za američke snage izrađuje se u tri osnovne konfiguracije: teretna (Utility – JLTV-UTL) s dvojica vrata; nosač naoružanja za blisku borbu (Close Combat Weapons Carrier – JLTV-CCWC) i inačica opće namjene (General Purpose – JLTV-GP). Dvije potonje imaju kabinu s četiri vrata. Nadalje, tri se spomenute konfiguracije ovisno o zadaći kojoj su namijenjene dijele na četiri inačice službeno imenovane oznakom M i brojem. Tako imamo M1278 Heavy Guns Carrier

KOPNENA VOJSKA

(nosač teške strojnice) na bazi vozila JLTV-GP; M1279 Utility (JLTV-UTL); M1280 General Purpose (JLTV-GP) te M1281 Close Combat Weapons Carrier (JLTV-CCWC). Tu je još i prikolica JLTV-T koja se može prikvačiti na sve inačice. JLTV u principu je naoružan ručno upravljanim univerzalnim ili teškim strojnicama ili automatskim bacačima granata.

Marinci pripremaju još i protuzračnu inačicu JLTV-a: M1278 Heavy Guns Carrier. Korpus je inače već razvio uspješno, ali privremeno rješenje za PZO. Nazvano je MADIS inc. 1 (Marine Air Defense Integrated System Increment 1) i kombinira vozilo M-ATV i daljinski upravljanu stanicu Moog RlwP naoružanu lakim topom 30 x 113 mm i četverostrukim lanserom raketa Stinger. Namjera je bila integrirati sličan sustav i na JLTV. Međutim, pokazalo se da stanica RlwP ima oko 180 kg previše za konstrukciju krova JLTV-a. Iako je Moog bio ponudio lakšu inačicu, marinci su se u konačnici odlučili za Kongsbergovu oružnu stanicu Protector XM914 s topom 30 x 113 mm, spregnutom strojnicom 7,62 mm i dvostrukim lanserom Stinger.

Marinci usto namjeravaju koristiti JLTV kao jednu od platformi za lanser izraelskog lutajućeg streljiva UVision Hero 120. Konačna odluka o nabavi tog sustava donesena je u lipnju

Među većim su prednostima JLTV-a mogućnosti prilagodbe različitim oblicima transporta

2021., no pripreme traju još od 2019., kad je Oshkosh prikazao JLTV Utility sa šesterostrukim lanserom za Hero 120. Sustav ima domet oko 40 km uz trajanje leta oko 60 minuta i nosi bojnu glavu mase 3,5 kg.

IDEALNA PLATFORMA ZA NADogradnje

Kad se radi o vozilu koje ima tako velike narudžbe, odnosno tako velikog korisnika kao što su snage SAD-a, prirodno je da ono pobudi interes različitih proizvođača vojne opreme i naoružanja kako bi ili potpisali ugovore ili barem dobili priliku za testiranje, odnosno ugradnju svojih proizvoda i iskoristili tržišne prilike koje im JLTV otvara. Tako su izvan službenih modela za snage SAD-a nastale brojne dodatne inačice. Primjerice, JLTV poslužio je kao platforma za prikaz integracije protuoklopnih vođenih raketa izraelske kompanije Rafael (zapravo njemačko-izraelske EuroSpike koja pokriva Europu). Tako je u lipnju 2019. na godišnjem sastanku Kluba korisnika sustava Spike u organizaciji NATO-ove Agencije za potporu i nabavu (Support and Procurement Agency – NSPA) u Sloveniji predstavljen Spike LR2 u kombinaciji s JLTV-om. Za Sloveniju je napravljena i integracija Spikea LR2 s daljinski upravljanom stanicom Kongsberg Protector opremljenom teškom strojnicom 12,7 mm. U sličnom je aranžmanu u Estoniji u kolovozu 2021. na JLTV-u Utility demonstriran i sustav dometa 32 km Spike NLOS. Upravo je tu kombinaciju Lockheed Martin kao ovlašteni zastupnik Spike NLOS-a za SAD u svibnju ove godine isporučio Zapovjedništvu specijalnih snaga SAD-a.

Lansiranje protuoklopnog /
višenamjenskog projektila Spike
NLOS s JLTV-a Utility

Foto: Oshkosh Defense

Drugi je primjer ugradnja minobacačkog sustava smanjenog trzaja Elbit Spear kalibra 120 mm na bazu JLTV-UTL inačice s kabinom za dva člana posade. Ta kombinacija prikazana je početkom ove godine, a zanimljivo je da Elbitov promotivni video prikazuje rad s tri člana, što zahtijeva dodatno vozilo. Još je niz primjera, većinom različitih daljinski upravljanih oružanih stanica, a od *egzotičnijih* može se spomenuti Boeigov PZO / protuoklopni sustav naoružan raketama Longbow Hellfire izveden iz njegova lakog PZO sustava Avenger ili ugradnja aktivnog sustava obrane Rafael Trophy Lite. Iako se čini da je rad na oba ta sustava obustavljen, njihova ugradnja na JLTV govori o sposobnosti prihvaćanja različitih nadogradnji i sustava.

PRVI STRANI KORISNICI IZ SUSJEDSTVA

Za sredstvo koje masovno koriste američke snage uvijek je gotovo zajamčen i izvozni uspjeh pa ni JLTV nije iznimka. Zanimljivo je da su među prvim kupcima nama susjedne Slovenija i Crna Gora te nedaleka Sjeverna Makedonija. Crna Gora dobila je JLTV vozila 2020., kad je isporučeno prvih pet. Ukupno je naručeno 67, u skladu s ugovorom vrijednim 36,1 milijun dolara, a isporuka treba završiti 2023. godine. Crnogorski JLTV-i bit će naoružani Elbitovim daljinski upravljanim stanicama s teškom strojnicom kalibra 12,7 mm. Iste je godine organizirana i isporuka Sloveniji, koja je prvotno naručila 38 vozila, a u rujnu 2020. dodatnih 37, procijenjene vrijednosti 33 milijuna dolara. Može se očekivati još jedna

ELEKTRIČNA BUDUĆNOST

U skladu s trendom u automobilskoj industriji, usmjerenje na razvoj vozila znatno smanjenih emisija stakleničkih plinova ili bez njih polako nalazi put i u zapadnim vojnim organizacijama. U skladu s tim, Oshkosh je razvio hibridnu inačicu nazvanu eJLTV. Predstavljena je javnosti u siječnju ove godine, a u tvrtki sad ozbiljno računaju na u veljači objavljenu Klimatsku strategiju Američke kopnene vojske. U skladu s njom, od 2035. počinje uvođenje hibridnih taktičkih vozila u naoružanje. Osim što je prihvatljiviji za okoliš, hibridni eJLTV ima i niz praktičnih, taktički primjenjivih prednosti u odnosu na izvorno vozilo. Električni dio pogona osigurava tihu i dugu vožnju, smanjuje toplinski potpis, omogućuje dodatno napajanje elektroničkih uređaja na vozilu... Može služiti i kao generator električne energije za vanjske sustave jer ima izlaznu snagu do 115 kW. Na novoj inačici primijenjene su komercijalne hibridne tehnologije i komponente, a ugrađene baterije kapaciteta 30 kW/h imaju radni vijek od najmanje deset godina. Za korisnike je posebno važno da se JLTV na klasični pogon može konvertirati u eJLTV.

Foto: Oshkosh Defense

Hibridni eJLTV s priključenim kabelom za punjenje električnom energijom

*Iako je
Oshkosh
razvio JLTV,
on nije
ekskluzivni
vlasnik
njegova
dizajna,
već je to
Ministarstvo
obrane
SAD-a*

slična narudžba jer je planirana nabava ukupno 99 vozila. Prema očekivanju Ministarstva obrane Republike Slovenije, nabava bi trebala iznositi oko 137 milijuna dolara, uključujući naoružanje, tj. Kongsbergove stanice M153 Protector. Barem dio vozila bit će opremljen i protuoklopnim raketama Spike LR. Sjeverna Makedonija naručila je 33 vozila, uz mogućnost nabave do 152. Isporuka svih njezinih JLTV-a očekuje se do kraja 2023. U Europi je JLTV još kupila Belgija, Litva i Rumunjska, dok je ozbiljan potencijalni kupac Ujedinjeno Kraljevstvo. Belgija je naručila 322 primjerka za 135 milijuna eura, s početkom isporuke sljedeće godine. Ti će JLTV-i zamijeniti vozila Iveco Lynx (poznata i kao LMV), a 135 bit će naoružano

KOPNENA VOJSKA

AUTONOMNI UDAR NA BRODOVE

Uz električna i hibridna, trend automobilske industrije jesu i autonomna vozila. JLTV se našao i na tom polju kroz posebnu inačicu za Marinski korpus SAD-a. Radi se o sustavu nazvanom NMESIS (pokrata od Navy Marine Expeditionary Ship Interdiction System), koji je samohodni autonomni lanser protubrodskih raketa NSM. NMESIS je jedan od ključnih sustava velike reforme Marinskog korpusa – Force Design 2030 (opširnije v. tekst Preobrazba američkih marinaca, HV br. 654). U kolovozu 2021. tijekom vježbe na Havajima uspješno je demonstrirana njegova sposobnost prevoženja zrakoplovom C-130 Hercules te je provedeno gađanje dvjema raketama na otpisani brod – cilj. Sustav kombinira tri osnovne komponente: dvije rakete NSM, tj. njihove lansirere; sustav daljinskog upravljanja nazvan Rogue Fires te podvozje JLTV-a.

NMESIS (desno) je jedan od ključnih sustava velike reforme Marinskog korpusa – Force Design 2030

Foto: USMC / Lance Cpl. Luke Cohen

Foto: USMC / Lance Cpl. Ryan Ramsammy

domaćom oružnom stanicom FN Herstal deFNder Light sa strojnicom kalibra 7,62 mm. Dvadeset primjeraka bit će u ambulantnoj konfiguraciji. Litva je naručila 200 vozila za 145 milijuna eura, s konačnom isporukom 2024. godine. Njezini su JLTV-i naoružani ručno upravljanom stajnicom M2 QCB od 12,7 mm. Rumunjska je prema službenim objavama za 47 milijuna eura naručila više od sto JLTV-a namijenjenih specijalnim snagama. Ujedinjeno Kraljevstvo već je praktički bilo odabralo JLTV za svoj program MRV-P (Multi Role Vehicle-Protected),

koji je uključivao opremanje s čak 2747 novih zapovjednih, logističkih i vozila veze. Međutim, promijenjeni su planovi vezani uz strukturu oružanih snaga pa je nabava ponovno razmatrana, tj. zasad je neizvjesna. Brazil je jedini poznati izvanoeuropski kupac, a naručio je 12 vozila za svoje marince uz izglednu nabavu još 48.

Ukratko, sve upućuje na to da će JLTV i dalje biti uspješan na međunarodnom tržištu bez obzira na veliku konkurenciju u toj kategoriji vozila. Prvi je ugled i utjecaj osnovnih korisnika, tj. korištenje opreme kakvu ima najveći vojni saveznik. Drugi je razlog jednostavnost nabave kroz program FMS (Foreign Military Sales). Za odluku u korist JLTV-a važne su i velike proizvodne serije, koje omogućuju konkurentnu cijenu vozila, često potpomognutu vojnom financijskom pomoći SAD-a.

Američki marinci fotografirani uz JLTV u rujnu prošle godine tijekom vježbe na poligonu Twentynine Palms u Kaliforniji. Na vozilo su instalirali protuoklopni sustav TOW

Foto: Borut Podgoršek / MORS

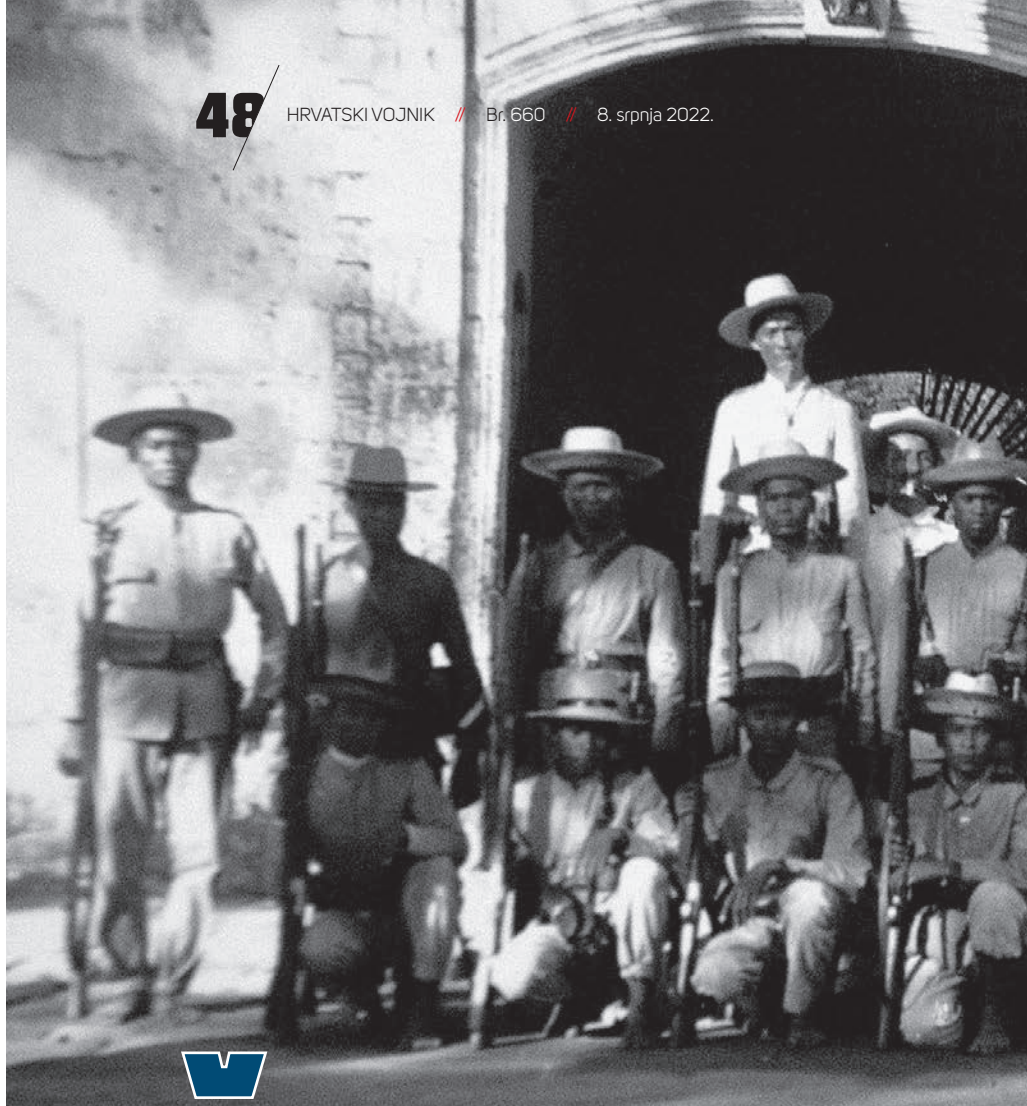
Među prvim su kupcima JLTV-a nama susjedne zemlje Slovenija i Crna Gora te nedaleka Sjeverna Makedonija

Slovenska vojska dobila je JLTV-e s Kongsbergovom daljinski upravljanom oružnom stanicom M153 Protector

VOJNA POVIJEST

Filipini su završetkom Španjolsko-američkog rata 1898. godine došli pod američku upravu. Želeći spriječiti aneksiju i osigurati neovisnost svoje zemlje, filipinski ustanici pokrenuli su oružanu pobunu

TEKST Josip Buljan

AMERIČKO-FILIP

Europljani su, preciznije članovi Magellanove ekspedicije, 1521. prvi put ugledali Filipine. No za velikog portugalskog moreplovca pravog imena Fernão de Magalhães (r. oko 1480.), koji je tad plovio pod španjolskom zastavom, to je otkriće značilo i kraj. Poginuo je 27. travnja te godine u sukobu s domorodcima na otoku Mactanu. Ipak, Španjolci su u drugoj polovini XVI. stoljeća počeli kolonizirati otoke i nazvali ih po tadašnjem kralju Filipu II. (1527. – 1598.). Unatoč povremenim problemima s drugim europskim kolonijalnim silama (Britanci su ih držali od 1762. do 1796.), Španjolska je desetljećima upravljala otocima i to iz Meksika. Nije imala previše problema s lokalnim stanovništvom sve do početka XIX. stoljeća. Razvojem svjetske trgovine revolucionarne ideje polako se počinju širiti i izvan Europe. Imuni na takva zbivanja

Filipinski pobunjenici borili su se za Prvu Filipinsku Republiku. Otpor je većinom prestao prije 120 godina, sredinom 1902.

nisu ostali ni Filipini, pogotovo od 1834., kad je kraljevskim dekretom donesena odluka da grad Manila službeno bude otvoren za svjetsku trgovinu. Španjolskoj je situaciju otežavalo i priznanje neovisnosti Meksika 1821. godine. Zbog toga je bila prisiljena Filipinima upravljati izravno iz Madrida, što je znatno oslabilo nadzor nad tim područjem. Prvi veliki problemi za Španjolsku javljaju se 1872., kad su se vojnici filipinskog podrijetla pobunili u tvrđavi San Felipe na otoku Luzonu. Odgovor kolonijalnih vlasti bio je žestok pa je nekoliko pobunjenika, među kojima i tri svećenika, pogubljeno. Mnogi su deportirani u španjolske kažnjeničke kolonije.

POKRETI I POGUBLJENJA

Navedeni događaji ostavili su dubok trag na filipinskim domoljubima, a mnogi obrazovani emigranti tražili su reformu španjolske kolonijalne vlasti. Među njima posebno se isticao romanopisac José Rizal (r. 1861.), koji je 1892., vrativši se iz Europe, osnovao organizaciju Filipinska liga. Ona se mirnim putem zalagala za promjenu španjolskog načina upravljanja. Nedugo potom, Rizal je uhićen u Manili i deportiran na Mindanao, što je dovelo do raspada organizacije. Međutim, jedan od članova, Andrés Bonifacio (r. 1863.), potaknuo je osnivanje znatno radikalnije tajne organizacije Katipunan,

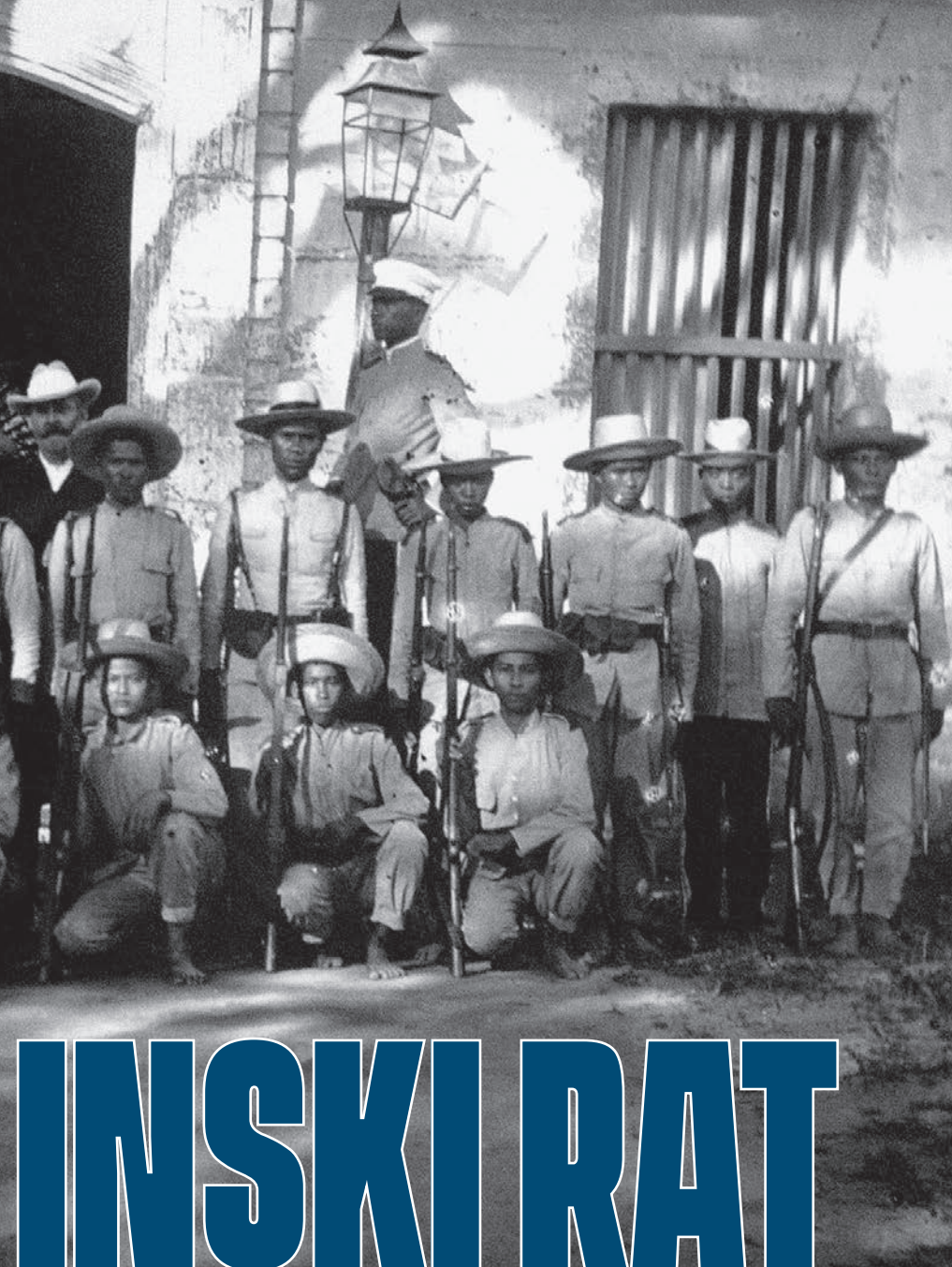

Foto: US Library of Congress via National Museum of the U.S. Navy / Photograph Curator

zbog situacije u toj zemlji. Premda je SAD podupirao kubanske pobunjenike, predsjednik William McKinley (1843. – 1901.) nije htio da se radikalni kubanske vođe domognu vlasti. Stoga je odlučio vojno intervenirati na Kubi s dva cilja. Prvi je bio istjerati Španjolce, a drugi instalirati na Kubi vlast odanu SAD-u. SAD je samo tražio izgovor za uključenje u sukob, koji je počeo 15. veljače 1898., kad je u Havani nakon nerazjašnjene eksplozije potonula američka oklopljena krstarica USS Maine. Nakon toga SAD je od Španjolske tražio da povuče vojsku s Kube, ali ona je to odbila.

NOVA IMPERIJALISTIČKA SILA

McKinley je u travnju 1898. i službeno objavio rat Španjolskoj, pod izgovorom zaštite američkih građana i interesa te pomoći kubanskoj neovisnosti. U tri mjeseca rata Španjolska je potpuno poražena, nakon što joj je mornarica SAD-a uništila malu zastarjelu flotu u Manilskom zaljevu te mornaricu ispred Santiaga de Cube. Nakon što su u tom gradu poražene i kopnene snage, Španjolska je u srpnju 1898. kapitulirala na Kubi. SAD je proširio osvajanja pa su tako u kolovozu 1898. pod nadzor stavljeni Portoriko i Filipini. Pariškim sporazumom iz prosinca 1898. godine Španjolsko-američki rat službeno je završen. Španjolska je SAD-u prepustila Portoriko, Guam i Filipine te se odrekla prava na Kubu, koju su uskoro zaposjele američke snage i instalirale sebi odanu vlast. Osim što mu je Španjolska morala platiti ratnu odštetu, SAD je tim ratom postao nova imperijalistička sila. Nakon odlaska Španjolaca iz zemlje, dio filipinskih pobunjenika koji je pobjegao u inozemstvo vratio se u domovinu sa željom za sudjelovanjem u vlasti. Međutim, američki predsjednik McKinley smatrao je da će nadzor nad američkom bazom u Manilskom zaljevu biti djelotvorniji ako anektira cijele Filipine. Premda je McKinley znao da bi reakcija Filipinaca mogla biti žestoka, smatrao je da je takva odluka nužna za izgradnju američkog imperija u Aziji. Aneksija je u javnosti pravdana zaštitom slobode naroda u bivšim španjolskim kolonijama. Nije dugo trebalo čekati odgovor filipinskih vlasti na čelu s Emiliom Aguinaldom, predsjednikom Prve Filipinske Republike.

Bitka za Manilu naziv je za prve oružane sukobe američke te vojske Prve Filipinske Republike, koji su počeli 4. veljače 1899. godine. Na američkoj strani, od gotovo dvadeset tisuća vojnika, najveću ulogu imala je Prva pješачka pukovnija iz Nebraske. Prema najčešćim podacima, filipinske snage bile su za nekoliko tisuća vojnika brojnije. Dvodnevna bitka

koja je željela oružanom pobunom osloboditi Filipine od španjolske kolonijalne uprave. Premda Bonifacio nije uspio dobiti Rizalov pristanak na tu opciju, filipinska revolucija počela je u kolovozu 1896., a već iduće godine proglašena je neovisna republika na čelu s predsjednikom Emiliom Aguinaldom (1869. – 1964.). Međutim, Rizala su španjolske vlasti uhitile i u prosincu 1896. pogubile. Bonifacio se u svibnju 1897. također našao pred streljačkim vodom, i to po zapovijedi Aguinalda, s kojim se sukobio. Na Kubi se od 1895. ponovno rasplamsala oružana pobuna protiv španjolske kolonijalne vlasti. Kako Španjolci nisu mogli staviti situaciju pod nadzor, u američkom javnom i političkom prostoru sve se više govorilo o potrebi za intervencijom na Kubi. Američko gospodarstvo i tvrtke dobrim su dijelom stradali

Cilj glavnih filipinskih vojnih zapovjednika tijekom 1900. bio je nanijeti američkim snagama gubitke koji će okrenuti američku javnost protiv rata

INSKI RAT

VOJNA POVIJEST

Foto: U.S. Library of Congress

General Frederick Funston u svojoj se bogatoj karijeri proslavio zarobljavanjem Aguinalda, ali i drugim akcijama

završena je američkom pobjedom. To je spriječilo filipinske nacionaliste da osvoje tabore američkih snaga u Manili, ali usprkos tomu, pobuna se proširila cijelom zemljom. Idućeg je tjedna mornarica SAD-a uništila i stavila pod nadzor grad Iloilo na otoku Panayu. Filipinska vlast tek je 2. lipnja 1899. službeno proglasila rat SAD-u premda su se borbe manjeg ili većeg intenziteta vodile već gotovo četiri mjeseca.

HLADNO PROTIV VATRENOG

Dok su prvi mjeseci rata bili obilježeni frontalnim sukobima, od jeseni 1899. dolazi do promjene. Američke snage imale su znatnih problema s novom filipinskom gerilskom strategijom. Stoga su se taktički usredotočile na nadzor ključnih područja i nisu toliko riskirale s borbama u ruralnim područjima koja ionako nisu imala ozbiljnijeg strateškog značaja.

Filipinske snage bile su puno slabije opremljene i naoružane. Rijetke skupine (ili postrojbe) imale su vatreno oružje, a glavnina je bila naoružana samo bolo noževima, kopljima, lukovima, strijelama i ostalim hladnim oružjem. Taj nedostatak često su nadoknađivale pravim fanatizmom na bojištu. Glavni cilj filipinske pobune protiv SAD-a bila je neovisna i stabilna

**Predsjednika
Emilija Aguinalda
(u sredini)
američke su snage
krajem ožujka
1901. zarobile
i odvele na
topovnjaču
USS Vicksburg**

zemlja predvođena oligarhijom sastavljenom od pripadnika obrazovane klase. Predsjednik Aguinaldo uspio je ujediniti cjelokupno stanovništvo pa su tako filipinske snage tijekom rata imale više od sto tisuća borbeno spremnih pojedinaca, a dobar dio njih bili su seljaci. Tijekom 1900. cilj glavnih filipinskih vojnih zapovjednika bio je nanijeti američkim snagama gubitke koji će okrenuti američku javnost protiv rata. Nada su im bili predsjednički izbori, na kojima je McKinleyjev protukandidat bio William Jennings Bryan (1860. – 1925.). Taj član Demokratske stranke otvoreno je isticao svoja protuimperijalistička stanovišta. Filipinci su smatrali da bi njegova pobjeda mogla dovesti do povlačenja SAD-a iz njihove zemlje. Međutim, McKinley je prilično uvjerljivo osvojio novi mandat, što je demoraliziralo filipinske čelnike, koji su bili svjesni da će se američka imperijalistička politika nastaviti. Na terenu su trpjeli sve veće gubitke jer se nisu mogli nositi s nadmoćnom američkom vojnom tehnologijom i dobro uvježbanim snagama, koje su se nakon početnog nesnalaženja privikle na gerilski način borbe.

Foto: U.S. Naval History and Heritage Command

Rat je službeno završen 2. srpnja 1902., čime su Filipini praktički postali američka kolonija

Foto: U.S. Library of Congress

Američki vojnici iz kanzaške dragovoljačke postrojbe odmaraju se između okršaja s Filipincima

KATASTROFALNE POSLJEDICE

Američki vojnici izveli su krajem ožujka 1901. dobro uvježbanu diverzantsku akciju u kojoj su, u odorama filipinske vojske, ušli u tabor Filipinaca te zarobili predsjednika Aguinalda. Operaciju je predvodio general Frederick Funston (1865. – 1917.), a pomoć su imali i od Filipinaca koji su se pridružili američkim postrojbama. Zarobljeni predsjednik prisegnuo je 1. travnja 1901. u palači Malacañang u Manili na vjernost SAD-u i prihvatio američku vlast. Desetak dana kasnije izdao je Proklamaciju o formalnoj predaji SAD-u, govoreći svojim sljedbenicima da polože oružje i odustanu od borbe. Zarobljavanje čelnika zadalo je težak udarac Filipincima, ali ne tako snažan kao što su Amerikanci očekivali. Vođenje filipinske vlade preuzeo je general Miguel Malvar (1865. – 1911.). U početku je sa svojom vojskom zauzeo prema Amerikancima isključivo obrambeno stanovište. Međutim, ubrzo je počeo ofenzivu u gradovima i područjima pod američkim nadzorom. Početni Malvarovi uspjesi brzo su se rasplinuli nakon što je američki general George Bell (1859. – 1926.) započeo 1902. godine protunapad, prisilivši mnoge filipinske vojnike na predaju. Konačno se, 16. travnja, predao i sam Malvar zajedno s nekolicinom svojih časnika, bolesnom ženom i djecom. Predaja još jednog vođe praktički je označila kraj rata, premda je otpor u nekim dijelovima Filipina trajao sve do ljeta.

Rat je službeno završen 2. srpnja 1902., čime su Filipini praktički postali američka kolonija. Novi američki predsjednik Theodore Roosevelt (1858. – 1919.), tijekom jeseni proglasio je amnestiju za sve osobe na filipinskom otočju koje su sudjelovale u pobuni. Posljedice rata na Filipinima bile su katastrofalne. Prema okvirnim podacima, poginulo je između dvjesto tisuća i milijun civila i vojnika, dobrim dijelom zbog gladi te epidemije kolerre. Smrtno je stradalo između četiri i pet tisuća američkih vojnika, također ponajviše zbog bolesti i zaraza prouzročenih lošim higijenskim uvjetima na bojištu. Filipini su punu neovisnost od SAD-a proglasili tek 1946., nakon završetka Drugog svjetskog rata.

Definicija današnjih velikih ratnih brodova nekad je bila potpuno drukčija – mali i vrlo brzi s osnovnom namjenom borbe protiv torpiljarki

PRVI RAZARAČI

DESTROYERS OF THE BAINBRIDGE CLASS.

Danas su razarači najmoćniji brodovi većine velikih ratnih mornarica. Krstarice službeno imaju tek dvije: američka veliku klasu Ticonderoga sa 22 plovila; a ruska krstaricu na nuklearni pogon Kirov. Nakon što su Ukrajinci u Crnom moru potopili Moskvu, ruska je ostala na dva broda klase Slava. Osim toga, dvije ratne mornarice imaju brodove koji se veličinom mogu svrstati u krstarice, ali koji su službeno klasificirani kao

TEKST
Mario Galić

razarači. Kina gradi razarače Type 055 i zasad ih u operativnoj uporabi ima pet. Južna Koreja ima tri plovila klase Sejong Veliki (Sejong the Great). Doduše, suvremeno razlikovanje krstarica, razarača i fregata prilično je nedefinirano pa neke mornarice vrlo velike ratne brodove klasificiraju kao fregate.

Slična je situacija na kraju XIX. i početku XX. stoljeća bila s krstaricama. Zaštićene, lake, izvidničke, teške, bojni krstaši – razlike su bile nejasne i nedefinirane, što smo i naveli u prethodnim nastavcima podlistka. S druge strane, definicija prvih razarača bila je vrlo jasna – mali i vrlo brzi brodovi s osnovnom namjenom borbe protiv torpiljarki, kako bi ih onemogućili u

OD MONITORA DO DREADNOUGHTA – KORIJENI SUVREMENIH RATNIH BRODOVA (XI. DIO)

napadu na krstarice i bojne brodove. Da bi bili učinkoviti, morali su biti brži od torpiljarki te imati veći broj topova manjeg kalibra i velike brzine paljbe, a kako bi se posade torpiljarki omele ili odvratile od napada. Britanska ratna mornarica bila je prva koja je izgradila takav namjenski brod. Godine 1890. izgradila je lovce torpiljarki, no oni su zbog premale brzine od 20 čvorova bili prespori. Stoga je umjesto njih izgradila

Razarač torpiljarki (TBD) Američke ratne mornarice na vježbi 1903. godine predvodi torpedne čamce klase Blakely. Riječ je o USS Daleu ili USS Decaturu, obama iz klase Bainbridge

PODLISTAK

novu vrstu brodova – razarače torpiljarki (torpedo boat destroyers – TBD). S vremenom je naziv skraćen samo na razarači.

PITANJE KAVITACIJE

Ako vam Daring zvuči poznato, to je zato što najnovija britanska klasa razarača Type 45 nosi taj naziv. Usto, prvi brod s tim imenom nije bio lovac torpiljarki, već brig iz 1804. godine. Lovac torpiljarki HMS Daring bio je prvi brod istoimene klase (uz HMS Decoy). Porinut je 1893., a naručitelju predan 1895. godine. S obzirom na to da je mogao (ponekad) postići vršnu brzinu od 27 čvorova, što se smatralo glavnom odlikom lovaca torpiljarki, većina ga stručnih izvora, prema današnjem poimanju, navodi kao prvi razarač.

Da bi brod postigao tu brzinu, projektanti su morali u što manji prostor smjestiti što veći parni stroj. Ne iznenađuje stoga da je duljina preko svega bila tek 56, a širina 5,8 metara. Svi lovci torpiljarki morali su imati gaz manji od tri metra jer je to bila dubina djelovanja tadašnjih torpeda, kako bi se krstarice i bojni brodovi pogodili što niže i time prouzročila što veća šteta. Stoga su brodovi klase Daring imali gaz od 2,7 metara. Da bi istisnina ostala što manja, a brzina što veća, nisu dobili nikakav oklop. Zbog toga je puna istisnina ostala manja od 300 tona – preciznije 292 tone.

Pogonska skupina sastojala se od dva parna kotla i dva trostruko ekspanzijska parna stroja ukupne snage 3132 kW. Dio izvora navodi da je to bilo dostatno za vršnu brzinu od 27, a dio spominje 28 čvorova. Oba bi podatka mogla biti točna. Naime, tijekom maritimnih testiranja otkriveni su problemi s kavitacijom brodskih vijaka pri velikim brzinama okretanja. Kako je to bila potpuno nova pojava, nitko je nije mogao objasniti. Posljedica je da su HMS Daring i HMS Decoy nekad uspijevali postizati nešto veće vršne brzine, a nekad nisu uspijevali prijeći 26 čvorova. Međutim, ponekad bi prelazili 27 čvorova. Tako je HMS Daring pri probnoj vožnji 19. srpnja 1894. uspio doseći čak 28,21 čvor. Britanski su inženjeri teorijski objasnili kavitaciju 1893. godine, no proći će još vremena dok ne budu pronađena zadovoljavajuća rješenja s oblikovanjem brodskih vijaka kako bi se ta pojava svela u prihvatljive okvire.

OTPISANI NAKON SUDARA

S obzirom na namjenu broda, naoružanje je bilo skromno, ali primjereno svrsi jer ni torpiljarke nisu imale oklop te im je jedina zaštita bila brzina. Glavnu snagu činio je top smješten na pramcu: QF 12-pounder 12-cwt kalibra 76,2 mm. Imao je navojni zatvarač i brzinu paljbe od 15 granata u minuti. S obzirom na kalibar, za ono je vrijeme riječ o solidnoj brzini paljbe. S cijevi duljine 40 kalibara domet mu je bio 10 730 metara, što je bilo previše jer je zbog ograničenja ciljničkih naprava mogao biti tek upola manji. Ispaljivao je granate mase 5,67 kg, čija je razorna moć bila više nego dobra protiv malih torpiljarki. Kako je glavni top od 76 mm imao relativno malu brzinu paljbe, razarači klase Daring dobili su prvo tri, a zatim pet topova Ordnance QF Hotchkiss 6 pounder gun Mk I, odnosno Mk II kalibra 57 mm. Imao je klizni zatvarač pa mu je brzina paljbe bila za ono vrijeme odličnih 25 granata u minuti. S cijevi duljine 40 kalibara domet mu je bio skromnih 3700 metara, no više nego dostatan za namjenu. Brzom paljbom pet takvih topo-

va moglo se doslovno stvoriti zid od gelera koji bi najvjerojatnije zaustavio i najhrabrije posade torpiljarki. S obzirom na velike vršne brzine, razarači klase Daring dobili su i torpedne uređaje. Na svaki bok postavljen je po jedan promjera 450 mm. U početku je jedan bio i na pramcu, no naknadno je uklonjen.

Razarači klase Daring, ali i cijela serija sličnih razarača s parnim stapnim strojevima, koji su kasnije označeni kao A klasa razarača, zastarjeli su za samo nekoliko godina. Iako je HMS Daring ostao u operativnoj uporabi sve do 1912., od 1900. rabljen je kao opskrbeni brod za pomorsku utvrdu HMS Excellent, a od 1902. za školski brod HMS Cambridge. Otpisan je nakon sudara s razaračem HMS Starfish 26. listopada 1907. godine. Ni HMS Decoy nije prošao bolje. Nakon što je većinu operativnog vijeka proveo ili kao opskrbeni brod ili kao školski, potonuo je 13. kolovoza 1904. zbog sudara s razaračem HMS Arun.

IMA UGLJENA, NEMA NAFTE

HMS Viper bio je prvi TBD istoimene klase. Razarači klase Viper vanjskim se

izgledom nisu gotovo ni po čemu razlikovali od dotadašnjih britanskih TBD-a. Međutim, razlika je bila golema.

Ogledala se prije svega u pogonskom sustavu, koji je i dalje bio parni, ali više nisu rabljeni stapni parni strojevi, nego parne turbine. Kako bi se povećala iskoristivost pare, ugrađene su dvije visokotlačne i dvije niskotlačne turbine, od kojih je svaka pokretala po jednu pogonsku osovinu. Paru su osiguravala četiri parna kotla. Ukupna instalirana snaga bila je 7904 kW, a projektirana vršna brzina 31 čvor. Tijekom službenih ispitivanja izdržljivosti pogona i potrošnje goriva u kolovozu 1900., HMS Viper postigao je vršnu brzinu od 33,57 čvorova. Neka izvješća tvrde da je na neslužbenim testiranjima postizao još veće brzine, 35,5 pa čak i 36,8 čvorova. Ako je to i bila istina, britanska mornarica založila se da to ostane službena tajna. Turbinski pogon imao je i negativne strane. Pri velikim brzinama potrošnja ugljena bila je golema. Za održavanje vršne brzine kotlovi su trošili tonu ugljena na svake tri i pol milje. Problem je bio sljedeći: kad bi se brzina smanjila na 15 čvorova, tona ugljena bila je dostatna za samo 11 milja. Za usporedbu, razarači jednake veličine sa stapnim parnim strojevima mogli su s tonom ugljena pri toj brzini preploviti 22 milje. Stoga je optimalna brzina krstarenja bila 17 čvorova, pri čemu je doplov iznosio samo 920 milja. Velika potrošnja ugljena zahtijevala je i više radne snage pa je posada povećana za 20 ložača. Problem je bio u tome što na brodu duljine samo 64 metra i istisnine 350 tona nije bilo mjesta ni za dodatnu posadu ni za puno ugljena. Taj bi se problem riješio da su umjesto parnih kotlova na ugljen ugrađeni oni na naftu. Međutim, prvi brod britanske mornarice isključivo pokretan naftom bio je HMS Spiteful, porinut u siječnju 1899., dok je HMS Viper porinut u

PODLISTAK

postojao, ali ne tamo gdje se očekivao. Zanimljivo je da se vrh britanske mornarice, podržan javnim mnijenjem, snažno protivio ideji da brodovi dobiju imena po zmijama – smatralo se da to donosi nesreću. Britanska ratna mornarica gradila je, međutim, krajem XIX. i početkom XX. st. na desetke brodova te je bilo teško pronaći imena.

HMS Viper porinut je 6. rujna 1899. i naručitelju je predan iduće godine. Nakon što su maritimna testiranja pokazala da je najbrži ratni brod na svijetu, postaje nova zvijezda britanske javnosti. Ona je u to vrijeme obožavala ratnu mornaricu kao zalog očuvanja Carstva i nastavka pritjecanja bogatstva na Otok. HMS Viper, kao najbrži brod u floti, intenzivno je rabljen na pomorskim vježbama. Početkom kolovoza 1901. poslan je u jednu takvu blizu otoka Portlanda uz južnu obalu Engleske. Dobio je zadaću da glumi neprijateljski brod koji napada velikom brzinom. No spustila se magla te se uspio dva puta nasukati. Nakon što se prvi put samostalno odsukao bez veće štete, idući je put naletio na stijen. Oštećenja su bila prevelika da se zaustavi prodor vode u strojarnicu pa je brod napušten. Istraga je pokazala da je zapovjednik broda uporno održavao brzinu od 17 čvorova iako je vidljivost zbog magle bila sve lošija.

HMS Cobra porinut je 28. lipnja 1899., a naručitelju je predan u svibnju 1900. iako su maritimna testiranja počela tek mjesec kasnije. Ona su uspješno dovršena u rujnu iduće godine. Stoga je 17. rujna brod poslan u Portsmouth kako bi se dovršilo opremanje, u prvom redu topništvom koje dotad nije bilo postavljeno. Tijekom plovidbe brod je naišao na teško more te se tako snažno valjao i posrtao da su se ugasila dva parna kotla. Kako je posada tek uz velike napore održavala vatru u preostalim dvama, brzina se smanjila na samo pet čvorova. Posada je idućeg jutra uspjela povećati brzinu na osam čvorova, no to se pokazalo vrlo lošom odlukom. Naime, jedan je val podigao pramac, koji je nakon udara o morsku površinu prvo snažno zaronio u idući val, a potom je trup pukao napola.

Možda ipak nije bilo najpametnije nazvati brodove po zmijama?

Zanimljiva usporedba razarača danas i nekad. Na velikoj je fotografiji supermoderni američki USS Michael Monsoor iz eksperimentalne klase Zumwalt, koji je Američka ratna mornarica preuzela 2019. godine. Na maloj je vjerojatno prvi razarač u povijesti, britanski HMS Daring, koji je u operativnu uporabu ušao 1895. godine

Foto: Wikimedia Commons

rujnu te godine. Britanski Admiralitet nije uspio povezati obje ideje u jedan projekt, već je HMS Spiteful dobio parne kotlove ložene naftom, a HMS Viper parne turbine i kotlove na ugljen. Međutim, u vrhu Admiraliteta bilo je puno protivnika zamjene ugljena naftom. Glavni im je argument bio da Velika Britanija ima goleme zalihe ugljena, a nimalo nafte. Početkom XX. stoljeća nitko nije znao da u podmorju sjevernog Atlantika leže goleme količine nafte, niti je postojala tehnologija da se do njih dođe. Proizvođači parnih kotlova na ugljen također su snažno lobirali kako bi usporili proces prelaska na naftu i time sačuvali unosne poslove.

NESRETNE ZMIJE

Razarači klase Viper imali su identično naoružanje kao i razarači klase Daring.

Klasu Viper činila su dva broda – HMS Viper i HMS Cobra. To ne iznenađuje jer je zapravo cijeli projekt smatran eksperimentalnim i rizičnim. Na kraju će se pokazati da je rizik zaista

Foto: US Navy / Mass Communication Specialist 2nd Class Hector Carrera

Tijekom stoljetnih ratova protiv Osmanlija na hrvatskoj su se strani istaknuli brojni ratnici, ali jedan od njih bio je zaista poseban. Riječ je o franjevcu koji je većinu života posvetio oslobođenju rodne Slavonije od osmanlijske vlasti i njezinu sjedinjenju s Banskom Hrvatskom

FRA LUKA IBRIŠIMOVIĆ

Luka Ibrišimović rođen je oko 1626. u Požegi. Njegov otac prezivao se Skoko, ali mladić je s vremenom uzeo majčino prezime Ibrišimović. Školovanje za svećenika započeo je u rodnom gradu i samostanu u Velikoj, a nastavio u Ugarskoj te talijanskim gradovima Rimu i Ferrari. Završivši školovanje 1652. postaje župnik u Rakovici i ondje ostaje tri godine. Nakon toga bio je lektor i propovjednik u Velikoj, da bi 1662. konačno postao župnik i u rodnoj Požegi. Zbog iznimne radne etike i sposobnosti, 1672. postaje gvardijan samostana u Velikoj, a 1675. zagrebački biskup Martin Borković (1597. – 1687.) imenovao ga je gene-

TEKST

Josip Buljan

FOTO

Lada Puljizević

ralnim vikarom Zagrebačke biskupije na području Slavonije pod osmanlijskom okupacijom.

OHRABRENA EUROPA

Ibrišimović se na poziv svojih sugrađana 1682. godine vraća iz Velike u Požegu, gdje će djelovati do kraja života. To je vrijeme posvetio oslobođenju Slavonije od osmanlijske vlasti i njezinu sjedinjenju s Banskom Hrvatskom. Budući da je na okupiranom teritoriju prikupljao informacije i slao ih u Zagreb i Beč, došao je u nemilost osmanlijskih okupacijskih vlasti. Tako je 1684. završio u pritvoru kao osuđenik na smrt. Život mu je spašen samo zahvaljujući velikoj otkupnini koju su za njega platile habsburške vlasti. Taj ga događaj nije pokolebao te je još jače nastavio zagovarati oslobodilački rat. Sama Europa bila je ohrabrena nakon dva događaja. Prvi

*Fra Luka i požeška četa
pod okriljem magle i tmine
približili su se brijegu
Sokolovcu na kojem se
utaborila neprijateljska
vojska te krenuli u napad*

grada, fra Luka i branitelji odlučili su prvi napasti osmanlijske položaje. Dogodilo se to na Sv. Grgura – 12. ožujka 1689. Pod okriljem magle i tmine fra Luka i požeška četa približili su se brijegu Sokolovcu, gdje se utaborila neprijateljska vojska, te krenuli u napad. Juriš na brežuljak iznenadio je Osmanlije, koji su se nakon kraćeg otpora dali u bijeg i time je završila opsada Požege. Zbog velikih zasluga u bitki na Sokolovcu, car i kralj Leopold I. (1640. – 1705.) nadjenao je fra Luki Ibrišimoviću nadimak Sokol. Svećenikovim velikim ratnim pothvatima kasnije su posvećene i brojne narodne pjesme. Ibrišimovićev je uspjeh toliko odjeknuo po Hrvatskoj da je na području Like i Krbave također dignut uspješan ustanak protiv osmanlijske vlasti. I na njegovu je čelu bio jedan svećenik, rođeni Brinjanin Marko Mešić (1640. – 1713.).

Slavonija je 1691. konačno oslobođena od Osmanlija i fra Luka mogao se posvetiti naseljavanju opustošenih krajeva i gradnji crkvi. Neumorno je radio na uspostavi što kvalitetnijeg mirnodopskog života. U skladu s tim, često je pisao bečkim vlastima zahtijevajući da ulažu u ratom razrušenu Slavoniju. Njegovom su zaslugom obnovljene brojne škole te je oživljen kulturni i vjerski život. Fra Luka Ibrišimović umro je 1698. u svojoj Požegi. Zahvalni žitelji nisu ga zaboravili ni u idućim stoljećima pa mu je 1893. ispred crkve sv. Terezije podignut spomenik. U njegovu se čast svake godine na obljetnicu bitke na Sokolovcu stanovnici Požege prisjećaju veličanstvene pobjede nad Osmanlijama. Tradicionalno se obilježava mimohodom i pucnjavom iz topova i mužara.

je bio pobjeda kršćanske vojske kraj Beča u rujnu 1683. nad snagama velikog vezira Kara Mustafe (1634. – 1683.). Drugi se dogodio za nekoliko mjeseci, i to pod pokroviteljstvom pape Inocenta XI. (1611. – 1689.): formiranje Svete lige koju je činila Habsburška Monarhija, Mletačka Republika, Poljska i Rusija. Sve to pokrenulo je više vojnih akcija protiv Osmanlija pa je tako i na području Slavonije 1687. dignut oružani ustanak. Uz pomoć naroda pokrenuo ga je upravo fra Luka Ibrišimović, pritom usko surađujući s carskom i banskom vojskom.

USTANIČKI PRIMJER DRUGIMA

Želeći slomiti ustanike, osmanlijska vojska u veljači 1689. zaposjela je brežuljke iznad Požege. Kako bi izbjegli dugotrajnu i neizvjesnu opsadu koja bi dovela do razaranja

**Zahvalni žitelji
Požege nisu
zaboravili fra
Luku ni u idućim
stoljećima.: 1893.
ispred crkve sv.
Terezije podignut
mu je spomenik**

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE**

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19; u daljnjem tekstu: Zakon), članka 4. stavka 2. Pravilnika o kriterijima i postupku odabira osoba koje se upućuju na osposobljavanje za časnika (Narodne novine, broj 158/13) i Plana prijma osoblja za 2022. godinu u Hrvatsku vojsku s Planom promjena kategorija postojećeg vojnog osoblja KLASA: 022-03/22-42/01, URBROJ: 50301-29/23-22-3 od 14. travnja 2022., Uprava za ljudske potencijale Ministarstva obrane raspisuje

JAVNI NATJEČAJ za prijam kandidata za časnike

Izrazi koji imaju rodno značenje u ovom tekstu javnog natječaja odnose se jednako na muški i ženski rod.

Ministarstvo obrane prima 45 kandidata za časnike, i to:

1. do 14 doktora medicine ili specijalista grana medicine
2. 1 doktora veterinarske medicine, mjesto rada Knin, pod jednakim uvjetima prednost imaju kandidati s "B" vozačkom kategorijom
3. do 4 kandidata za popunu tehničke službe sa završenim preddiplomskim i diplomskim sveučilišnim studijem ili integriranim preddiplomskim i diplomskim sveučilišnim studijem ili specijalističkim diplomskim stručnim studijem smjerova strojarstvo, elektrotehnika, zrakoplovno inženjerstvo, održavanje zrakoplova, telekomunikacije, računarstvo, mjesto rada Velika Gorica 3 i Zemunik Donji 1
4. do 4 magistra prava
5. do 3 magistra psihologije
6. do 2 kandidata sa završenim preddiplomskim i diplomskim sveučilišnim studijem ili integriranim preddiplomskim i diplomskim sveučilišnim studijem ili specijalističkim diplomskim stručnim studijem geodezije ili geoinformatike ili geologije, mjesto rada Velika Buna
7. 1 meteorologa sa završenim preddiplomskim i diplomskim sveučilišnim studijem ili integriranim preddiplomskim i diplomskim sveučilišnim studijem ili specijalističkim diplomskim stručnim studijem fizike i geofizike, smjer meteorologija i fizička oceanografija, mjesto rada Velika Gorica
8. do 16 kandidata za popunu roda veze, kibernetičkih/IT stručnjaka sljedećih vrsta studijskih programa, odnosno zvanja:
 - preddiplomski stručni studij: stručni prvostupnik (baccalaureus) informatike, stručni prvostupnik (baccalaureus) informacijske tehnologije, stručni prvostupnik (baccalaureus) inženjer informacijske tehnologije, stručni prvostupnik (baccalaureus) inženjer računarstva, stručni prvostupnik (baccalaureus) inženjer elektrotehnike, stručni prvostupnik (baccalaureus) poslovne informatike
 - preddiplomski sveučilišni studij: sveučilišni prvostupnik (baccalaureus) inženjer elektrotehnike i informacijske tehnologije, sveučilišni prvostupnik (baccalaureus) inženjer računarstva, sveučilišni prvostupnik (baccalaureus) inženjer elektrotehnike, sveučilišni prvostupnik (baccalaureus) informatike, sveučilišni prvostupnik (baccalaureus) informatike i tehnike
 - stručni diplomski studij: stručni specijalist inženjer elektrotehnike, stručni specijalist inženjer informacijske tehnologije
 - sveučilišni diplomski studij: magistar inženjer elektrotehnike, magistar inženjer računarstva, magistar inženjer informacijske i komunikacijske tehnologije, magistar inženjer elektrotehnike i informacijske tehnologije, magistar inženjer

elektronike i računalnog inženjerstva, magistar inženjer komunikacijske i informacijske tehnologije, sveučilišni magistar informatike, magistar računarstva i matematike, magistar edukacije fizike i matematike.

9. Kandidate za ponovni prijam u skladu s člankom 34.b. Zakona, **isključivo na** nepopunjena mjesta za popunu roda **veze** ako ne bude dovoljan broj traženih kandidata za popunu zanimanja od 1. do 8., a najviše do ukupno traženog broja.

Kandidati moraju ispunjavati opće uvjete za prijam u Oružane snage Republike Hrvatske koji su propisani člankom 34. Zakona te ne mogu biti primljene osobe za čiji prijam postoje zapreke iz članka 35. Zakona.

Dobna ograničenja:

Kandidati mogu imati najviše navršenih 30 godina života do kraja 2022. godine.

Dobno ograničenje ne odnosi se na kandidate koji su doktori medicine, odnosno moraju biti vojni obveznici u skladu s člankom 20. stavkom 2. točkom 1. Zakona o obrani (Narodne novine, broj 73/13, 75/15, 27/16, 110/17 i 30/18).

Kandidati za ponovni prijam u skladu s člankom 34.b. Zakona, odnosno osoba kojoj je djelatna vojna služba prestala na osobni zahtjev uz častan otpust bez prava na mirovinu, ako nije starija od 40 godina života do kraja 2022. godine.

Svi kandidati uz vlastoručno potpisanu prijavu moraju priložiti:

- životopis
- dokaz o odgovarajućem stupnju obrazovanja (preslika diplome)
- potvrdu odnosno ispis iz elektroničkog zapisa podataka iz područja radnih odnosa koji vodi Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje
- dokaz o državljanstvu RH (preslika domovnice ili osobne iskaznice)
- dokaz da se protiv kandidata ne vodi kazneni postupak (ne stariji od 6 mjeseci).

Prije upućivanja na osposobljavanje kandidati prolaze posebni odabirni postupak.

Kriteriji i postupak za utvrđivanje uvjeta propisani su Zakonom, Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 13/14, 134/15 i 138/15) i Pravilnikom o kriterijima i postupku odabira osoba koje se upućuju na osposobljavanje za časnika (Narodne novine, broj 158/13).

Ministarstvo obrane isključivat će u postupku odabira kandidate koji nisu ispunili neke od uvjeta.

Kandidati koji nisu završili program dragovoljnog vojnog osposobljavanja bit će upućeni u kolovozu 2022. na dragovoljno vojno osposobljavanje.

Odabrani kandidati za časnike bit će upućeni na Temeljnu časničku izobrazbu u **rujnu 2022.**

Nakon završetka časničke izobrazbe kandidati će biti primljeni u djelatnu vojnu službu, bit će im dodijeljen prvi časnički čin i bit će raspoređeni na časničku dužnost.

Kandidati za ponovni prijam u skladu s člankom 34.b. Zakona bit će izravno po prijmu raspoređeni na dužnost u skladu s osobnim činom i osposobljenošću.

Mjesto osposobljavanja i mjesto službe: zanimanja pod rednim brojem 1., 4., 5., 8. i 9. teritorij Republike Hrvatske.

Prijave s dokazima o ispunjavanju uvjeta natječaja dostavljaju se na adresu: Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb. Dodatne informacije kandidati mogu dobiti na tel.: 01 / 3784-636 i 3784-814.

Rok za podnošenje prijave na natječaj je sljedeći:

- za kandidate zdravstvene službe (doktor medicine ili specijalist grane medicine i doktor veterinarske medicine) do **10. kolovoza 2022.**
- za ostale kandidate **30 dana** od objave u Narodnim novinama.

SJEDNICA HRVATSKOG SABORA 25. LIPNJA 1991. I PROGLAŠENJE SUVERENE I SAMOSTALNE RH

TEKST dr. sc. Ante Nazor, ravnatelj Centra

U ovom broju donosimo prikaz drugog dijela popodnevnog nastavka sjednice Sabora održane 25. lipnja 1991., na kojoj je odlukom većine zastupnika Republika Hrvatska postala suverena i samostalna država. Nakon što se u prvom dijelu sjednice raspravljalo o tri temeljna državnopravna dokumenta koja je tog dana trebalo proglasiti da bi Republika Hrvatska postala suverena i samostalna država, te o Povelji o pravima Srba i drugih nacionalnosti u Republici Hrvatskoj, koja je i usvojena, u nastavku sjednice od 17:15 predstavljeno je izvješće predsjednika Ustavne komisije i koordinatora radne grupe Sabora Vladimira Šeksa o zaključcima razmotrenih amandmana i prijedloga iznesenih u raspravi o Ustavnoj odluci Sabora Republike Hrvatske o samostalnosti i suverenosti Republike Hrvatske, Ustavnom zakonu o izmjeni i dopuni Ustavnog zakona za provedbu Ustava Republike Hrvatske te Deklaraciji o samostalnosti i suverenosti Republike Hrvatske.

U obrazloženju stanovišta Ustavne komisije prema Ustavnoj odluci Sabora Republike Hrvatske o suverenosti i samostalnosti Republike Hrvatske na prijedloge Kluba zastupnika Stranke demokratskih promjena, rekao je da oni uglavnom nisu usvojeni, osim u jednom dijelu, ali "ne zbog toga što bi oni bili na nekoj drugoj liniji od linije suvereniteta Republike Hrvatske i temeljnih opredjeljenja i zasada koje je Hrvatski sabor usvojio, ili od odluka na referendumu, nego iz razloga što je većina članova Ustavne

komisije držala da se ti odnosi ne mogu rješavati i unositi u ustavnu odluku".

Priopćio je da je najveći spor bio u tome treba li ustavnu odluku nazvati ustavnom odlukom o pokretanju postupka razdruživanja Republike Hrvatske od SFRJ i postupka udruživanja u Savez suverenih republika. Prevladalo je stanovište Ustavne komisije, uz protivljenje predlagača, članova Ustavne komisije iz Stranke demokratskih promjena, da Ustavna odluka uz jednu iznimku ostane onakva kakvom ju je izradila radna skupina. To je stanovište temeljeno na rezultatu referenduma kojim su se hrvatski narod i građani Republike Hrvatske izjasnili za samostalnu i suverenu državu Hrvatsku – "koja se može udružiti s drugim republikama i državama". Stoga je smatrano da ni Ustavna komisija ne može predložiti Saboru da na stanoviti način prejudicira u aktu ustavnog karaktera obvezu Republike Hrvatske da se obvezatno udružuje s nekim drugim, jer je odluka na referendumu bila prije svega o stvaranju samostalne i suverene Hrvatske, kao države s mogućnošću udruživanja, a dikcija prijedloga nacrtu ustavne odluke Kluba zastupnika Stranke demokratskih promjena bila je ta da bi se iz nje moglo zaključiti da postoji obveza Republike Hrvatske kao države na udruživanje.

Od prijedloga amandmana Kluba Stranke demokratskih promjena, Ustavna komisija prihvatila je da u Ustavnu odluku iz glave 5. uđe odredba: "Međunarodni ugovori koje je sklopila ili kojima je pristupila SFRJ primjenjivat će se u Republici Hrvatskoj ako isti nisu u suprotnosti s Ustavom i pravnim poretkom Republike Hrvatske, na temelju odredaba međunarodnog prava o sukcesiji država u pogledu ugovora." Ostali prijedlozi Kluba Stranke demokratskih promjena inkorporirani

HRVATSKI MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI CENTAR DOMOVINSKOG RATA U SURADNJI S HRVATSKIM VOJNIKOM OBJAVLJUJE AUTENTIČNE DOKUMENTE I MEMOARSKO GRADIVO VEZANO UZ DOMOVINSKI RAT

su u Deklaraciju o proglašenju suverene i samostalne Republike Hrvatske.

Nakon što je obrazložio zaključke Ustavne komisije, Vladimir Šeks predložio je Saboru Republike Hrvatske da usvoji sva tri akta.

Tad se za riječ javio zastupnik i predsjednik SDP-a Ivica Račan kako bi izrazio glasno negodovanje vezano uz pripremu, tijek i rad Ustavne komisije, smatrajući da je bilo premalo vremena za takav rad te da nije vođen zapisnik o tako važnoj temi. Potom je govorio o razlozima zbog kojih je SDP predložio amandmane na Ustavnu odluku Sabora Republike Hrvatske o samostalnosti i suverenosti Republike Hrvatske, koji nisu usvojeni. Rekao je da je SDP tražio dvije osnovne stvari: da se pokuša u naslovu tog akta dodati i mogućnost udruživanja u Savez suverenih republika i da se u članak 2. stavak 1., na kraju gdje se govori da tim činom Republika Hrvatska pokreće postupak razdruživanja od drugih republika i SFRJ, doda sljedeći tekst: "pokreće se i postupak udruživanja u Savez suverenih republika". Objasnio je da se takvom formulacijom ništa ne prejudicira osim udruživanja u Savez suverenih republika s onim jugoslavenskim republikama koje to žele i ako to žele i da je ta formulacija "na liniji dotadašnje službene hrvatske politike", te je energično odbacio svako drugačije tumačenje. Ponovio je i da je smisao spomenutih amandmana "da politika Republike Hrvatske dobije što je moguće jače saveznike na ovom jugoslavenskom prostoru u drugim republikama i drugim narodima, kao i u Evropi". Smatrao je da bi se njima otклонile "izražene sumnje kod naših mogućih i poželjnih saveznika u Jugoslaviji i u Evropi, o nekakvom mogućem diskontinuitetu politike Republike Hrvatske i o pitanju nije li to ipak odcepljenje". Na kraju je istaknuo da SDP "podržava i odluku i postupak suverenosti i samostalnosti Republike Hrvatske", ali i ponovio da su zastupnici SDP-a "nezadovoljni što Ustavnom odlukom nije izražena i namjera da se pokrene postupak udruživanja s drugim republikama koje, i ako to žele", te je poručio da će zastupnici SDP-a zbog toga glasovati protiv Ustavne odluke Sabora Republike Hrvatske o samostalnosti i suverenosti Republike Hrvatske.

Prije završnog postupka glasovanja zastupnik SDP-a Ivan Matija predložio je da se, unatoč stanovištima Ustavne komisije, provede procedura glasovanja o integralnom tekstu prijedloga Kluba zastupnika Stranke demokratskih promjena i amandmana SDP-a na Ustavnu odluku i Ustavni zakon. Taj je prijedlog objasnio "proceduralnim i političkim razlozima" zato što zastupnici SDP-a nisu protiv akata koji se predlažu, nego su nezadovoljni jer se "nije poštovala njihova konstruktivna želja". Međutim, njegov prijedlog nije prihvaćen, a potpredsjednik Sabora Vladimir Šeks objasnio je razloge zbog kojih to nije bilo moguće prihvatiti. Na glasovanju su amandmani SDP-a, kao i amandmani drugih zastupnika i stranaka, odbijeni većinom glasova zastupnika u sva tri vijeća ili su predla-gači odustali od njih.

Na red je na koncu došlo i glasovanje o Ustavnoj odluci Sabora Republike Hrvatske o suverenosti i samostalnosti Republike Hrvatske, u cjelini, zajedno s izglasanim amandmanom Ustavne komisije. Društveno-političko vijeće prihvatilo je spomenutu Ustavnu odluku uz osam zastupničkih glasova protiv (od ukupno 80 zastupnika u tom Vijeću), Vijeće općina uz 14 zastupničkih glasova protiv (od ukupno 115 zastupnika u tom Vijeću) te Vijeće udruženog rada uz 26 zastupničkih glasova protiv (od ukupno 156 zastupnika u tom Vijeću). U skladu s prethodnom najavom predsjednika SDP-a Ivica Račana, protiv spomenute Ustavne odluke uglavnom su bili zastupnici te stranke; jedini član SDP-a koji je digao ruku za takvu bezuvjetnu Ustavnu odluku o suverenosti i samostalnosti bio je Marko Vlašić-Čiče s otoka Korčule. Nakon što je utvrđeno da je Ustavna odluka Sabora Republike Hrvatske o suverenosti i samostalnosti Republike Hrvatske u sva tri vijeća Sabora prihvaćena većinom glasova, zastupnici su zapljeskali i zapjevali hrvatsku himnu *Lijepa naša domovino*.

Potom je sjednica nastavljena glasovanjem o Ustavnom zakonu o izmjeni i dopuni Ustavnog zakona za provedbu Ustava Republike Hrvatske. Nakon što amandman SDP-a na spomenuti Ustavni zakon nije prošao ni u jednom od saborskih vijeća, a amandman Ustavne komisije koji je predložio Vladimir Šeks prihvaćen je u svim vijećima, spomenuti Ustavni zakon, zajedno s izglasanim amandmanom Ustavne komisije, prihvaćen je većinom glasova u sva tri vijeća. Protiv je bilo samo sedam zastupnika u Društveno-političkom vijeću, 12 u Vijeću općina i 22 u Vijeću udruženog rada.

Treći akt – Deklaracija o proglašenju suverene i samostalne Republike Hrvatske – u sva tri vijeća Sabora Republike Hrvatske prihvaćen je jednoglasno!

Time je u 18:15 završio radni dio sjednice, a svečani je dio nastavljen nakon stanke, u 18:50. Na početku svečanog dijela, odnosno zadnjeg nastavka sjednice tog dana, predsjedavajući Sabora RH Žarko Domljan pozdravio je "dragog i najčasnijeg gosta predsjednika Republike Hrvatske, dr. Franju Tuđmana" te "predsjednika Vlade Republike Hrvatske Josipa Manolića, predsjednika Predsjedništva SFR Jugoslavije Stipu Mesića (iako zbog opstrukcije srpskog bloka u Predsjedništvu SFRJ Mesić još nije bio službeno potvrđen kao predsjednik, op. a.), potpredsjednike Vlade Republike Hrvatske i sve ministre, predstavnike pravosudnih organa i tužilaštva Republike Hrvatske, gradonačelnika glavnog grada i metropole Hrvatske, gospodina Borisa Buzančića i ostale goste, uzvanike".

Ponovio je da je Sabor Republike Hrvatske usvojio sljedeće državotvorne odluke:

- 1) Ustavnu odluku o suverenosti i samostalnosti Republike Hrvatske
- 2) Ustavni zakon o izmjeni i dopuni Ustavnog zakona za provedbu Ustava Republike Hrvatske
- 3) Deklaraciju o uspostavi suverene i samostalne Republike Hrvatske
- 4) Povelju o pravima Srba i drugih nacionalnosti u Republici Hrvatskoj.

DOMOVINSKI RAT

“Svi smo bili kao jedno. Stvarno sam imala povjerenje u njih, oni u mene i to mi je valjda davalo snagu. Za njih sam ja bila sve. Slagali smo se, mi smo bili jedna obitelj, brinuli smo se jedni za druge, pomagali jedni drugima i voljeli se. Mislim da smo zato sve to i izdržali,” kaže braniteljica i ratna medicinska sestra Mirjana Cahun prisjećajući se ratnih dana u Lipiku

TEKST I FOTO
Lada Puljizević

“OSTAJEM, PA ŠTA BUDE”

Mirjana Cahun odabrala je biti medicinska sestra.

Rođena u Slavonskoj Orahovici, 1974. doseljava u Lipik i gotovo četrdeset godina, iz dana u dan, stvara i potvrđuje životnu povezanost s tim gradom, njegovim ljudima, s bolesnima i slabima koje čuva i pomaže im. Prije rata bila je medicinska sestra u Specijalnoj bolnici Lipik. I danas je. Između onog i ovog vremena zasjekao se Domovinski rat. Promijenio je vizure grada, ulice i pročelja; ljudi su se bježeći od rata raselili; susjedi postali progonitelji i krvnici, a draga lica s obiteljskih i školskih fotografija otada su sjenka na nadgrobnim pločama i spomenicima. Sve je taj rat promijenio osim jednoga – Mirjana je medicinska sestra.

Između kemoterapija i bitaka koje i sad strpljivo, stameno iznosi, dok sjedimo u kafiću – a svakih par minuta netko je pozdravlja, pride tek da kratko zagrlji, s druge strane ulice doziva i maše, osmjejuju joj se i kimaju u prolazu – sestra Mirjana prisjeća se prve granate koja je 19. kolovoza 1991. odjeknula gradom, pa danonoćnih tutnjanja, rušenja i straha koji otada počinju. Ona se toga dana, naravno, odmah javila u svoju bolnicu.

“Od početka napada na Pakrac u ožujku, bolničkog osoblja iz dana u dan bilo je sve manje. Toga dana bilo nas je upola manje nego inače, nema struje, vode, ne radi kuhinja, prozorska stakla razasuta su po sobama, ljudi su nepokretni, na razbijene prozore stavljali smo madrace. Počeli smo evakuirati

pokretne i nepokretne bolničke pacijente. Padale su granate po gradu, po bolnici, a mi smo prebacivali ljude. Nismo tada ni znali što je granata, kakve su rane od nje, ali ubrzo kada su počeli dovoziti prve ranjenike shvatili smo što granata može napraviti čovjeku.” U vremenu koje slijedi postaje sve teže. Napadi traju, обруč oko grada se steže, a u jedinom liječničkom timu koji u tim okolnostima radi nalaze se doktorica Anđelka Gajšak-Špančić, medicinski tehničar Ivan Klaić-Miko, sestra Željka Vukalović i sestra Mirjana. Doktorica Gajšak i sestra Vukalović odlaze s ranjenicima i civilima, Miko pogiba od granate i od 10. listopada 1991. sestra Mirjana sama je i jedina koja stradalima može pružiti ikakvu medicinsku pomoć.

Razgovor ima svoj tijek, sjećanja nadolaze nekim svojim redom. Sestra Mirjana tiho kaže: "Prateći ranjene štitila sam ih svojim tijelom. Oni su zbog moje prisutnosti osjećali sigurnost, a ja život u njihovom tijelu i lupanju srca," pa nakon kratke šutnje dodaje: "Ali rekli su mi da dok spavam govorim u snu, i da poimence nabrajam mrtve. Da ih prebrojavam. Ali ja se tih snova ne sjećam."

ZMIJA 28

"Sama, u tom metežu bez ikoga, bilo mi je teško. Međutim, došao je zapovjednik i rekao da su svi zdravstveni radnici otišli i da moram ostati. Nema liječnika, nema nikoga, svi su otišli. Vjerojatno me i bilo strah. Mislila sam: 'Bože, šta ću ja sad?' Mama i tata bili su u progonstvu, brat na ratištu, ja sama ovdje – a najgore je bilo kada su mi oni ranjeni dečki rekli: 'Mirjana, pa nećeš nas valjda sad i ti ostaviti?' E, tada sam rekla: 'Ja ostajem ovdje do kraja, pa šta bude neka bude.'"

Dva dana kasnije, 12. listopada 1991., neprijatelji su probili linije, ušli u grad i pola Lipika je palo. Trajale su ulične borbe i Mirjana se s braniteljima povlači iz bolnice u kuću 200 metara udaljenu od neprijateljskih linija, na punkt ZMIJA 28.

"Zapovjednik punkta bio je Rudolf Keč. Granatiranje je trajalo do besvijesti. Ta kuća, podrum, bili su nam sve: i stacionar, tamo smo kuhali i prali braniteljima, previjali, spavali smo tamo. Tamo sam primala ranjene. Nije bilo struje, vode, živjeli smo pod svijjećama i petrolejkama. Na punktu su bile dvije kolegice nemedicinske struke, Vesna Tomić i Ljerka Biščan, ali su mi puno pomagale, kuhale su braniteljima, brinule se o njima."

Prisjećajući se dana u kojima je nemoguće činila mogućim, sestra Mirjana kaže: "Dečke koji su bili naokolo, po položajima, ranjene su dovozili k meni. I poginule, i ranjene. Budući da nije bilo liječnika, u medicinskom smislu sam morala raditi sve. Previjala sam, zaustavljala krvarenja, davala sam infuziju, za bolove, imobilizirala – radila sam više od onoga što bi medicinska sestra trebala raditi, ali nije bilo nikoga drugoga, a ja sam morala spašavati ljude. Budući da više nismo imali ni sanitetskog vozila ni vozača, ranjenike smo do stacionara u Prekopakru prevozili poljskim putevima, u običnom vozilu ili na traktorskoj prikolici, a odatle su bili transportirani u bolnice. Najtužnije je bilo što se ti branitelji ne bi ni oporavili, a već bi se vraćali na ratište. Jedan operirao slijepo crijevo i odmah došao, drugi upala pluća i odmah došao. Oni nisu htjeli ostajati u bolnicama, oni su se odmah svi vraćali."

Bilo je dana lijepih, bilo je dana očajnih. Sestra Mirjana ih tihim glasom prebire i slaže. "Najstrašnije mi je bilo kada sam imala poginule, kada nisam znala kud ću s njima, gdje ih odvest, ne možete ih ni pokopati. A sjećam se, doveli su mi jednog civila, granata je pala, ranjen u nogu. To je bilo prestrašno vidjeti. Mislila sam da nema nikakve šanse da on uopće tu nogu više ima.

Previla sam ga, imobilizirala, pratila sam ga u izvlačenju prema bolnici i dala sam mu 50 dinara za neki sok, da ima za prvu ruku – jer mi tu nismo imali ni novce, ni odjeće, ništa. Kasnije, poslije oslobođenja on je došao – i hoda na svojim nogama, obadvije noge ima. Ja nisam mogla vjerovati, ali, eto, dogodilo se. Čovjek me tražio, svuda me tražio dok me nije našao – da mi vrati one novce. Dandanas je čovjek živ."

Brzo otirući suze, sjeća se sestra Mirjana i svojeg rođendana. "12. 11. 1991. Možete li vi to zamisliti – na punktu oni meni pripremaju feštu, prave tortu. To su radile kolegice Vesna Tomić i Ljerka Biščan. Onda su pekli pečenicu i padne granata do pečenice. Ovaj koji je vrtio je uteko, a ovi drugi: 'Ma daj, pa jesi ti normalan, izgorit će pečenica.' I smiješno, i žalosno. Međutim, nije izgorjela. Došli su onda i zapovjednici s drugih punktova, dečki s gitarom su mi pjevali, donijeli mi za rođendan poklone, parfeme i igrčke neke. Svi smo bili kao jedno. Stvarno sam imala povjerenje u njih, oni u mene i to mi je valjda davalo snagu. Za njih sam ja bila sve. Slagali smo se, mi smo bili jedna obitelj, brinuli smo se jedni za druge, pomagali jedni drugima i voljeli se. Mislim da smo zato sve to i izdržali." Uskoro, 28. studenog gotovo čitav Lipik pada u ruke neprijatelja, branitelji se povlače, no čim je oslobođen, 6. prosinca 1991. godine Mirjana se vraća. Odmah dobiva zapovijed da otvori i organizira Ratnu ambulantu s 24-satnim dežurstvom. I dalje bez liječnika, uz pomoć medicinskog tehničara Josipa Matijeveća, medicinske sestre Marije Ljevaković te vozača Marina Zanettija i dobivenog sanitetskog vozila, sestra Mirjana ni taj put ne odustaje. "Polako, postajalo je lakše," kaže. Od 9. veljače 1992. tim dobiva i liječnika, doktoricu Davorku Rosić, koja je prije pada Lipika među zadnjima napustila grad.

Sestra Mirjana još tijekom rata postaje glavna medicinska sestra Bolnice Lipik, zatim odjelna sestra odjela s nepokretnim bolesnicima, a danas je glavna sestra odsjeka pokretnih pacijenata. Za ono što je bila i radila dobila je Povelju Grada Lipika i odlikovana je Spomenicom Domovinskog rata. I svim onim usputnim zagrljajima, domahivanjima i ljubavlju zbog kojih se i danas, prolazeći gradom, ozari osmijehom. Svaki je zavrijedila.

Medicinska sestra koju treba izdvojiti je Mirjanu Cahun koja je najveći dio vremena provela u Lipiku i bila organizator velikog broja aktivnosti na području sestrinstva i šire.

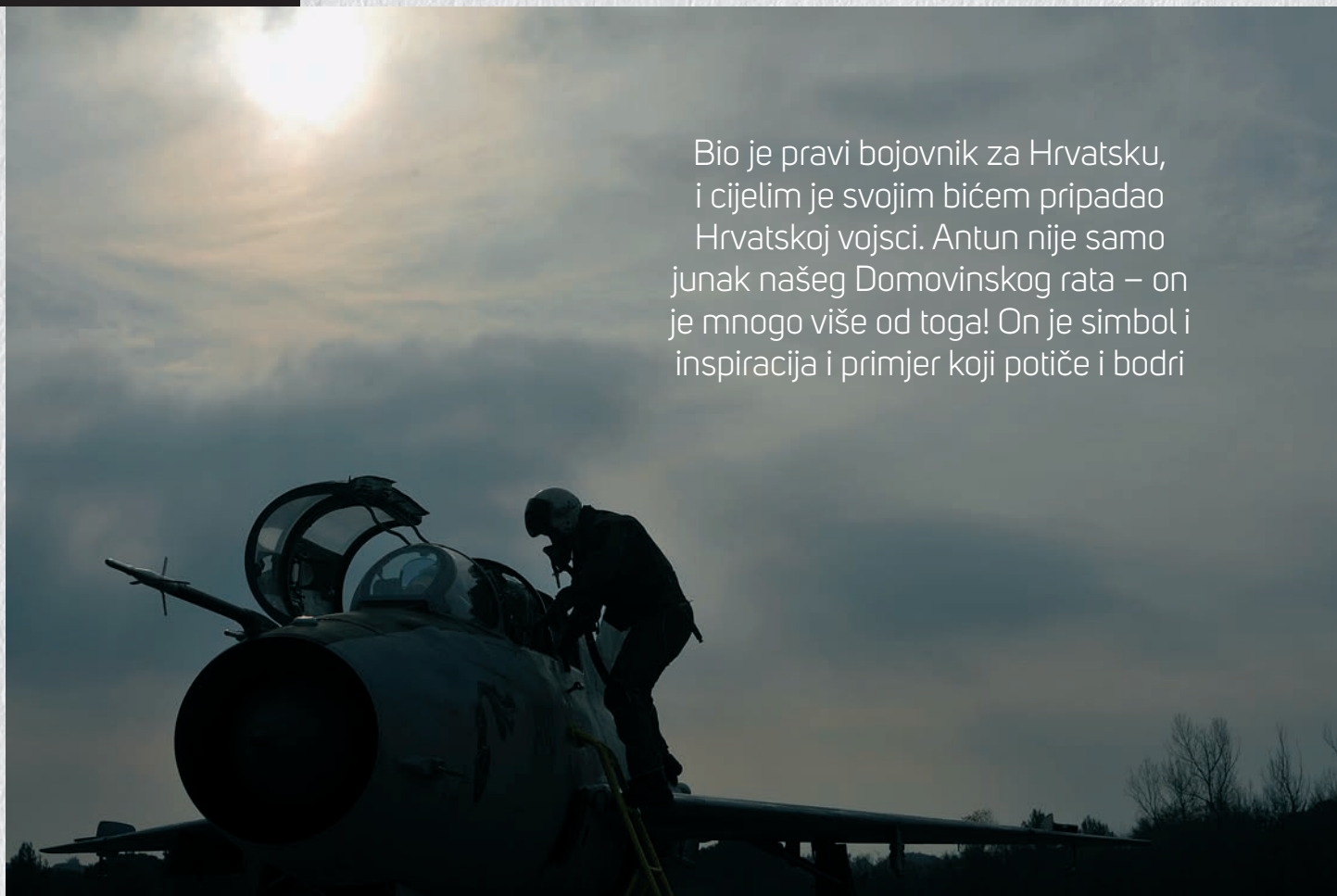

A medical nurse that needs to be exemplified is Mirjana Cahun that has spent most of her time in Lipik and organized the large number of activities in the area for nurses and more.

Na spomen-panou u Bolnici Lipik, uz ratnu fotografiju sestre Mirjane Cahun piše: "Medicinska sestra koju treba izdvojiti je Mirjana Cahun koja je najveći dio vremena provela u Lipiku i bila organizator velikog broja aktivnosti na području sestrinstva"

DOMOVINSKI RAT

Bio je pravi bojovnik za Hrvatsku, i cijelim je svojim bićem pripadao Hrvatskoj vojsci. Antun nije samo junak našeg Domovinskog rata – on je mnogo više od toga! On je simbol i inspiracija i primjer koji potiče i bodri

POSLEDNJI LET PUKOVNIKA **ANTUNA RADOŠA**

Dana 24. lipnja 1992. sa srpskih položaja preko Save žestoko je raketiran Slavonski Brod. Dan je to i kad se Hrvatsko ratno zrakoplovstvo prvi put suočilo s gubitkom vlastitog pilota i borbenog aviona MiG-21 legendarnog broja 101.

Tijekom izvršavanja borbene zadaće 24. lipnja 1992. pukovnik Antun Radoš u 12 sati i jednu

TEKST

Janja Marijanović

FOTO

Tomislav Brandt

minutu javio je kontroli da ima probleme s upravljanjem zrakoplova, a minutu kasnije veza se prekida i njegov MiG nestaje s radara. Bio je to posljednji let Radoša i borbenog zrakoplova legendarnog broja 101.

Prije te borbene akcije Radoš je imao nekoliko uspješnih borbenih letova, čime je pokazao iznimnu osposobljenost, hrabrost

Tijekom izvršavanja borbene zadaće 24. lipnja 1992. pukovnik Antun Radoš u 12 sati i jednu minutu javio je kontroli da ima probleme s upravljanjem zrakoplova, a minutu kasnije veza se prekida i njegov MiG nestaje s radara. Bio je to posljednji let Radoša i borbenog zrakoplova legendarnog broja 101

i domoljublje, što i odlikuje iskusnog borbenog pilota.

PERSPEKTIVNA KARIJERA

Ovaj junak rođen je 14. travnja 1950. u Plavni u Vojvodini. Odrastao je u Vukovaru, na Mitnici, u velikoj obitelji s osmero braće i sestara. U Mostaru je završio srednju zrakoplovnu školu, a u Zadru zrakoplovnu akademiju. Sa suprugom Nadom imao je sina Marija i kćer Anitu. Nakon akademije, u činu potporučnika, raspoređen je u Kraljevo, Srbija. Nakon preobuke za pilota aviona MiG-21, koju u Beogradu uspješno završava, dobio je premještaj na aerodrom u Prištini, a potom u Bihać, gdje se zadržao tri godine. Nakon što je unaprijeđen u čin kapetana prebacio se u Beograd, gdje je bio nastavnik letenja, a potom zapovjednik eskadrile. Završio je i višu vojnu akademiju te unaprijeđen u čin kapetana prve klase. U činu potpukovnika postavljen je na mjesto načelnika Štaba 204. lovačkog puka na Batajnici, u vrijeme početka agresije JNA na Hrvatsku.

ODBIO NAPASTI RODNU GRUDU

Kad je odbio napasti svoj Vukovar kasernim bombama, kako mu je naređeno, uputio je zahtjev za prestanak aktivne vojne službe, nakon čega stižu prijetnje kako bi njegov sin, koji je bio ročnik JNA, mogao završiti na ratištu. U strahu zbog sina Radoš povlači zahtjev i tek

kad je uspio sina izvući iz opasnosti bježi s obitelji iz Srbije u Hrvatsku, gdje se stavlja na raspolaganje novoustrojenom Hrvatskom ratnom zrakoplovstvu. O Antunu Radošu i njegovu doprinosu ustrojavanju hrvatskog zrakoplovstva i obrani domovine u široj se javnosti jako malo zna, a trebalo bi puno više jer dao je život u obrani hrvatske države i to zaslužuje. Posmrtno mu je dodijeljen čin brigadira te je odlikovan Redom kneza Domagoja s ogrlicom, Redom Petra Zrinskog i Frana Krste Frankopana i Spomenicom Domovinskog rata.

Heroj Domovinskog rata Antun Radoš pokopan je na zagrebačkom Mirogoju uz vojne počasti, a prvi zapovjednik Hrvatskog ratnog zrakoplovstva general Imra Agotić oprostio se od njega riječima: "Bio je pravi borovnik za Hrvatsku, i cijelim je svojim bićem pripadao Hrvatskoj vojsci. Antun nije samo junak našeg Domovinskog rata – on je mnogo više od toga! On je simbol i inspiracija i primjer koji potiče i bodri. Budite ponosni na vašeg sina, oca, supruga i brata. Njegovo ime bit će ispisano velikim slovima u hrvatskoj povijesti! Neka je vječna slava i hvala pilotu, pukovniku Hrvatske vojske, Antunu Radošu! Laka mu sveta hrvatska gruda!"

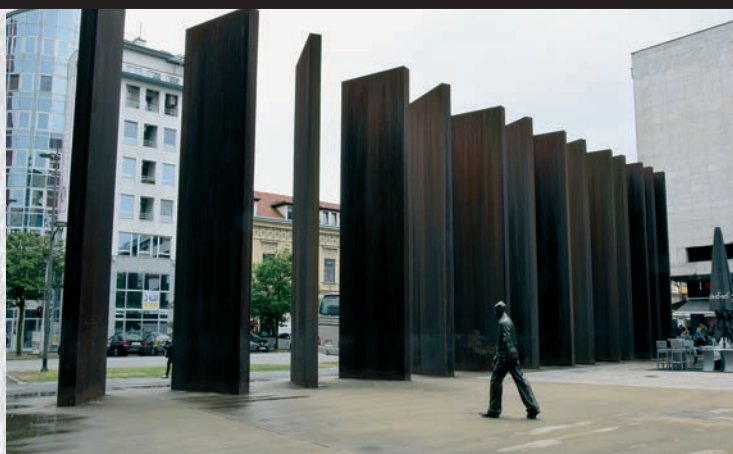
U povodu obilježavanja 30. obljetnice pogibije brigadira Antuna Radoša, 24. lipnja 2022. dva su aviona MiG-21 Hrvatskog ratnog zrakoplovstva preletjela zagrebačko groblje Mirogoj i tako mu odala počast

TRENUTAK SJEĆANJA

Spomen-obilježje hrvatskim braniteljima i stradalnicima Domovinskog rata arhitektonskog tima Koraljke Brebrić, Mirka Buvinića, Maje Furlan Zimmermann i Siniše Glušice; *Šetač*, prva hrvatska ulična skulptura Stjepana Gračana iz 1974., te jedna od pet staklenih kvadratnih ploča s natpisom "Čast palima – na ovom i svakom kvadratu zemlje Hrvatske" arhitekture Sabine Majdandžić

Ova osječka uspomena na Domovinski rat doživljava se kretanjem kroz prostor Trga slobode. U specifičnoj fizičkoj i simboličkoj interakciji sudjeluju ne samo spomenici nego i prolaznici. Prolaznici se iz simbolične perspektive pridružuju *Šetaču* u slijeđenju tragova ratnih stradalnika prema vratnicama nepokorenog grada

GRADSKA VRATA SLOBODE

TEKST Martina Stanković // FOTO Martina Stanković, Romulić & Stojčić

Šetajući Trgom slobode u Osijeku prema Ulici Hrvatske Republike naići ćete na kolosalne vratnice Spomen-obilježja hrvatskim braniteljima i stradalnicima Domovinskog rata. Ako ste pažljivo pratili svoje korake, pod nogama ste mogli pronaći barem jednu od pet staklenih kvadratnih ploča s natpisom "Čast palima – na ovom i svakom kvadratu zemlje Hrvatske". Radi se o integraciji dviju jednako vrijednih prvih nagrada javnog natječaja Grada Osijeka i Osječko-baranjske županije te njihovoj interakciji s prostorom trga. Rad osječke arhitekture Sabine Majdandžić sastoji se od pet kvadratnih osvijetljenih ploča s natpisom sporadično smještenih duljinom trga od sjevera prema jugu. To spomen-obilježje može se promatrati kao svojevrsni put prema simboličnim gradskim vratima koja se otvaraju od zapada prema istoku, radu arhitektonskog tima Koraljke Brebrić, Mirka Buvinića, Maje Furlan Zimmermann i Siniše Glušice. Gradska vrata stvorena su od četrnaest 10-metarskih megalita koji stvaraju sedam parova vratnica. Vratnice su izrađene od patiranog / cor-ten čelika, koji je podložan koroziji, što rezultira simbolično krvavo crvenom bojom spomenika. U interakciju sa spomen-obilježjima ulazi i prva hrvatska ulična skulptura Stjepana Gračana iz 1974. godine, kojoj su Osječani dali nadimak *Šetač*. To je brončana skulptura hrvatskog književnika i publicista Augusta Cesarca, zamrznutog u vječnom pokretu. *Šetač* na poseban način predstavlja grad i stanovnike Osijeka.

Ivana Jelača u radu *Spomenička plastika u Hrvatskoj nakon 1990.* navodi da autori spomenika reinterpretiraju povijesnu

ulogu gradskih vrata te prikazuju Osijek kao otvoreni grad dramatične povijesti i nepokolebljivog gradskog duha. Navodi da spomenik svojom veličinom i smještajem u prostoru trga uvjetuje interakciju i mijenja svakodnevicu. Time istodobno evocira zbiljnost ratnog stanja te zahtijeva reakciju i prisjećanje na žrtve kojima je posvećen. Sandra Križić Roban u članku *Vrijeme spomenika*. Skulpturalni, arhitektonski, urbanistički i drugi načini obilježavanja Domovinskog rata, objašnjava da ploče naglašavaju važnost svakog pojedinačnog čina tijekom rata, pri čemu svaka egzistira pojedinačno i kao dio cjeline. Navodi da monolitne vratnice daju vizualnu pozadinu spomeniku Augustu Cesarcu, prema kojima on usmjerava svoje kretanje.

Ova osječka uspomena na Domovinski rat doživljava se kretanjem kroz prostor Trga slobode. U specifičnoj fizičkoj i simboličkoj interakciji sudjeluju ne samo spomenici nego i prolaznici. Prolaznici se iz simbolične perspektive pridružuju *Šetaču* u slijeđenju tragova ratnih stradalnika prema vratnicama nepokorenog grada koje se postupno otvaraju. *Šetačima* se nameće da u svakodnevici prijedu put koji su utabale žrtve Domovinskog rata te da se potom provuku kroz prepreke, tjeskobu i opasnost do slobode dobivene krvlju. Spomen-obilježje hrvatskim braniteljima i stradalnicima Domovinskog rata svečano je otkriveno 29. lipnja 2003. na dan zaštitnika grada Osijeka sv. Petra i Pavla. Podignuto je na inicijativu udruga proizišlih iz Domovinskog rata Osječko-baranjske županije, OBŽ-a i Grada Osijeka.

Najveća dopuštena širina teritorijalnog mora od obale ili otoka iznosi 12 NM pa je njegova vanjska granica ujedno i državna granica

FILATELIJA

Crta koja omeđuje područje jedne države naziva se državna granica. To je ploha koja okomito prolazi graničnom crtom po Zemljinoj površini te odvaja kopneno područje, morski prostor, unutarnje vode, zračni prostor i podzemlje jedne države od susjednih, kao i državna granica na području graničnih prijelaza u zračnim, morskim i lukama unutarnjih voda preko kojih se odvija međunarodni promet

MARKE – DRŽAVNE GRANICE

TEKST Ivo Aščić

U šengenskom prostoru zajamčeno je slobodno kretanje unutar državnog područja 26 zemalja, u kojima živi više od 400 milijuna građana

Razlikuju se prirodne i ugovorne granice. Prirodne su granice one kojima se granična crta, iako u pravilu utvrđena ugovorom, upire na neku prirodnu okolnost (gorski lanci, klisure, rijeke, jezera i sl.). Ugovorne su granice one koje teku pravcima što povezuju točke utvrđene ugovorom (katkad su to paralele ili meridijani, npr. između SAD-a i Kanade). Granice su oduvijek bile izvor ratnih sukoba, a to je najviše došlo od izražaja u Africi (npr. spor između Namibije i Bocvane oko granice na dijelovima rijeke Linyatija riješen je 1999. međunarodnom arbitražom). Granice su bile i povod pogoršanja

odnosa između susjednih država, npr. Kina je u drugoj polovini 1970-ih zahladila odnose s Vijetnamom zbog sporne granice. Nakon prestanka ratnih sukoba, granice su određivane na

Nadzor državnih granica najčešće je u nadležnosti vojske i policije

Granice između portugalskih, belgijskih i njemačkih posjeda u unutrašnjosti Afrike određene su na Berlinskoj konferenciji 1884./1885.

Granica između San Marina i Italije utvrđena je 1463. godine

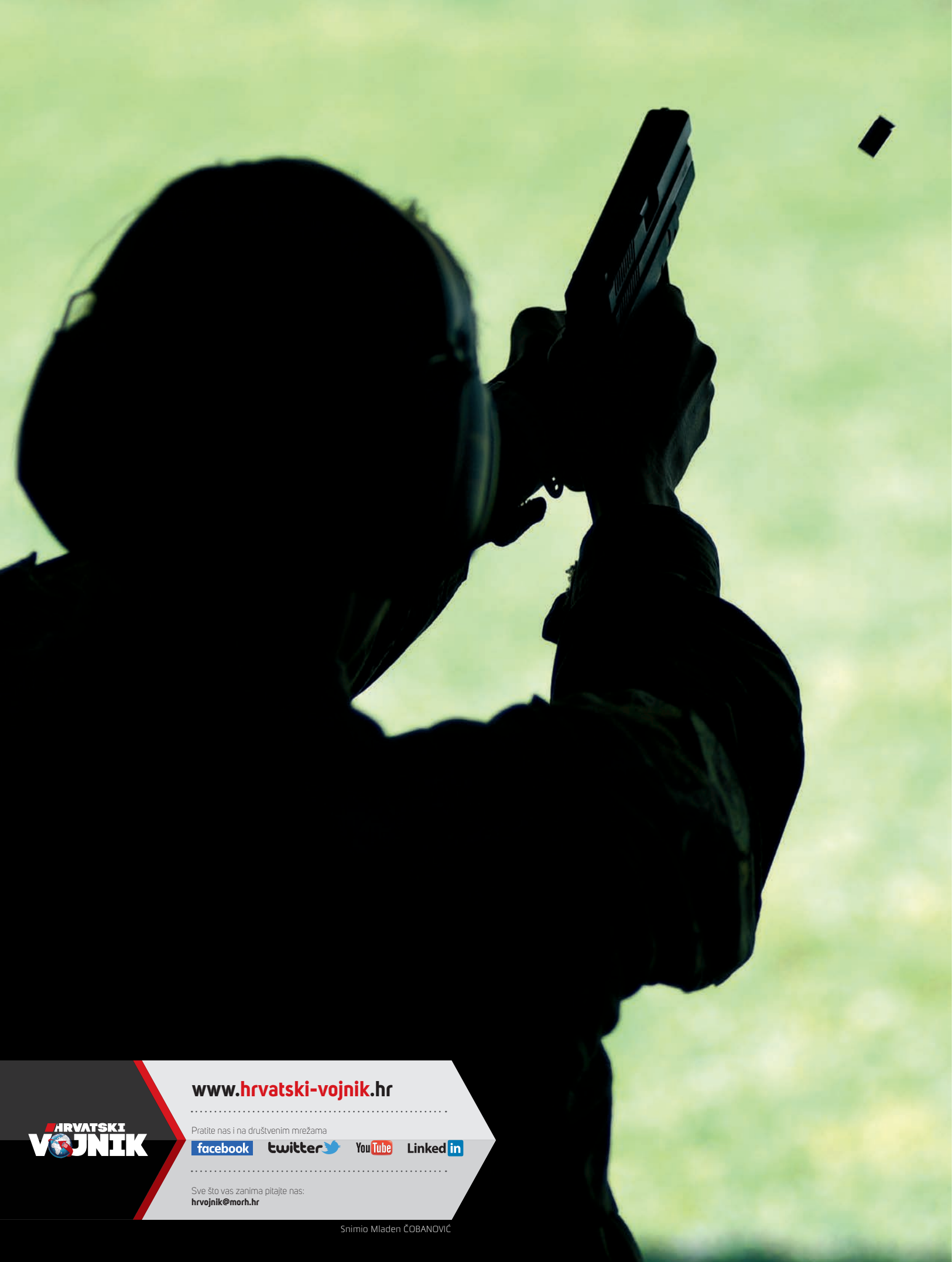
mirovnim kongresima (npr. Berlinski kongres 1878.), a određivale su ih pobjedničke strane ili velike sile, npr. nakon Prvog svjetskog rata glavnu je ulogu u Versaillesu 1919. godine vodilo Vijeće četvorice (SAD, Velika Britanija, Francuska i Italija).

I danas su granice velika prepreka slobodnoj trgovini i kretanju ljudi, često pripadnika istog naroda, iz jedne države u drugu (npr. granica između Sjeverne i Južne Koreje). Neke su granice minirane, ograđene bodljikavom žicom, dok su s druge strane među nekim državama ili zajednicama država potpuno otvorene. Takvoj bi zajednici, tzv. šengenskom prostoru, Republika Hrvatska uskoro trebala pristupiti. Današnji šengenski prostor okružuje 42 673 km morskih i 7721 km kopnenih granica.

Među najduljim je državnim kopnenim granicama ona između Kine i Rusije, duga više od 20 tisuća kilometara, dok najkraće granice imaju Vatikan i Monako, od svega nekoliko kilometara. Državna granica Republike Hrvatske proteže se u duljini od oko 2267 km na kopnu i 502 nautičke milje na moru.

Granice među državama određene su međunarodnim ugovorima ili su običajnim putem prihvaćene kao takve

www.hrvatski-vojn timer.hr

Pratite nas i na društvenim mrežama

Sve što vas zanima pitajte nas:
hrvojn timer@morh.hr

Snimio Mladen ČOBANOVIĆ